

Utoaji Elimu na Msaada wa Kisheria Mkoani Mbeya.

JAMHURI YA MUUNGANO WA TANZANIA

**HOTUBA YA WAZIRI WA KATIBA NA SHERIA
MHESHIMIWA DKT. DAMAS DANIEL NDUMBARO
(MB), AKIWASILISHA BUNGENI MPANGO NA
MAKADIRIO YA MAPATO NA MATUMIZI YA
WIZARA KWA MWAKA WA FEDHA 2023/2024**

Mheshimiwa Waziri wa Katiba na Sheria Dkt. Damas D. Ndumbaro (Mb) akipitia itifaki za kisheria katika mkutano wa Jumua ya Afrika katika ngazi ya Mawaziri wa Katiba na Sheria wa Jumua Hiyo katika kikao kilichofanyia ACRA Ghana.

Uzinduzi wa Kikosi kazi cha Kupambana na Uhalifu Mkuubwa wa Kupangwa Wa Makosa ya Usafirishaji Haramu wa Binadamu na Ukatili na Udhaliishaji wa Watoto Kingono

**HOTUBA YA WAZIRI WA KATIBA NA SHERIA
MHESHIMIWA DKT. DAMAS DANIEL NDUMBARO
(MB), AKIWASILISHA BUNGENI MPANGO NA
MAKADIRIO YA MAPATO NA MATUMIZI YA
WIZARA KWA MWAKA WA FEDHA 2023/2024**

A. UTANGULIZI

1. **Mheshimiwa Spika**, kufuatia taarifa zilizowasilishwa leo katika Bunge lako na Mwenyekiti wa Kamati ya Kudumu ya Bunge ya Utawala, Katiba na Sheria na Mwenyekiti wa Kamati ya Kudumu ya Bunge ya Bajeti, naomba kutoa hoja kwamba Bunge lako sasa likubali kupokea, kujadili na kupitisha Mpango na Makadirio ya Mapato na Matumizi ya Fedha ya Wizara ya Katiba na Sheria kwa Mwaka wa Fedha 2023/2024.

Salamu za Pongezi na Shukrani

2. **Mheshimiwa Spika**, awali ya yote nimshukuru Mwenyezi Mungu mwingi wa rehema kwa kutujalia afya njema na kutuwezesha kukutana hapa leo kwa ajili ya kujadili taarifa ya mapitio ya utekelezaji wa Mpango na Bajeti kwa Mwaka wa Fedha 2022/2023 na Mwelekeo wa Mpango na Bajeti ya Wizara na Taasisi zake kwa Mwaka wa Fedha 2023/2024.

3. **Mheshimiwa Spika**, kwa namna ya pekee nitumie fursa hii kumpongeza Mheshimiwa Dkt. Samia Suluhu Hassan, Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania kwa kutimiza miaka miwili tangu ashike nafasi ya kuongoza nchi yetu. Katika kipindi hicho ametuongoza vyema na kupata maendeleo na mafanikio makubwa katika sekta mbalimbali ikiwemo Sekta ya Sheria, ambapo tumeshuhudia kuimarika kwa mfumo wa utoaji haki na ulinzi wa haki za Binadamu na Watu hususan

kuimarika huduma za afya, elimu, maji, nishati na huduma za kisheria. Naomba niungane na Waheshimiwa Wabunge na Wananchi wenzangu kuendelea kumuomba Rais wetu kwa Mwenyezi Mungu amjaalie kila la kheri katika kuliongoza Taifa letu la Tanzania.

4. **Mheshimiwa Spika**, nitumie fursa hii pia kuwapongeza Mheshimiwa Dkt. Philip Isdor Mpango, Makamu wa Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania, Mheshimiwa Dkt. Hussein Ali Mwinyi, Rais wa Zanzibar na Mwenyekiti wa Baraza la Mapinduzi na Mheshimiwa Kassim Majaliwa Majaliwa (Mb), Waziri Mkuu wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania kwa uongozi wao mahiri katika kulitumikia Taifa letu.

5. **Mheshimiwa Spika**, nitumie nafasi hii kumshukuru na kumpongeza Mheshimiwa Kassim Majaliwa Majaliwa (Mb), Waziri Mkuu wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania kwa kuwasilisha hotuba ambayo imefafanua utendaji wa Serikali kwa mwaka 2022/23 na kutoa mwelekeo wa Mpango na Bajeti kwa Mwaka wa Fedha 2023/24. Aidha, nawapongeza Mawaziri wote waliotangulia kwa mawasilisho mazuri ya hotuba za Wizara wanazosisimamia.

6. **Mheshimiwa Spika**, naomba nitumie nafasi hii kukupongeza wewe binafsi Mheshimiwa Spika wa Bunge la Jamhuri ya Muungano wa Tanzania kwa kuliongoza Bunge lako kwa umahiri na Weledi mkubwa. Aidha, nampongeza Mheshimiwa Mussa

Azzan Zungu (Mb), Naibu Spika katika kukusaidia kuliongoza Bunge lako. Vilevile, napenda nitumie nafasi hii kuwapongeza Mheshimiwa Najma Murtaza Giga Mbunge wa Viti Maalum, Mheshimiwa Sillo Daniel Baran Mbunge wa jimbo la Babati Vijijini na Mheshimiwa David Mwakiposa Kihenzile Mbunge wa jimbo la Mufindi Kusini kwa kuchaguliwa kuwa wenyeviti wa Bunge. Ni matarajio yangu kwamba watatekeleza Majukumu yao kwa ufanisi mkubwa na naahidi kuwapa ushirikiano wa kutosha katika kutekeleza majukumu yao.

7. **Mheshimiwa Spika**, kufuatia mabadiliko ya Wenyeviti na Wajumbe wa kamati za kudumu za Bunge uliyoyafanya hivi karibuni na kuwateua tena Mheshimiwa Dkt. Joseph Kizito Mhagama, Mbunge wa Madaba, kuwa Mwenyekiti wa Kamati ya Utawala Katiba na Sheria na Mheshimiwa Sillo Daniel Baran Mbunge wa Babati Vijijini kuwa Mwenyekiti wa Kamati ya Kudumu ya Bunge ya Bajeti, hivyo nitumie fursa hii kuwapongeza sana wote kwa kuaminiwa na kuteuliwa tena kuendelea kuziongoza Kamati hizo. Niwatakie kila la kheri katika utekelezaji wa majukumu yao. Vilevile, ninawashukuru sana Wajumbe wa Kamati zote mbili kwa ushauri walioutoa wakati wa kupitia Makadirio ya Mapato na Matumizi ya Wizara pamoja na Taasisi zake. Maoni na ushauri wao utazingatiwa vilivyo wakati wa utekelezaji wa Mpango na Bajeti ya Serikali kwa Mwaka 2023/2024.

8. **Mheshimiwa Spika**, kwa namna ya pekee, nichukue fursa hii kumshukuru Mheshimiwa Dkt. Samia Suluhu Hassan, Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania kwa kuendelea kuniamini kuiongoza Wizara ya Katiba na Sheria. Ninaahidi kuendelea kuitumikia nafasi hii kwa uaminifu na uadilifu ili kuwaletea maendeleo wananchi na Taifa kwa ujumla. Aidha, nimpongeze Mheshimiwa Pauline Philipo Gekul, Mbunge wa Babati Mjini kwa kuteuliwa kuwa Naibu Waziri wa Wizara ya Katiba na Sheria.

B. DIRA NA DHIMA

9. **Mheshimiwa Spika**, Wizara ya Katiba na Sheria inaongozwa na Dira ambayo ni *Katiba na Sheria wezeshi kwa maendeleo ya Taifa*. Aidha, Dhima ya Wizara ni *kuwa na mfumo madhubuti wa kikatiba na kisheria wenye kufanikisha utekelezaji wa sera na mipango kwa maendeleo ya Taifa*.

C. MUUNDO NA MAJUKUMU YA WIZARA

10. **Mheshimiwa Spika**, Wizara ya Katiba na Sheria inajumuisha Mhimili wa Mahakama ya Tanzania, Ofisi ya Mwanasheria Mkuu wa Serikali, Ofisi ya Taifa ya Mashtaka, Tume ya Haki za Binadamu na Utawala Bora, Tume ya Utumishi wa Mahakama, Tume ya Kurekebisha Sheria Tanzania, Ofisi ya Wakili Mkuu wa Serikali, Wakala wa Usajili Ufilisi na Udhamini (RITA). Taasisi nyingine ni Taasisi ya Mafunzo ya Uanasheria kwa Vitendo na Chuo cha

Uongozi wa Mahakama Lushoto. Aidha, Wizara inaratibu shughuli zinazotekelezwa na Bodi ya Ushauri wa Msaada wa Kisheria na Baraza la Elimu ya Sheria Katika kutekeleza majukumu yake ya kuhakikisha kuwa nchi inaongozwa kwa kuzingatia Katiba, Sheria, Kanuni na taratibu zilizowekwa na vyombo halali vya maamuzi, Wizara imeendelea kutekeleza majukumu yake kama yalivyoainishwa katika Hati ya Mgawanyo wa Majukumu kwa Mawaziri, kupitia Tangazo la Serikali Na. 534/2021 majukumu hayo ni: -

- (i.) Kushughulikia masuala ya kikatiba;
- (ii.) Kusimamia mfumo wa haki na utoaji haki;
- (iii.) Kuratibu masuala ya haki za binadamu na utoaji wa huduma ya msaada wa kisheria;
- (iv.) Kutunga sera zinazohusu masuala ya kisheria na kusimamia utekelezaji wake;
- (v.) Uandishi wa sheria;
- (vi.) Kuendesha mashtaka ya jinai;
- (vii.) Kushughulikia uendeshaji wa mashauri ya madai na usuluhishi;
- (viii.) Usuluhishi wa migogoro ya kibiashara, sheria za kimataifa na mikataba;

- (ix.) Kuratibu usajili wa matukio muhimu ya binadamu, ufilisi na udhamini;
- (x.) Kuratibu tathmini na maboresho ya sheria;
- (xi.) Kuratibu ufuatiliaji na tathmini ya utekelezaji wa sheria za utajiri na maliasilia za nchi;
- (xii.) Kushughulikia urejeshwaji wa wahalifu na masuala ya ushirikiano wa kimataifa kwenye makosa ya jinai;
- (xiii.) Kuboresha utendaji na maendeleo ya rasilimali watu iliyo chini ya Wizara; na
- (xiv.) Kuratibu majukumu ya taasisi, mipango na miradi chini ya Wizara.

D. MAPITIO YA UTEKELEZAJI WA MPANGO NA BAJETI KWA MWAKA WA FEDHA 2022/2023

11. ***Mheshimiwa Spika***, utekelezaji wa Mpango na Bajeti ya Wizara kwa mwaka wa fedha 2022/2023 umezingatia Dira na miongozo mbalimbali ya kitaifa na kimataifa ambayo ni pamoja na; Malengo ya Maendeleo Endelevu ya Dunia (2030); Mpango wa Maendeleo wa Afrika (2063); Dira ya Taifa ya Maendeleo ya 2025; Mpango wa Tatu wa Maendeleo wa Taifa wa Miaka Mitano (2021/22-2025/26); Ilani ya Uchaguzi ya Chama Cha Mapinduzi ya Mwaka 2020; Ahadi za Mheshimiwa. Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania alizozitoa wakati akifungua Bunge la 11 mwaka 2021; maelekezo ya Viongozi

Wakuu wa Serikali pamoja na Mpango Mkakati wa Wizara wa mwaka 2021/22-2025/26.

12. **Mheshimiwa Spika**, kuhusu utekelezaji wa Bajeti ya Mwaka wa Fedha 2022/2023, Wizara na Taasisi zake ilibainisha masuala mahsusi ya kipaumbele kuwa msingi wa kutekeleza majukumu yake. Utekelezaji wa majukumu ya Wizara ni kama ifuatavyo:-

I.Kushughulikia Masuala ya Kikatiba

13. **Mheshimiwa Spika**, Katika kipindi cha Julai 2022 hadi Machi, 2023, Wizara imeendelea kutoa elimu ya katiba na sheria kwa umma kupitia vyombo vya habari vikiwemo redio, runinga, mitandao ya kijamii na tovuti ya Wizara sambamba na kugawa nakala za Katiba kwa wananchi. Aidha, elimu ya katiba imetolewa kupitia maadhimisho ya kitaifa ikiwa ni pamoja na Wiki ya Sheria, Wiki ya Msaada wa Sheria, makongamano, warsha, semina na midahalo.

14. **Mheshimiwa Spika**, Katika kuimarisha mfumo wa utoaji wa elimu ya Katiba ya Jamhuri ya Muungano wa Tanzania ya Mwaka 1977, Wizara ya Katiba na Sheria kwa kushirikiana na Ofisi ya Rais, Katiba, Sheria, Utumishi na Utawala Bora ya Serikali ya Mapinduzi ya Zanzibar imeandaa Mkakati wa Kitaifa wa Kutoa Elimu ya Katiba kwa Umma (2023/24-2025/26). Mkakati huo unalenga kutoa elimu ya Katiba ya Nchi ili kuhakikisha wananchi

wanapata uelewa wa Katiba na kuwajengea uwezo wa kufahamu haki na wajibu wao kwa Taifa na kuwawezesha kushiriki katika mijadala ya katiba.

Picha Na. 1: Utoaji wa Elimu ya Katiba kwa wanafunzi wa Shule za Sekondari ukiendelea

II. Kusimamia mfumo wa haki na utoaji haki

15. **Mheshimiwa Spika**, Suala la kupunguza mlundikano wa mashauri mahakamani ni moja ya vipaumbele muhimu vya Serikali katika kuhakikisha kuwa wananchi wote wanapata haki sawa na kwa wakati. Kwa kipindi cha Mwezi Julai 2022 hadi

Machi, 2023 kulikuwa na Jumla ya mashauri **252,882** kati ya hayo **58,266** ni mashauri yaliyokuwepo mwanzoni mwa mwezi Julai, 2022 na mashauri **194,616** yalifunguliwa. Kati ya mashauri **252,882**, mashauri **199,122** yalisikilizwa na kuhitimishwa na mashauri **53,760** yanaendelea kusikilizwa. Katika mashauri yaliyobaki, mashauri **2,414** ni ya mlundikano, sawa na asilimia **4** ya mashauri hayo yaliyopo Mahakamani.

III. Kuratibu Masuala ya Haki za Binadamu na Utoaji wa Huduma ya Msaada wa Kisheria

(a) Masuala ya Haki za Binadamu

16. **Mheshimiwa Spika**, Wizara ilishiriki kwenye Kikao cha 51 cha Baraza la Haki za Binadamu la Umoja wa Mataifa kilichofanyika mwezi Septemba hadi Oktoba, 2022. Katika kikao hicho, Wizara iliwasilisha taarifa ya nchi iliyoeleza namna Serikali inavyohifadhi, kulinda na kukuza haki za binadamu kwenye maeneo yote yaliyoridhiwa na nchi kuhusu haki za binadamu kama vile maeneo ya haki za kiuchumi, kisiasa na kijamii.

17. **Mheshimiwa Spika**, katika kikao hicho, Serikali ilipata fursa ya kutoa taarifa sahihi kuhusu hoja za Mtaalam Maalum wa Umoja wa Mataifa wa Haki za Watu Asilia, kwenye taarifa aliyotoa kwenye Baraza hilo, kuhusu madai ya wananchi dhidi ya Serikali ya kukiuka haki za binadamu katika eneo la Hifadhi ya Ngorongoro na Pori Tengefu la Loliondo.

18. **Mheshimiwa Spika**, Wizara iliratibu ziara ya Kamisheni ya Afrika ya Haki za Binadamu na Watu nchini ambapo ujumbe wa Kamisheni hiyo ulitembelea Eneo la Pori Tengefu la Loliondo, Hifadhi ya Ngorongoro na Kijiji cha Msomera ambapo walishuhudia zoezi la kuhama kwa hiari kwa wananchi wa maeneo hayo. Lengo la ziara hiyo, ni kuishirikisha Kamisheni ya hiyo katika shughuli za masuala ya haki za binadamu na hivyo kutekeleza wajibu wa Serikali wa kushirikiana na mifumo ya vyombo vya haki za binadamu ambavyo Serikali ni mwanachama. Kamisheni hiyo ilipata fursa ya kufanya majadiliano na wenyeji wa maeneo husika.

19. **Mheshimiwa Spika**, Kamisheni hiyo ilipata fursa ya kufanya majadiliano na viongozi mbalimbali wa Serikali wakiwemo: Spika wa Bunge la Jamhuri ya Muungano; Mawaziri wa Wizara za; Katiba na Sheria; Mambo ya Nje na Ushirikiano wa Afrika Mashariki; Maliasili na Utalii; Mambo ya Ndani ya Nchi; na Wizara ya Ardhi, Nyumba na Maendeleo ya Makazi; Mkuu wa Mkoa wa Arusha; Mkuu wa Mkoa wa Tanga; Wabunge; Tume ya Haki za Binadamu na Utawala Bora; Chama cha Wanasheria wa Tanganyika; Tume ya Kudhibiti Ukimwi Tanzania; Asasi za Kiraia; Mashirika yasiyo ya Kiserikali ya Kutunza Mazingira. Katika kikao hicho ujumbe wa Kamisheni ulionesha kuridhishwa na namna ambavyo Serikali inatekeleza shughuli zake kwa kuzingatia haki za binadamu.

20. **Mheshimiwa Spika**, Wizara ilishiriki katika Kikao cha 73 cha Kawaida cha Kamisheni ya Afrika ya Haki za Binadamu na Watu kilichofanyika Banjul Gambia tarehe 20 Oktoba, 2022 ikiwa ni pamoja na kusheherekea miaka 35 ya kuanzishwa kwa Kamisheni hiyo. Katika kikao hicho, Wizara ilitoa taarifa ya Serikali ya Jamhuri ya Muungano wa Tanzania kuhusu kuhifadhi, kulinda na kukuza haki za binadamu na watu na jinsi inavyotambua kazi za Tume ya Haki za Binadamu na Utawala Bora. Aidha, Wizara ilieleza namna Serikali ya Awamu ya Sita inavyohifadhi, kulinda na kukuza haki za kisiasa, kiraia, kiuchumi, haki ya elimu ikiwemo elimu ya msingi, sekondari na elimu ya juu, haki ya kuwa na afya bora. Serikali iliweza kutoa taarifa ya namna ilivyoshughulikia utatuzi wa migogoro mbalimbali kwa kushirikisha sekta zinazohusika kwenye changamoto hizo kwa kuwa na majadiliano na ushirikishwaji wa wananchi kwenye maeneo husika.

21. **Mheshimiwa Spika**, Wizara ilitatibu ushiriki wa Serikali kwenye Kikao cha 52 cha Baraza la Haki za Binadamu la Umoja wa Mataifa, Geneva Uswisi mwezi Februari 2023. Katika kikao hicho, taarifa ya nchi iliwasilishwa iliyoeleza namna Serikali inavyohifadhi, kulinda na kukuza haki za binadamu kwa kuzingatia misingi ya usawa bila kubagua. Aidha, Serikali ilitoa taarifa kwamba inaendelea kujenga mfumo wa utawala ambao umejikita kwenye nguzo nne ambazo ni, upatanishi, ustahimilivu, mageuzi na kujenga upya. Serikali iliwasilisha maelezo kuhusu jinsi inavyokuza na kulinda haki ya

maendeleo, haki za Watoto, watu wenye ualbino na watu wenye ulemavu.

Picha Na. 2: *Mheshimiwa Waziri wa Katiba na Sheria Dkt. Damas D. Ndumbaro akiwasilisha taarifa ya nchi kuhusu jitihada ambazo Serikali inachukua katika kuhifadhi, kulinda na kukuza haki za binadamu katika kikao cha 52 cha Baraza la Haki za Binadamu la Umoja wa Mataifa*

22. **Mheshimiwa Spika**, Wizara kwa kushirikiana na Tume ya Haki za Binadamu na Utawala Bora iliratibu maandalizi ya maadhimisho ya Siku ya Maadili na Haki za Binadamu kitaifa yaliyofanyika Mkoani Dodoma. Katika maadhimisho hayo, Wizara ilitoa elimu na huduma kwa umma kuhusiana na masuala ya katiba, haki za binadamu, ndoa, mirathi, msaada wa kisheria, haki, na wajibu kwa mujibu wa Katiba ya Jamhuri ya Muungano wa Tanzania. Aidha, Wizara ilitoa elimu kuhusiana na tofauti ya haki za binadamu na haki za watu hususan kwa wananchi waliohudhuria.

23. **Mheshimiwa Spika**, Wizara ilishiriki kwenye hafla ya ufunguzi wa shughuli za Mahakama ya Afrika ya Haki za Binadamu na Watu tarehe 20 Februari, 2023 jijini Arusha. Lengo la ushiriki huo, ni kuendeleza ushirikiano kati ya Serikali na vyombo vya Umoja wa Afrika ambapo Tanzania ni nchi mwanachama.

24. **Mheshimiwa Spika**, Wizara kwa kushirikiana na Ofisi ya Kamishna Mkuu wa Haki za Binadamu wa Umoja wa Mataifa, Kanda ya Afrika Mashariki iliyoko Addis Ababa, Ethiopia ilitoa mafunzo kwa maafisa viungo **47** wa masuala ya Haki za binadamu kutoka Wizara na Idara za Serikali. Madhumuni ya mafunzo hayo yaliyofanyika Jijini Arusha, yalilenga kuwajengea uwezo maafisa viungo hao kuhusu utekelezaji wa majukumu yao hususan katika kuandaa na kuwasilisha taarifa za utekelezaji wa masuala ya haki za binadamu ambayo ni pamoja na:

jitihada za kukuza na kulinda haki za binadamu na kufuatilia utekelezaji wa mikataba ya haki za binadamu iliyoridhiwa na nchi.

25. **Mheshimiwa Spika**, katika kusimamia hifadhi ya haki za binadamu na utawala bora nchini, Tume ya Haki za Binadamu na Utawala Bora (THBUB) imeendelea kupokea na kushughulikia malalamiko yanayohusu uvunjifu wa haki za binadamu na ukiukwaji wa misingi ya utawala bora. Hadi kufikia tarehe 1 Julai, 2022, THBUB ilikuwa na jumla ya malalamiko **1,524**. Kati ya hayo, malalamiko **725** yalihusu haki za binadamu na malalamiko **799** yalihusu utawala bora. Kati ya mwezi Julai 2022 hadi Machi, 2023, THBUB ilipokea malalamiko mapya **123**. Kati ya hayo, **39** yalihusu haki za binadamu na **84** yalihusu utawala bora. Aidha, katika kipindi hicho malalamiko yaliyofungwa yalikuwa **719**, yote ya miaka ya nyuma (Backlogs). Kati ya hayo, malalamiko **318** yalikuwa ya haki za binadamu na **401** ya utawala bora. Hivyo kufanya idadi ya malalamiko yanayoendelea na uchunguzi katika hatua mbalimbali kuwa **928** kati ya hayo, malalamiko **446** yalikuwa ya haki za binadamu na **482** ya utawala bora.

26. **Mheshimiwa Spika**, Katika kipindi husika, Serikali kupitia THBUB ilifanya uchunguzi wa zoezi la kuweka alama za mipaka katika Hifadhi ya Pololeti lililokuwa Pori Tengefu la Loliondo, katika uchunguzi huo Tume ilitembelea Hifadhi ya Pololeti na kukutana na baadhi ya mamlaka za Serikali, wananchi katika vijiji vinavyopakana na Hifadhi hiyo,

wawekezaji, Asasi za Kiraia (AZAKI) kwa ajili ya kupata maelezo ya namna zoezi zima la uwekaji alama lilivyofanyika. Aidha, ujumbe wa Tume ulikutana na Waandishi wa Habari Jijini Arusha kwa lengo la kusikiliza malalamiko yao kuhusiana na masuala ya Ngorongoro (NCA) na Hifadhi ya Pololeti. Lengo la uchunguzi huo ni kubaini iwapo kulikuwa na uvunjifu wa haki za binadamu na ukiukwaji wa misingi ya utawala bora katika zoezi hilo la uwekaji alama za mipaka katika Hifadhi ya Pololeti ili hatimaye kuweza kutoa mapendekezo kwenye mamlaka husika. Taarifa ya uchunguzi huo inaendelea kuandaliwa na ikikamilika itawasilishwa kwenye mamlaka husika.

27. ***Mheshimiwa Spika***, Serikali kupitia THBUB, ilifanya uchunguzi uliohusu mchakato mzima wa uhamishaji wa wananchi kutoka Hifadhi ya Eneo la Ngorongoro kuhamia kwenye Kijiji cha Msomera, Wilayani Handeni Mkoani Tanga. Katika uchunguzi huo, Tume ilitembelea Mamlaka ya Hifadhi ya Ngorongoro, Kijiji cha Msomera mkoani Tanga, na kupata maelezo ya wananchi. Aidha, Tume ilikutana na mamlaka mbalimbali za Serikali na baadhi ya Asasi za Kiraia (AZAKI) kwa ajili ya kupata maelezo zaidi. Lengo la uchunguzi huo ni kubaini iwapo kulikuwa na uvunjifu wa haki za binadamu na ukiukwaji wa misingi ya utawala bora katika zoezi hilo la wananchi kuhamia Kijijini Msomera kutokea Hifadhi ya Eneo la Ngorongoro ili hatimaye kuweza kutoa mapendekezo kwenye mamlaka husika. Taarifa ya uchunguzi huo inaendelea kuandaliwa na ikikamilika itawasilishwa kwenye mamlaka husika.

28. **Mheshimiwa Spika**, Tume ilitoa mafunzo ya haki za binadamu na uzingatiwaji wa misingi ya utawala bora kwa Masheha **144** wa Shehia za Wilaya ya Mjini iliyopo Mkoa wa Mjini Magharibi, Wilaya ya Kati iliyopo Mkoa wa Kusini Unguja na Wilaya ya Kaskazini A iliyopo Mkoa wa Kaskazini Unguja. Mafunzo hayo pia yalitolewa kwa Masheha **130** kwa Shehia za Wilaya ya Wete na Micheweni zilizopo Mkoa wa Kaskazini na Wilaya ya Chakechake na Mkoani zilizopo Kusini Pemba. Mafunzo hayo yalilenga kuongeza uwezo kwa Masheha kuhusu masuala ya Haki za Binadamu na Misingi ya Utawala Bora, ili kuimarisha utamaduni wa kuheshimu, kutetea, kukuza na kulinda haki za binadamu na misingi ya Utawala bora.

29. **Mheshimiwa Spika**, katika kipindi husika ukaguzi maalum wa magereza mawili (**2**) ya Isanga na Msalato ya jijini Dodoma ulifanyika kwa kushirikiana na Jeshi la Polisi, Mahakama, Ofisi ya Taifa ya Mashtaka na Idara ya Ustawi wa Jamii. Lengo la ukaguzi huo ni kutoa elimu, kutathmini hali ya haki za wafungwa na mahabusi wanaozuiliwa katika magereza hayo, na utekelezaji wa mapendekezo yaliyotolewa katika ziara za nyuma. Baada ya ukaguzi wa magereza. Taarifa ya ukaguzi huo iliandaliwa na kuiwasilisha katika Mamlaka husika kwa ajili ya hatua za utekelezaji.

30. **Mheshimiwa Spika**, katika kipindi husika Tume ilitembelea Vituo vya Kulelea Watoto na Wazee katika Mikoa ya Mwanza (Kituo cha kulelea watoto

cha Suzan – Kisesa na Hasani- Busweru), Dar es Salaam (Kituo cha Wazee Nungwe, Vituo vya kulelea watoto Upanga na Kurasini) na Lindi (Kituo cha kulelea watoto cha Al-Hudaa Islamic Day Care). Tume ilifanya ukaguzi huu ili kuangalia uzingatiwaji wa haki za binadamu katika maeneo wanapohifadhiwa Watoto na Wazee. Aidha, Tume iliandaa taarifa na mapendekezo na kuyawasilisha kwenye Mamlaka husika.

31. **Mheshimiwa Spika**, THBUB ilifanya Maadhimisho ya Miaka Ishirini Tangu kuanzishwa kwake, ambapo jumla ya wadau thelathini na sita (36) wa Serikali na Mashirika yasiyo ya Kiserikali kutoka Wizara, Idara, Mamlaka na Wakala za Serikali pamoja na AZAKi walitoa huduma mbalimbali kwa wananchi kuanzia tarehe 10/09/2022 hadi tarehe 14/09/2022 katika Viwanja vya Ukumbi wa Jakaya Kikwete Jijini Dodoma. Katika wiki hiyo ya Maadhimisho, jumla ya wananchi 3,257 walishiriki ambapo wanaume walikuwa 1,542 na wananwake walikuwa 1,715 ambapo walipatiwa huduma mbalimbali kwenye maonesho hayo ikiwa ni pamoja na; Msaada wa Kisheria; Usajili wa vyeti vya kuzaliwa; Upimaji wa awali wa magonjwa; udahili wa kozi za elimu ya juu kwa Mwaka 2022/23 Chuo cha Mipango; na elimu na ushauri kuhusu masuala mbalimbali kama vile, maadili ya Viongozi wa Umma, haki za binadamu na utawala bora, kujikinga na majanga ya moto, ufunguaji wa mashauri Mahakamani, VVU na UKIMWI, ndoa na mirathi na kadhalika. Aidha siku ya kilele cha maadhimisho takribani washiriki 3,500

walihudhuria. Kupitia maadhimisho hayo, Serikali kupitia Tume iliweza kuuelezea umma baadhi ya kazi zilizotekelezwa na Tume katika kulinda, kutetea na kuhifadhi haki za binadamu na misingi ya utawala bora nchini tangu kuanzishwa kwake.

32. **Mheshimiwa Spika**, Serikali katika kutekeleza misingi ya utawala bora na utawala wa sheria imekuwa ikiwahudumia wananchi bila upendeleo, udini, ukabila, jinsia na bila kujali vyama vyao vya siasa na misimamo mingine. Hivyo, hali ya siasa na demokrasia nchini imekuwa ikiimarika kutokana na utayari wa Serikali kukutana na kufanya majadiliano na vyama vyote vya siasa na wadau wa demokrasia.

33. **Mheshimiwa Spika**, vilevile, Serikali imeendelea kuhakikisha kuwa sheria za nchi zinaenda na wakati na zinaakisi sera na vipaumbele vya Serikali katika nyanja za kisiasa, kiuchumi, kijamii, kiutamaduni, mazingira na teknolojia. Katika kukuza na kulinda haki za kiraia Serikali inaendelea kuweka mazingira rafiki ili wananchi waendeleo kunufaika na uhuru wa maoni na haki ya kupata na kutoa taarifa.

(b) Masuala ya Msaada wa Kisheria

34. **Mheshimiwa Spika**, katika kipindi cha Julai, 2022 hadi Machi, 2023 Wizara kwa kushirikiana na Watoa Huduma ya Msaada wa Kisheria, AZAKI na Serikali za Mitaa, iliendesha kampeni za utoaji wa huduma ya msaada wa kisheria Mkoani Arusha katika Halmashauri za Meru na Arumeru kwenye

Kata za Ilking'a na Ngarenanyuki, mtawalia. Aidha, kampeni kama hiyo ilifanyika pia mikoa ya Ruvuma na Njombe, katika Halmashauri za Wilaya ya Songea, Njombe na Makete. Katika kampeni hizo, jumla ya wananchi **4,150** (wanaume **1,617**, wanawake **2,416** na watoto **117**) walipata huduma ya msaada wa kisheria pamoja na elimu kuhusu sheria ya ndoa, mirathi, madai, watoto, ardhi, jinai, rushwa, na utatuzi wa migogoro kwa njia mbadala. Jumla ya mashauri **366** yalisajiliwa na kushughulikiwa ambapo mashauri **60** yalihitimishwa.

Picha Na. 3: Watoa Huduma ya Msaada wa Kisheria wakiendelea kutoa Huduma katika Kampeni ya Utoaji wa Huduma ya Msaada wa Kisheria Mkoani Arusha

35. **Mheshimiwa Spika**, kampeni hizo zilihusisha utayarishaji na usambazaji wa vipeperushi **2,360** vyenye ujumbe kuhusu masuala ya ndoa, haki za watoto, ardhi na mirathi.

36. **Mheshimiwa Spika**, Wizara katika kuimarisha huduma ya msaada wa kisheria, ilitoa mafunzo ya matumizi ya mifumo ya TEHAMA kwa Watoa Huduma ya Msaada wa Kisheria kutoka Mikoa 10 ya Tanzania Bara. Madhumuni ya Mafunzo hayo yalikuwa ni kuwajengea uwezo wa kuzifikia huduma za Kisheria zinazotolewa kwa njia ya TEHAMA ambazo ni: -

- (i) Usajili wa watoa huduma za msaada wa kisheria;
- (ii) Usajili wa wasaidizi wa kisheria;
- (iii) Usajili wa watoa huduma za majadiliano, maridhiano, usuluhishi, na upatanishi;
- (iv) Uwasilishaji wa malalamiko;
- (v) Maombi ya kupatiwa huduma za msaada wa kisheria; na
- (vi) Maombi ya kuongezewa muda wa kufungua mashauri mahakamani nje ya muda.

37. **Mheshimiwa Spika**, jumla ya washiriki **65** kutoka makundi ya Watoa Huduma za Kisheria, watumishi wa Wizara, Mawakili wa Serikali, Wasajili Wasaidizi, Maafisa Magereza kutoka Mikoa 10 ya

Tanzania Bara walijengewa uwezo wa utumiaji wa mifumo hiyo inayoratibiwa na Wizara.

38. **Mheshimiwa Spika**, Wizara inaendelea kutoa elimu hii ili kuwawezesha wananchi kuifahamu na kuitumia mifumo hiyo kupata huduma zinazotolewa na Wizara kwa haraka, na kwa gharama nafuu.

39. **Mheshimiwa Spika**, Wizara imeendelea kupokea maoni kuhusu uimarishwaji wa huduma ya msaada wa kisheria, ikiwa ni pamoja na maoni ya Bodi ya Taifa ya Ushauri wa Msaada wa Kisheria, kuhusu uboreshwaji wa sheria ya Msaada wa Kisheria ya mwaka 2017 na Kanuni zake, kufutwa kwa ada ya usajili kwa Wasaidizi wa Kisheria, na Taasisi ya Mafunzo ya Uanasheria kwa Vitendo kutumia wanafunzi wake kutoa huduma ya msaada wa kisheria katika maeneo wanayotoka. Wizara imeyafanyia kazi baadhi ya mapendekezo hayo ambapo imewezesha, ada ya usajili kwa Wasaidizi wa Kisheria kufutwa na inaendelea kuyafanyia kazi maoni na mapendekezo mengine yaliyopo.

40. **Mheshimiwa Spika**, Wizara ilizindua kampeni ya utoaji wa huduma ya msaada wa kisheria (**Mama Samia Legal Aid Campaign**) ambayo inalengo la kuhakikisha wananchi wanapatiwa elimu ya huduma ya msaada wa kisheria, elimu ya Mirathi, Wosia na huduma ya msaada wa kisheria. Kampeni hii itafanyika kwa kipindi cha miaka mitatu kuanzia 2023/24-25/26 na inahusisha Tanzania Bara na Zanzibar katika mikoa na wilaya zote.

Picha Na. 4: Waziri wa Katiba na Sheria, Mheshimiwa Dkt. Damasi D. Ndumbaro (Mb.), akizindua **Mama Samia Legal Aid Campaign**

41. **Mheshimiwa Spika**, katika Kipindi cha Julai 2022 hadi Machi, 2023 Wizara iliendesha mafunzo ya Utatuzi wa migogoro kwa njia mbadala katika mikoa ya Arusha na Mwanza. Kwa upande wa mkoa wa Arusha, jumla ya washiriki **30** walihudhuria mafunzo kati ya hao, washiriki wanawake walikuwa **sita (6)** na wanaume **24** kutoka katika makundi ya Wasaidizi wa Kisheria, Viongozi wa Dini na Viongozi wa Kimila kutoka jamii ya Wamasai katika Wilaya ya Longido. Kwa upande wa Mkoa wa Mwanza, Mafunzo haya yalitolewa kwa washiriki **25** kati ya hao,

wanaume **20** na wanawake watano (**5**) kutoka katika makundi ya viongozi wa kimila na wenyeviti wa mitaa na vijiji katika wilaya za Sengerema, Ilemela, Nyamagana na Magu, ambao wanahusika zaidi na masuala ya upatanishi na utatuzi wa migogoro katika jamii zao. Lengo la mafunzo ni kuongeza ufahamu wa sheria mbalimbali na masuala ya haki za binadamu.

IV. Kutunga Sera Zinazohusu Masuala ya Kisheria na Kusimamia Utekelezaji wake

42. **Mheshimiwa Spika**, Wizara kwa kushirikiana na wadau, imeendelea na jukumu la kutunga sera na sheria mbalimbali za masuala ya kikatiba na kisheria ikiwa ni mikakati ya kuimarisha na kuendeleza Sekta ya Sheria. Sera na sheria hizi zitatoa mchango kwa maendeleo ya Taifa na hivyo kufanikisha malengo ya Mpango wa Tatu wa Maendeleo wa Taifa wa Miaka Mitano (2021/22-2025/26).

43. **Mheshimiwa Spika**, Wizara, kwa kushirikiana na wadau wa haki jinai, imeandaa rasimu ya Sera ya Taifa ya Mashtaka. Lengo la kuwa na sera hii ni kuweka misingi ya kusimamia mifumo na taratibu za uendeshaji wa mashtaka nchini. Wizara inaendelea kupokea maoni ili kukamilisha Sera husika.

44. **Mheshimiwa Spika**, Katika kuimarisha mfumo wa sheria nchini, Wizara inaendelea na uratibu wa kutunga Sheria ya Elimu ya Sheria na Sheria ya Ufilisi ili kuimarisha mfumo wa elimu ya sheria na kuboresha mazingira ya kufanya biashara nchini mtawalia. Maandalizi hayo yameshirikisha wadau mbalimbali wakiwemo Wizara, taasisi za sheria za Tanzania Bara na Tanzania Zanzibar, vyuo vinavyotoa elimu ya sheria nchini, vyama vya wenye viwanda, vyama vya wafanyakazi na viongozi wa kampuni mbalimbali.

45. **Mheshimiwa Spika**, Wizara kwa kushirikiana na Ofisi ya Rais, Katiba, Sheria, Utumishi na Utawala Bora ya Serikali ya Mapinduzi ya Zanzibar inaendelea na juhudi za kupambana na uhalifu mkubwa wa kupangwa kwa kuzindua vikosi kazi viwili (2) kimoja kwa kila upande wa Muungano. Kwa upande wa Tanzania Bara, kikosi kazi kinashughulikia uhalifu mkubwa wa kupangwa wa usafirishaji haramu wa binadamu na ukatili na udhalilishaji wa watoto kingono. Kwa upande wa Zanzibar kikosi kazi kinashughulikia makosa ya kupambana na uhalifu mkubwa wa kupangwa unaovuka mpaka.

46. **Mheshimiwa Spika**, Wizara imeendelea kuimarisha mfumo wa elimu ya Sheria nchini ikiwemo kutatua changamoto zilizopo za mfumo huo ambazo zimebainishwa na Kamati maalum ya kutathmini, mfumo wa elimu ya sheria nchini. Kamati hiyo iliyoundwa na Waziri wa Katiba na Sheria ilibaini changamoto mbalimbali za mfumo huo

ambazo ni pamoja na kutokuwepo kwa mtaala wa taifa wa elimu ya sheria; kukosekana kwa Sheria inayosimamia utoaji wa elimu ya sheria nchini; na kupishana kwa vigezo vya udahili wa wanafunzi wanaosoma shahada ya kwanza ya Sheria.

47. **Mheshimiwa Spika**, katika kuboresha Mfumo wa Elimu ya Sheria nchini Kamati ilitoa mapendekezo mbalimbali ikiwa ni pamoja na kuimarisha Baraza la Elimu ya Sheria, kwa kufanya mapitio ya muundo wake ili kuliwezesha kuwa na mamlaka ya kisheria ya kuweza kudhibiti na kusimamia ipasavyo utoaji wa elimu ya Sheria hapa nchini; na kuimarisha mfumo wa usimamizi wa Elimu ya Sheria kwa kutunga sheria itakayosimamia mfumo huo. Kwa ujumla mapendekezo hayo ya Kamati yanaendelea kufanyiwa kazi na Wizara, Taasisi mbalimbali na wadau wengine wa Elimu ya Sheria hapa nchini.

48. **Mheshimiwa Spika**, Wizara tayari imeanza utaratibu wa kuandaa Sheria ya Elimu ya Sheria kwa kushirikisha wadau mbalimbali wa Tanzania Bara na Tanzania Zanzibar.

V. Uandishi wa Sheria

49. **Mheshimiwa Spika**, Wizara kupitia Ofisi ya Mwanasheria Mkuu wa Serikali imeendelea kuhakikisha kuwa sheria za nchi zinakwenda na wakati na zinaakisi Sera na vipaumbele vya Serikali katika nyanja za kisiasa, kiuchumi, kijamii,

kiutamaduni, mazingira na teknolojia. Katika kipindi cha Julai, 2022 hadi Machi, 2023 Ofisi iliandaa Miswada **11**. Miswada iliyoandaliwa ni kama ilivyooneshwa kwenye **Kiambatisho A**. Aidha, Miswada ya Sheria **saba (7)** ilijadiliwa na kupitishwa kuwa Sheria na Bunge la Jamhuri ya Muungano wa Tanzania. Sheria hizo ni kama zilivyooneshwa kwenye **Kiambatisho B**. Ofisi ya Mwanasheria Mkuu wa Serikali iliendelea na utekelezaji wa maelekezo ya Serikali ya kuandika sheria kwa lugha ya Kiswahili. Katika kipindi hiki, Sheria Kuu tatu **(3)**; Sheria ya Maafa, Sheria ya Ulinzi wa Taarifa Binafsi na Sheria ya Uwekezaji ziliandaliwa katika lugha ya Kiswahili huku Sheria Ndogo **405 (Kiambatisho C)** ziliandikwa kwa Kiswahili. Katika kipindi husika jumla ya Maazimio matatu **(3)** yalipitishwa na kuridhiwa na Bunge la Jamhuri ya Muungano wa Tanzania kama yalivyoainishwa kwenye **Kiambatisho D**.

50. **Mheshimiwa Spika**, Katika kipindi cha Julai, 2022 hadi Machi, 2023, Wizara kupitia Ofisi ya Mwanasheria Mkuu wa Serikali ilihakiki na kuchapisha jumla ya Sheria Ndogo **631**, ikilinganishwa na Sheria Ndogo **542** zilizohakikiwa na kuchapishwa katika kipindi kama hicho mwaka uliopita wa 2021/2022 sawa na ongezeko la asilimia **16**. Sheria hizo zinajumuisha Kanuni **190**, Matangazo **141**, Amri **299**, na Tamko **moja (1)** la Serikali. Lengo la kutengenezwa kwa sheria ndogo ni kufafanua kwa kina na kwa undani maudhui yaliyobainishwa kwenye Sheria Kuu.

51. **Mheshimiwa Spika**, katika kipindi cha Julai, 2022 hadi Machi, 2023, jumla ya Sheria nane **(8)** zilitafsiriwa kutoka lugha ya Kiingereza kuwa lugha ya Kiswahili kama zinavyoonekana kwenye **Kiambatisho E**.

52. **Mheshimiwa Spika**, Katika kipindi husika, Wizara kupitia Ofisi ya Mwanasheria Mkuu wa Serikali imekamilisha uhakiki wa Sheria Kuu **445**, kama zilivyoorodheshwa katika **Kiambatisho F**.

53. **Mheshimiwa Spika**, Wizara kupitia Ofisi ya Mwanasheria Mkuu wa Serikali, imeendelea kushiriki na kutoa ushauri wa kisheria katika majadiliano mbalimbali ya Mikataba ya kibishara, mikutano ya kitaifa, kikanda na kimataifa. Katika kipindi cha Julai, 2022 hadi Machi, 2023 jumla ya Mikataba ya Kitaifa na Kimataifa **1,304** kutoka Wizara, Idara zinazojitegemea, Mashirika ya Umma, Tawala za Mikoa na Serikali za Mitaa ilifanyiwa upekuzi ikilinganishwa na Mikataba **1,171** iliyofanyiwa upekuzi katika kipindi cha Julai, 2021 hadi Machi, 2022 sawa ongezeko la asilimia **11**. Ongezeko hili linatokana na kuongezeka kwa idadi ya Miradi ya Serikali na miradi inayofadhiliwa na Wadau wa Maendeleo. Aidha, Hati za Makubaliano **295** zilifanyiwa upekuzi ikilinganishwa na idadi ya Hati za Makubaliano **174** zilizofanyiwa upekuzi katika kipindi cha Julai 2021 hadi Machi, 2022. Ongezeko hili linaakisi jitihada za Serikali kuhamasisha uwekezaji na diplomasia ya ushirikiano wa kikanda na kimataifa. Vilevile, kati ya Mikataba **1,304**

iliyofanyiwa upekuzi, Mikataba **567** ilithaminihwa katika sarafu mbalimbali katika mchanganuo ufuatao: Mikataba **453** ilikuwa na thamani ya Shilingi za Kitanzania trilioni **16.7**; Mikataba **83** ilikuwa na thamani ya Dola za Marekani **31,913,579,603** sawa na Shilingi za Kitanzania trilioni **74.2**; na Mikataba **29** ilikuwa na thamani ya Fedha ya Jumuiya ya Ulaya (Euro) **94,105,503** sawa na Shilingi za Kitanzania bilioni **239.5**; na Mikataba Miwili (**2**) ulikuwa na thamani ya Paundi ya Kiingereza **59,213,185** sawa na Shilingi za Kitanzania bilioni **172.5**.

54. **Mheshimiwa Spika**, Wizara kupitia Ofisi ya Mwanasheria Mkuu wa Serikali ina jukumu la kutoa ushauri wa kisheria kwa Serikali Kuu, Wizara, Idara zinazojitegemea, Mashirika ya Umma, Tawala za Mikoa, Serikali za Mitaa na kwa wananchi. Lengo ni kuhakikisha Serikali na Taasisi zake zinapata faida kutokana na utekelezaji wa majukumu yake na hivyo, kuikinga Serikali kuingia katika kesi mbalimbali kwa kuhakikisha sheria, kanuni na taratibu za nchi zinafuatwa. Katika kipindi cha Julai, 2022 hadi Machi, 2023 jumla ya maombi ya ushauri wa kisheria **812** yalipokelewa na kufanyiwa kazi ikilinganishwa na maombi **1,129** katika kipindi cha Julai, 2021 hadi Machi, 2022. Kati ya maombi **812**, maombi **149** yalihusu malalamiko ya watu binafsi na maombi **663** yanatoka katika Wizara, Idara zinazojitegemea, Mashirika ya Umma, Tawala za Mikoa na Serikali za Mitaa. Kuongezeka kwa maombi ya watu binafsi kunatokana na mwamko wa wananchi wanaoupata kupitia elimu inayotolewa na Wizara.

VI. Kuendesha Mashtaka ya Jinai

55. **Mheshimiwa Spika, Mheshimiwa Spika,** Katika kipindi cha Julai, 2022 hadi Machi, 2023 Wizara kupitia Ofisi ya Taifa ya Mashtaka iliendesha kesi za jinai katika Mahakama za Wilaya, Hakimu Mkazi, Mahakama Kuu na Mahakama ya Rufani. Jumla ya kesi za jinai **33,004** ziliendesha katika Mahakama za Wilaya na Hakimu Mkazi ikilinganishwa na kesi **44,364**, zilizoendesha katika kipindi cha Julai, 2021 hadi Machi, 2022. Katika kipindi husika, kesi **20,952** zilihitimishwa sawa na asilimia **63** ikilinganishwa na kesi **13,339** sawa na asilimia **30** ya kesi zilizohitimishwa katika kipindi cha Julai, 2021 hadi Machi, 2022. Kati ya kesi zilizohitimishwa, **11,819** sawa na asilimia **56.4** zilihitimishwa kwa washtakiwa kutiwa hatiani ikilinganishwa na kesi **8,103** sawa na asilimia **48** zilizohitimishwa kwa kipindi cha Julai, 2021 hadi Machi, 2022. Aidha, kesi **12,052** sawa na asilimia **37** ya kesi zilizoendesha, zinaendelea mahakamani katika hatua mbalimbali ikilinganishwa na kesi **31,025** sawa na asilimia **70** ya kesi zilizoendesha, zilizokuwa zinaendelea katika kipindi cha Julai, 2021 hadi Machi, 2022. Katika kipindi cha Julai, 2022 hadi Machi, 2023 jumla ya kesi **783** ziliendesha katika Mahakama za watoto ambapo kesi **537** zilihitimishwa na kesi **246** zipo katika hatua mbalimbali za usikilizwaji mahakamani.

56. **Mheshimiwa Spika**, Mheshimiwa Spika, Katika kipindi hicho, Wizara kupitia Ofisi ya Taifa ya Mashtaka iliendesha jumla ya **kesi 6,116** katika Mahakama Kuu ya Tanzania. Kati ya kesi hizo, **kesi 2,699** ni za vikao maalum vya Mahakama Kuu ikilinganishwa na **kesi 4,046** katika kipindi cha Julai, 2021 hadi Machi, 2022. Aidha, katika kipindi hicho, **kesi 1,521** zilihitimishwa ikilinganishwa na **kesi 917** zilizohitimishwa kwa kipindi cha Julai, 2021 hadi Machi, 2022 na **kesi 1,178** zinaendelea katika hatua mbalimbali ikilinganishwa na **kesi 3,129** zilizokuwa zinaendelea katika kipindi cha Julai, 2021 hadi Machi, 2022. Vilevile, **kesi 3,166** zilihusu Rufaa za Mahakama Kuu ikilinganishwa na **rufaa 4,460** zilizokuwepo katika kipindi cha Julai, 2021 hadi Machi, 2022. Aidha, **kesi 1,541** zilihitimishwa ikilinganishwa na **kesi 1,460** zilizohitimishwa kwa kipindi cha Julai, 2021 hadi Machi, 2022 na **kesi 1,625** zinaendelea katika hatua mbalimbali ikilinganishwa na **kesi 3,000** zilizokuwa zinaendelea katika kipindi cha Julai, 2021 hadi Machi, 2022.

57. **Mheshimiwa Spika**, katika kipindi hicho, Wizara kupitia Ofisi ya Taifa ya Mashtaka iliendesha kesi za jinai za **rufaa na maombi 1,599** katika Mahakama ya Rufani ikilinganishwa na **kesi 2,863** zilizoendeshwa Julai, 2021 hadi Machi, 2022. Kati ya hizo, **rufaa 320** zilihitimishwa ikilinganishwa na **rufaa 362** zilizohitimishwa katika kipindi cha Julai, 2021 hadi Machi, 2022, na **rufaa 1,279** zinaendelea katika hatua mbalimbali ikilinganishwa na **rufaa 2,501** zilizokuwa zinaendelea katika hatua mbalimbali kwa kipindi cha Julai, 2021 hadi Machi, 2022.

58. **Mheshimiwa Spika**, katika kipindi cha Julai, 2022 hadi Machi, 2023, Ofisi ya Taifa ya Mashtaka ilivuka na kesi 154 na kufungua kesi 97 na kufanya jumla ya kesi kuwa 251 katika Mahakama Kuu – Divisheni ya Rushwa na Uhujumu Uchumi ikilinganishwa na kesi 88 zilizofunguliwa za rushwa na ubadhilifu wa mali ya umma katika kipindi cha Julai, 2021 hadi Machi, 2022. Aidha, kesi 57 zilihitimishwa katika kipindi cha Julai, 2022 hadi Machi, 2023. Vilevile, kesi 194 zinaendelea katika hatua mbalimbali ikilinganishwa na kesi 77 zilizokuwa zinaendelea katika hatua mbalimbali kwa kipindi cha Julai, 2021 hadi Machi, 2022.

59. **Mheshimiwa Spika**, katika kipindi hicho, washtakiwa waliotiwa hatiani kutokana na kesi za jinai walipewa adhabu zikiwemo vifungo, faini na mali mbalimbali kutaifishwa. Kiasi cha **Shilingi 2,103,868,730** kililipwa mahakamani kama faini katika kesi **5,440** ikilinganishwa na **Shilingi 1,864,820,883.00** zilizolipwa kwenye kesi **4,495** katika kipindi cha Julai, 2022 hadi Machi 2023. Katika kipindi hicho, mali zilizotaifishwa ni pamoja na magari ya aina tofauti **25**, nyumba **nne (4)**, madini (dhahabu gramu **3,290.39**, tanzanite gramu **6,221.24**) na fedha taslim **Shilingi 1,494,472,436.75** na Dola za Marekani **9,292.34**.

60. **Mheshimiwa Spika**, katika kipindi cha Julai, 2022 hadi Machi 2023, Ofisi ya Taifa ya Mashtaka ilifanya ukaguzi wa magereza na vituo vya polisi. Lengo la ukaguzi huu ni kuainisha changamoto za kiutendaji na kiupelelezi na kutoa maelekezo stahiki kutatua changamoto zilizojitokeza. Katika kipindi husika, jumla ya magereza **63** na vituo vya Polisi **140** vilikaguliwa. Matokeo ya ukaguzi huo, pamoja na mambo mengine, ulifanikisha kuachiwa kwa jumla ya Mahabusi **333** ikilinganishwa na mahabusi **809** walioachiwa katika kipindi kama hicho katika mwaka uliopita wa 2021/2022, kutokana na sababu mbalimbali ikiwemo ushahidi hafifu. Kufuatia zoezi hili kulisaidia kupunguza mlundikano wa maabusi katika magereza na vituo vya polisi. Taarifa ya magereza na vituo vya polisi vilivyokaguliwa katika kipindi hicho ni kama inavyoonekana katika **Kiambatisho G.**

Picha Na. 5: *Mkurugenzi wa Mashtaka Bw. Sylvester A. Mwakitalu akiwa pamoja na Watumishi kutoka Ofisi ya Taifa ya Mashtaka katika ziara ya ukaguzi wa magereza Mkoa wa Tabora*

VII. Kushughulikia Uendeshaji wa Mashauri ya Madai na Usuluhishi

61. **Mheshimiwa Spika**, katika kipindi cha Julai 2022 hadi Machi 2023, Wizara kupitia Ofisi ya Wakili Mkuu wa Serikali iliendesha jumla ya mashauri ya madai **6,320** kati ya mashauri hayo, mashauri **6,314** ni ya kitaifa na mashauri **sita (6)** ni ya kimataifa. Serikali ilikamilisha jumla ya mashauri **575** ambapo mashauri **570** ni ya kitaifa na mashauri

matano (5) ni ya kimataifa na kuokoa jumla ya Shilingi **305,405,680,693**.

62. **Mheshimiwa Spika**, katika kipindi husika, Wizara kupitia Ofisi ya Wakili Mkuu wa Serikali iliendesha jumla ya mashauri ya usuluhishi **157** ikilinganishwa na mashauri ya usuluhishi **111** yaliyoendesha katika kipindi cha Julai, 2021 hadi Machi, 2022. Kati ya mashauri **157** yaliyoendesha, jumla ya mashauri **126** ni ya kitaifa na mashauri **31** ni ya kimataifa. Kati ya Mashauri yaliyoendesha mashauri **16** yamehitimishwa ambapo matano **(5)** ni ya kimataifa na **11** ni ya kitaifa. Serikali iliweza kuokoa Dola za Marekani (USD) **3,082,855,894.74** (ambazo ni sawa na Shilingi Trilioni 7.24) na Shilingi za Kitanzania **15,078,111,197.90** hivyo kufanya jumla ya kiasi kilichookolewa kwa mashauri ya usuluhishi kufikia **Shilingi Trilioni 7.26**. Fedha zote zilizookolewa kutokana na mashauri ya madai na usuluhishi kwa mwaka 2022/2023 ni **Shilingi Trilion 7.57** ambazo Serikali ingetakiwa kulipa endapo ingeshindwa katika mashauri husika.

Picha Na.6: Mawakili wa Serikali wa Ofisi ya Wakili Mkuu wa Serikali Wakiendesha Mashauri ya Madai katika Mahakama ya Haki ya Afrika Mashariki

63. **Mheshimiwa Spika:** Wizara kupitia Ofisi ya Wakili Mkuu wa Serikali inawakilisha vyema Serikali kwa kuongoza na kushiriki katika Timu za Serikali za Majadiliano (GNT) ambazo zinaundwa na Mwanasheria Mkuu wa Serikali, na kufanikisha kumaliza mashauri/migogoro mbalimbali kwa njia ya majadiliano, usuluhishi, na maridhiano nje ya Mahakama. Utaratibu huu umeweza kuvutia wawekezaji nchini kwa kumaliza mapema migogoro

mbalimbali dhidi ya Wawekezaji na Wafanyabiashara kwa njia ya Majadiliano. Jambo hili limewezesha kuokoa fedha za Serikali ambazo zingetumika katika kuendesha migogoro tajwa zinazojumuisha gharama za usafiri, posho kwa Mwakili wa Serikali na mashahidi na ada za mahakama, kudumisha uhusiano kati ya Serikali na Wawekezaji, kujenga imani kwa wawekezaji kuhusu hali ya utoaji haki nchini, pamoja na kukuza diplomasia ya Uchumi.

VIII. Usuluhishi wa Migogoro ya Kibiashara, Sheria za Kimataifa na Mikataba

64. **Mheshimiwa Spika**, katika kipindi cha Julai 2022 hadi Machi 2023, Wizara ilifanya mapitio ya sheria ya usuluhishi na kuandaa mapendekezo ya uboreshwaji wa sheria hiyo kwa kukusanya maoni ya wadau kuhusu mapendekezo ya maboresho na kuandaa rasimu ya marekebisho ya sheria hiyo kwa madhumuni ya kuimarisha mfumo wa usuluhishi wa migogoro ya kibiashara nchini.

65. **Mheshimiwa Spika**, sambamba na kazi hiyo, Wizara iliendesha zoezi la kutafsiri kanuni za Upatanishi na Maridhiano ambazo zinalenga kufanikisha utekelezaji wa sheria ya usuluhishi wa migogoro nje ya mfumo wa Mahakama. Hadi kufikia Machi, 2023 Wizara imesajili jumla ya Watatuzi wa Migogoro **530** watakaotumika katika utatuzi wa migogoro kwa njia mbadala. Kati ya wataalam hawa Wasuluhishi ni **266**, Wapatanihi ni **172**, Waendesha Maridhiano ni **35** na waendesha

majadiliano ni **57**. Vilevile, Wizara imeandaa miongozo ya mafunzo ya Usuluhishi, Upatanishi, Uendeshaji Maridhiano na Majadiliano itakayotumika kufundishia Wasuluhishi, Wapatanishi, Waendesha Maridhiano na Majadiliano pamoja na mwongozo wa kuendesha vikao vya Jopo la Ithibati la Waendesha Usuluhishi, Upatanishi, Majadiliano na Maridhiano.

66. **Mheshimiwa Spika**, kuhusu utekelezaji wa Sheria za kimataifa, Wizara imeshiriki katika mikutano ya kimataifa ya masuala ya kisheria ikiwemo ya Umoja wa Afrika ambapo Tanzania imechaguliwa kuwa Makamu wa kwanza wa mwenyekiti kwa Mawaziri wa masuala ya Sheria wa Afrika. Aidha kwa kuwa ilikuwa ni zamu ya ukanda wa Kaskazini kutoa mwenyekiti, Tanzania kama Makamu Mwenyekiti imeongoza mikutano miwili ya Mawaziri wa Sheria wa Afrika iliyofanyika Addis Ababa na Accra mwaka 2022. Nafasi ya uenyekiti wa masuala ya Sheria wa Afrika inaipa Tanzania fursa ya kufikisha agenda zake kwa maslahi ya nchi. Sambamba hilo, Tanzania imechaguliwa kuwa mwenyeji wa mkutano wa Mawaziri wa Sheria wa Jumuiya ya Madola mwaka 2024.

67. **Mheshimiwa Spika**, katika kipindi cha Julai 2022 hadi Machi, 2023 Wizara kupitia Ofisi ya Mwanasheria Mkuu imesimamia na kushiriki katika majadiliano ya migogoro 31 yanayohusu masuala ya ajira, kazi, manunuzi, uwekezaji wa Ardhi na miradi ya rasilimali za mafuta na gesi ikilinganishwa na majadiliano ya migogoro **nane (8)** katika kipindi cha

Julai, 2021 hadi Machi, 2022. Ongezeko hilo linatokana na kuwepo na maboresho ya Sheria mbalimbali katika Sekta ya Madini ambapo Serikali inaendelea na jitihada za kutatua migogoro hiyo kwa njia ya Usuluhishi na migogoro **saba (7)** imehitimishwa.

IX. Kuratibu Usajili wa Matukio Muhimu ya Binadamu, Usimamizi wa Ufilisi na Udhamini

68. **Mheshimiwa Spika**, Wizara kupitia Wakala wa Usajili Ufilisi na Udhamini imeendelea kuimarisha shughuli za Usajili wa Matukio Muhimu ya Binadamu, Ufilisi na Udhamini kwa ajili ya mipango na maendeleo ya Taifa. Katika kipindi cha Julai 2022 hadi Machi, 2023 Wakala imesajili na kutoa vyeti vya kuzaliwa **767,164** pamoja na vyeti vya vifo **26,605**. Aidha imefanya uhakiki wa vyeti vya kuzaliwa vya wanafunzi **84,133** na vyeti vya vifo **17,197** vya wazazi wa wanafunzi wanaoomba mkopo Bodi ya Mikopo ya Elimu ya Juu.

Picha Na.7: *Wakala ya Usajili Ufilisi na Udhamini ikiendelea na zoezi la kusajili vizazi na kutoa vyeti vya kuzaliwa kwa watoto waliopo mashuleni*

69. **Mheshimiwa Spika**, katika kipindi hicho, Wakala ilishiriki katika mkutano wa wataalam wa masuala ya usajili wa Matukio Muhimu ya Binadamu Barani Afrika, uliofanyika nchini Eithiopia na kutoa taarifa ya mafanikio yaliyopatikana Tanzania katika kutekeleza Sera ya Ugatuuji wa Madaraka kupitia Mpango wa Usajili wa Watoto Chini ya Umri wa Miaka Mitano unaotekelezwa katika mikoa **23** ya Tanzania Bara. Mpango huo umewezesha kuongeza kiwango cha usajili katika kundi hili kwa takribani asilimia **65** katika kipindi hiki.

Picha Na. 8: Waziri wa Katiba na Sheria, Mheshimiwa Dkt. Damas D. Ndumbo (Mb.), akimkabidhi mwananchi cheti cha kuzaliwa

70. **Mheshimiwa Spika**, katika kuendeleza kampeni ya Kitaifa ya kulinda maadili, haki na ukatili dhidi ya watoto, jumla ya hati **17** za watoto wa kuasili zilisajiliwa na kutolewa katika kipindi cha Julai 2022 hadi Machi, 2023 baada ya kupokea amri ya Mahakama.

71. **Mheshimiwa Spika**, Wizara kupitia Wakala wa Usajili Ufilisi na Udhamini inaendelea na usajili wa matukio ya ndoa na talaka ambapo katika kipindi cha Julai 2022 hadi Machi 2023, umepokea jumla ya marejesho **31,379** ya ndoa zilizofungwa na nakala za

hukumu za talaka **410** na kusajiliwa

72. **Mheshimiwa Spika**, Wizara kupitia Wakala imeendelea na jukumu ya usimamizi na usajili wa bodi za wadhamini ambapo katika kipindi cha Julai 2022 hadi Machi, 2023 jumla ya bodi za wadhamini **68** zilisajiliwa. Katika kuboresha utendaji wa bodi hizo, Wakala iliandaa Katiba Mfano ambayo inatakiwa kufuatwa na bodi zote za wadhamini zilizosajiliwa RITA na zinazotarajiwa kusajiliwa RITA.

73. **Mheshimiwa Spika**, Wizara kupitia Wakala iliendelea na jukumu la kuhamasisha wananchi kuandika na kuhifadhi wosia ili kupunguza migogoro ya kugombea mali inayojitokeza katika jamii baada ya mzazi mmoja kufariki. Hivyo, kipindi cha Julai 2022 hadi Machi, 2023 jumla ya wosia **97** zilitayarishwa na kuhifadhiwa. Aidha, Wakala ilifanya utafiti kuhusu uwepo wa mwamko mdogo wa kuandika Wosia katika Jamii, lengo likiwa ni kubainisha sababu zinazofanya Wananchi wengi kutoandika na kuhifadhi wosia. Utafiti huo, ulifanyika kwa kuchagizwa na kaulimbiu ya “*Familia kwanza andika Wosia sasa*”. Taarifa ya matokeo ya utafiti huo, inatarajiwa kutolewa hivi karibuni na inatarajiwa kutumika katika mipango na mikakati ya kuimarisha huduma za menejimenti ya uandishi na utunzaji wa Wosia kwa umma wa watanzania.

74. **Mheshimiwa Spika**, katika kuhakikisha elimu na uhamasishaji wa uandishi na uhifadhi wa Wosia unafanyika kwa mujibu wa Sheria, Wizara

kupitia Wakala imeweka Kambi katika Viwanja vya Bunge kwa kuweka Hema ambapo wataalam wa masuala ya Wosia wanaendelea kuwahudumia waheshimiwa Wabunge na Watumishi wa Bunge kuanzia tarehe 24 April 2023 hadi 5 Mei, 2023.

75. **Mheshimiwa Spika**, katika kipindi cha Julai 2022 hadi Machi, 2023 Wizara kupitia Wakala iliweza kuhudhuria mashauri **49** yaliyopo katika mahakama mbalimbali pamoja na Mabaraza ya Ardhi na Nyumba yanayohusu masuala ya mirathi na Bodi za Wadhamini zinazosimamiwa na Wakala. Jumla ya mashauri **41** yamemalizika hivyo kuruhusu kuendelea na taratibu za usimamizi, uhakiki na ufungwaji wa mirathi. Aidha, Wakala inasimamia jumla ya mirathi 130 ambapo kati ya hiyo, kwa kipindi cha Julai hadi Machi 2023 imepokea mirathi mipya **nane (8)**. Vilevile, Wakala imefanikiwa kufunga mirathi **mbili (2)** baada ya kugawa mali kwa wanufaika.

X. Kuratibu Tathmini na Maboresho ya Sheria

76. **Mheshimiwa Spika**, katika kipindi cha Julai 2022 hadi Machi, 2023 Wizara kupitia Tume ya Kurekebisha Sheria imefanya Mapitio ya Mfumo wa Sheria na Tathmini ya Utekelezaji wa Sheria kwa lengo la kuhakikisha kuwa sheria zinaakisi mabadiliko ya kiuchumi, kijamii, kisiasa na kiteknolojia. Tume imefanya utafiti wa mfumo wa sheria unaosimamia masuala ya udhamini kwa lengo la kubaini changamoto na kutoa mapendekezo ya kuboresha mfumo huo.

Utafiti umefanyika katika Mikoa **minne (4)** ya Arusha, Dar es Salaam, Shinyanga na Mwanza ili kupata maoni ya wadau.

77. **Mheshimiwa Spika**, Wizara kupitia Tume ya Kurekebisha Sheria imefanya mapitio ya mfumo wa Sheria unaosimamia utoaji haki katika Mahakama za Mwanzo ili kuona endapo kuna haja ya kutumia Sheria ya Mwenendo wa Mashauri ya Jinai, Sheria ya Mwenendo wa Mashauri ya Madai na Sheria ya Ushahidi katika Mahakama hizo badala ya kutumia kanuni za Mwenendo wa Mashauri ya Jinai, kanuni za Mwenendo wa Mashauri ya madai na kanuni za Ushahidi. Utafiti umefanyika kwa sampuli ya mikoa sita (06) ya Dar es Salaam, Dodoma, Singida, Tabora, Iringa na Mbeya

78. **Mheshimiwa Spika**, katika kuboresha masuala ya Uchaguzi na Demokrasia nchini, Tume ya Kurekebisha Sheria imefanya mapitio ya mfumo wa Sheria Unaosimamia Uchaguzi na Vyama vya Siasa kwa lengo la kubainisha changamoto mbalimbali zinazokabili michakato ya uchaguzi na uendeshaji wa Vyama vya Siasa. Aidha, mapitio hayo yalilenga kubaini endapo mfumo wa sheria uliopo unatoa fursa stahiki kwa wanawake na makundi maalum kushiriki katika masuala ya uongozi na uchaguzi na kubainisha changamoto zinazokabili utaratibu wa upatikanaji wa wabunge na madiwani wanawake wa viti maalum.

79. **Mheshimiwa Spika**, utafiti umefanyika kwenye wilaya 39 katika mikoa 17 ambayo ni Dar es Salaam (Temeke, Ilala, Ubungo, Kinondoni na Kigamboni), Kusini Pemba (Chakechake na Mkoani), Kaskazini Pemba (Wete na Micheweni) Kusini Unguja (Kati na Kusini), Mjini Magharibi (Mjini Magharibi 'A' na Mjini Magharibi 'B'), Kasikazini Unguja (Kaskazini 'A' na Kaskazini 'B'), Mtwara (Mtwara na Nanyumbu), Ruvuma (Songea na Tunduru), Tanga (Tanga na Korogwe), Arusha (Arusha na Karatu), Iringa (Iringa na Mufindi), Mbeya (Mbeya Mjini na Kyela), Tabora (Tabora na Nzega), Kigoma (Kigoma na Kasulu), Mwanza (Ilemela na Ukerewe), Mara (Musoma na Tarime). Aidha, Taarifa ya Mapitio imekamilika na kuwasilishwa na kuwasilishwa kwangu kwa mujibu wa kifungu cha 15(1) cha Sheria ya Tume ya Kurekebisha Sheria. Nakala ya taarifa hiyo imewasilishwa katika Ofisi ya Waziri Mkuu na katika taasisi nyingine za umma ili kuendelea kuipitia na kuona namna ya kutekeleza mapendekezo yaliyotolewa. Baada ya kuipitia na kuichambua taarifa hiyo, nitaiwasilisha Bungeni kwa mujibu wa kifungu cha 15(2) cha sheria tajwa na kutoa taarifa ya namna Serikali itakavyoyatekeleza mapendekezo yaliyotolewa.

80. **Mheshimiwa Spika**, Wizara kupitia Tume ya Kurekebisha Sheria imefanya Tathmini ya utekelezaji wa Sheria zinazosimamia Usafiri wa majini kwa lengo la kubaini changamoto za utekelezaji na kutathmini kama malengo yaliyokusudiwa wakati wa kutungwa kwa sheria hizo yamefikiwa. Tathmini hiyo imefanyika kwa kufanya vikao na Wadau wanaosimamia

utekelezaji wa Sheria za usafiri wa Majini katika mikoa **minne (4)** ya Dar es Salaam, Tanga, Mwanza na Kigoma.

81. **Mheshimiwa Spika**, katika kipindi cha Julai 2022 hadi Machi, 2023 Wizara kupitia Tume ya Kurekebisha Sheria imeendelea kutoa kutoa elimu ya sheria kwa umma kwa lengo la kuwajengea uwezo wananchi katika masuala ya mbalimbali ya kisheria. Katika kutekeleza hilo, Tume imetumia njia mbalimbali zikiwemo kuchapisha na kugawa kalenda na vitabu vya kumbukumbu ambavyo vina taarifa muhimu kuhusu Tume, kurusha vipindi vya redio, runinga, mitandao ya kijamii, kuandaa jarida pamoja na kuendelea kutumia tovuti kukusanya maoni na kuhabarisha umma. Elimu hiyo ililenga kutoa uelewa wa utatuzi wa migogoro kwa njia ya usuluhishi, nafasi ya Tume katika maboresho ya sheria, haki za watoto na Mpango wa Mapitio ya Sheria wa mwaka 2023 hadi 2025. Vilevile, Tume ilishiriki katika maonesho ya Wiki ya Sheria yaliyofanyika jijini Dodoma na Maadhimisho ya Siku ya Wanawake Duniani yaliyofanyika kimkoa katika Wilaya ya Kondoa ambapo vipeperushi 370 vilitolewa kwa watu mbalimbali. Aidha, Tume iliandaa Kongamano la Tathmini ya Utekelezaji wa Sheria za Makosa Dhidi ya Maadili Tanzania lililofanyika jijini Dodoma ambapo wadau 112 walihudhuria na mada nane (8) zilitolewa. Lengo la Kongamano hili ni kuiwezesha Tume kufanya utafiti wa makosa ya mmomonyoko wa maadili na kuangalia namna bora ya kuimarisha vifungu vya sheria vinavyozuia makosa hayo. Aidha,

tayari Bunge lako limekwisha iagiza Wizara yangu kushirikiana na Ofisi ya Waziri Mkuu, Wizara ya mambo ya Ndani, na Wizara ya Maendeleo ya Jamii, Jinsia, Wanawake na Makundi Maalum kupitia Tume ya Kurekebisha Sheria Tanzania kufanya utafiti wa kina katika eneo hili ili kuondoa upungufu katika sheria hiyo na kutunga sheria huku tukielewa ukubwa wa tatizo hili ndani ya jamii yetu.

XI. Kuratibu Ufuatiliaji na Tathmini ya Utekelezaji wa Sheria za Utajiriasili na Maliasilia za Nchi

82. ***Mheshimiwa Spika***, katika kipindi cha Julai 2022 hadi Machi, 2023 Wizara iliendelea na kazi za kuimarisha mfumo wa uangalizi wa masuala ya usimamizi na uendelezwaji wa utajiriasili na maliasilia za nchi, kwa mujibu wa Sheria Sura 449 na 450 zinazohusu umiliki wa nchi wa utajiriasili na maliasilia za nchi.

83. ***Mheshimiwa Spika***, katika kipindi hicho, Wizara ilikamilisha kazi ya kuandaa taarifa ya Tathmini ya Uzingatiwaji wa Sheria hizo kwa Wizara, Taasisi na mamlaka mbalimbali zilizokasimiwa mamlaka ya usimamizi, uhifadhi na uendelezaji wa utajiriasili na maliasilia za nchi kwa manufaa ya umma. Madhumuni ya tathmini hiyo ni kubainisha kiwango cha uzingatiwaji wa Sheria hizo. Tathmini hii imebaini uwapo wa mafanikio makubwa hususani kuimarishwa kwa masuala ya ulinzi wa utajiriasili na maliasilia za nchi katika mifumo mbalimbali ya

kisekta kama vile kujenga ukuta katika eneo la uchimbaji wa madini aina ya Tanzanite Mirerani; kuanzishwa kwa masoko ya madini; kuanzishwa kwa mfumo wa Jeshi Usu katika ulinzi wa wanyamapori na misitu; Pato la Taifa limeongezeka kutokana na uwekezaji katika utajiri asili na maliasilia za nchi; kuongezeka kwa ushiriki wa watanzania katika fursa zinazopatikana kwenye uwekezaji wa utajiri asili na maliasilia za nchi; na kuondolewa masharti hasi katika Mikataba ya uwekezaji katika utajiri na maliasilia za nchi imeendelea kupungua tangu kuanza utekelezaji wa sheria hizi kwenye sekta zilizochukua hatua ya kuzingatia misingi ya Sheria hizo.

84. **Mheshimiwa Spika**, Wizara imeandaa Mwongozo wa Usajili wa Mikataba inayohusu, matumizi, uvunaji au uendelezaji wa utajiriasili na maliasilia za nchi. Lengo la mwongozo huo ni kuweka utaratibu jumuishi wa kushughulikia mikataba, maazimio na itifaki mbalimbali zinazogusa masuala ya utajiriasili na maliasilia za nchi ili kurahisisha ufuatiliaji wa pamoja.

85. **Mheshimiwa Spika**, Wizara imefanya maboresho ya mfumo wa ki-elektroniki wa usajili wa mikataba ya utajiriasili na maliasilia za nchi ambao utaziwezesha sekta kuingiza taarifa zinazohusu utajiriasili na maliasilia za nchi.

XII. Kushughulikia Urejeshwaji wa Wahalifu na Masuala ya Ushirikiano wa Kimataifa kwenye Makosa ya Jinai

86. **Mheshimiwa Spika**, katika kipindi cha Julai 2022 hadi Machi, 2023 Tanzania imeendelea kushirikiana na mataifa mengine katika kusimamia kurejeshwa kwa watuhumiwa wa uhalifu katika nchi walikofanya makosa. Katika kipindi hicho, Wizara ilipokea na kushughulikia jumla ya maombi **13** yakiwemo **saba (7)** ya kuwarejesha watuhumiwa wa makosa ya jinai waliokimbilia nchini kutoka katika mataifa ya nje na maombi **sita (6)** ya kuwarejesha watuhumiwa wa uhalifu waliokimbilia nchi za nje yameombwa na Tanzania Kwenda nchi za nje ambazo tuna makubaliano ya kubadilishana taarifa za uhalifu.

87. **Mheshimiwa Spika**, lengo la kurejesha watuhumiwa wa uhalifu ni kuimarisha ushirikiano wa kisheria na mataifa mengine katika masuala ya jinai na kudhibiti watuhumiwa wa uhalifu kukimbilia katika mataifa mengine. Aidha Wizara imepitia mikataba ya urejeshwaji wa wahalifu watoro kutoka nchi mbalimbali na kujadili namna bora ya kuboresha mikataba husika.

XIII. Kuboresha Utendaji na Maendeleo ya Rasilimaliwatu iliyo chini ya Wizara

(a) Wizara ya Katiba na Sheria

88. **Mheshimiwa Spika**, katika kipindi cha Julai 2022 hadi Machi, 2023 Wizara inaendelea kusimamia maendeleo ya Watumishi kwa kuhakikisha kuwa wanatekeleza majukumu yao kwa kuzingatia sheria, kanuni na taratibu za utumishi wa umma. Katika kipindi hicho, watumishi **tisa (9)** walipandishwa vyeo; **watatu (3)** walipata uteuzi; **30** walithibitishwa vyeo, mtumishi mmoja **(1)** ajira mpya; Watumishi **25** walipatiwa mafunzo ya muda mfupi na muda mrefu; **31** walihamia wizarani; **10** walihama; na wawili **(2)** walistaafu. Katika kipindi husika Wizara imeendelea kuimarisha mazingira ya kufanyia kazi kwa kuwapatia watumishi vitendea kazi vikiwemo kompyuta na magari.

(b) Tume ya Utumishi wa Mahakama

89. **Mheshimiwa Spika**, katika kipindi cha Julai 2022 hadi Machi, 2023 Wizara kupitia Tume ya Utumishi wa Mahakama imeendelea kusimamia uendeshaji wa Mahakama ikiwa ni pamoja na masuala mbalimbali yanayohusu watumishi wa Mahakama kama vile uteuzi, ajira mpya, maslahi ya watumishi, bajeti na masuala ya nidhamu na maadili. Katika kipindi husika, Tume ya Utumishi wa Mahakama iliajiri katika Masharti ya Kudumu na Malipo ya Pensheni pamoja na kuwathibitisha kazini

watumishi **158**. Aidha kwa upande wa watumishi wa Tume walijiriwa watumishi watatu **(3)** na uteuzi wa Naibu Katibu wa Tume anayeshughulikia Nidhamu na Maadili ya watumishi wa Mahakama. Aidha, Tume ilifanya vikao **vitatu (3)** na kushughulikia masuala mbalimbali ikiwemo kumshauri Mhe. Rais kuhusu Uteuzi wa Majaji **22** wa Mahakama Kuu ya Tanzania na Msajili wa Mahakama ya Rufani pamoja na kuteua Katibu wa Msajili Mkuu wa Mahakama kwa lengo la kuimarisha utendaji wa Mahakama. Tume ilishughulikia mashauri **18** ya kinidhamu ambapo watumishi watatu **(3)** walifukuzwa kazi kati ya hao **mmoja (1)** ni Hakimu, watumishi wawili **(2)** ambao ni Mahakimu walipewa onyo na watumishi 13 walirejeshwa kazini kati ya hao wawili **(2)** ni Mahakimu.

90. **Mheshimiwa Spika**, katika kuimarisha Kamati za Maadili ya Maafisa wa Mahakama ngazi za Mikoa na Wilaya, Tume ya Utumishi wa Mahakama ilifanya ziara kwenye Mikoa minne ya Dodoma, Singida, Shinyanga na Simiyu. Lengo la ziara hiyo ni kutoa mafunzo kwa wajumbe wa Kamati za Maadili ya Maafisa wa Mahakama pamoja na elimu kwa umma kuhusu uwepo wa Kamati hizi. Aidha, watendaji wa Tume walifanya ukaguzi kwenye mikoa ya Mwanza, Geita, Shinyanga, Simiyu na Mara kwa lengo la kuangalia namna Kamati zinavyotekeleza majukumu yake pamoja na kupokea maoni ya kuboresha utendaji wa Kamati za Maadili ya Maafisa wa Mahakama.

(c) Ofisi ya Mwanasheria Mkuu wa Serikali

91. **Mheshimiwa Spika**, katika kipindi cha Julai 2022 hadi Machi, 2023 Wizara kupitia Ofisi ya Mwanasheria Mkuu wa Serikali, iliajiri watumishi wapya **47** ambapo watumishi **45** ni Mwakili wa Serikali na watumishi **wawili (2)** ni maafisa TEHAMA. Aidha watumishi **13** walipatiwa mafunzo ya muda mrefu.

(d) Ofisi ya Taifa ya Mashtaka

92. **Mheshimiwa Spika**, Mheshimiwa Spika, katika kipindi cha kuanzia Julai, 2022 hadi Machi, 2023 Ofisi ya Taifa ya Mashtaka imeendelea kutekeleza masuala mbalimbali kwa ajili ya maendeleo ya rasilimaliwatu. Hadi kufikia Machi, 2023 Ofisi ilikuwa na jumla ya watumishi **886** kati ya hao, Mwakili wa Serikali ni **603**, Makatibu Sheria ni **84** na kada nyingine ni **199**. Kati ya watumishi hao, watumishi **354** ni ajira mpya ambao wameajiliwa katika kipindi hiki (Mwakili **282**, Makatibu Sheria **70**, Mchumi **1** na Katibu Mahsusi **1**). Aidha, Ofisi imeweza kuthibitisha kazini mtumishi **mmoja (1)**, kupandishwa vyeo watumishi **sita (6)**, kuratibu uteuzi kwa watumishi **watano (5)** na kuratibu mafunzo ya muda mrefu na muda mfupi kwa watumishi **56**.

Picha Na.9: *Naibu Waziri wa Katiba na Sheria, Mheshimiwa Pauline P. Gekul (Mb.), akifungua Mafunzo ya Utangulizi (Induction Course) kwa Waajiri Wapya 354 wa Ofisi ya Taifa ya Mashtaka*

(e) Ofisi ya Wakili Mkuu wa Serikali

93. **Mheshimiwa Spika**, katika kipindi cha Julai 2022 hadi Machi, 2023 Wizara kupitia Ofisi ya Wakili Mkuu wa Serikali imeendelea kusimamia masuala mbalimbali yanayohusu watumishi kama vile uteuzi, ajira mpya, maslahi ya watumishi, mafunzo na masuala ya nidhamu na maadili. Katika kipindi husika, Ofisi ya Wakili Mkuu wa Serikali ina jumla watumishi **220** kati ya watumishi **312** wanaohitajika kulingana na Ikama ya Taasisi. Kati ya watumishi

waliopo mawakili **ni 128** na kada nyingine ni **92**. Aidha, Ofisi imewathibitisha kazini watumishi **24**, watumishi **watatu (3)** waliteuliwa, na ajira mpya katika masharti ya kudumu na malipo ya pensheni watumishi **44**. Vilevile watumishi **27** walihudhuria mafunzo ya muda mrefu na watumishi **28** walihudhuria mafunzo ya muda mfupi.

(f) Tume ya Haki za Binadamu na Utawala Bora

94. **Mheshimiwa Spika**, katika kipindi cha Julai 2022 hadi Machi, 2023 Mhe. Rais aliteua makamishna **sita (6)** wa Tume ya Haki za Binadamu na Utawala Bora. Aidha, Wizara kupitia Tume ya Haki za Binadamu na Utawala Bora imefanya uteuzi wa Wakurugenzi watano **(5)**; imewapandisha vyeo watumishi wanne **(4)**; imepokea watumishi watano **(5)** wa ajira mpya; watumishi wawili **(02)** wamestaafu kwa mujibu wa sheria; watumishi **12** wamehamia; watumishi watano **(5)** wamehama na watumishi **30** wamehudhuria mafunzo ya muda mfupi na muda mrefu.

(g) Tume ya Kurekebisha Sheria Tanzania

95. **Mheshimiwa Spika**, katika kipindi cha kuanzia Julai 2022 hadi Machi, 2023 Mhe. Rais amemteua Katibu Mtendaji wa Tume pamoja na Makamishna Wawili (2) wa Tume ya Kurekebisha Sheria Tanzania. Aidha, watumishi **(3)** walipata uteuzi, watumishi **20** wamehudhuria mafunzo ya

muda mfupi na watumishi **(2)** wamehudhuria mafunzo ya muda mrefu, watumishi wanne **(4)** wamehamia na mtumishi **mmoja (1)** amejiriwa katika masharti ya kudumu na malipo ya pensheni. Katika kipindi husika Tume imeendelea kuimarisha mazingira ya kufanyia kazi kwa kuwapatia watumishi vitendea kazi vikiwemo kompyuta, vishikwambi na magari.

(h) Wakala wa Usajili Ufilisi na Udhamini

96. **Mheshimiwa Spika**, katika kipindi cha Julai hadi Machi, 2023 Wakala wa Usajili Ufilisi na Udhamini ilipandisha vyeo watumishi **wawili (2)**, watumishi **163** walipatiwa mafunzo kwa mchanganuo wa watumishi **160** walihudhuria mafunzo ya muda mfupi na watumishi **watatu (3)** muda mrefu, watumishi **wawili (2)** walihamia, watumishi **23** walihama na watumishi **watatu (3)** wamestaafu kwa mujibu wa sheria.

(i) Taasisi ya Mafunzo ya Uanasheria kwa Vitendo

97. **Mheshimiwa Spika**, katika kipindi cha kuanzia Julai hadi Machi, 2023 Taasisi ya Mafunzo ya Uanasheria kwa Vitendo Tanzania imeajiri watumishi watatu **(3)**, watumishi sita **(6)** wamepandishwa vyeo, watatu **(3)** wamepata uteuzi, watano **(5)** walihamia na sita **(16)** walihudhuria mafunzo ya muda mrefu na mfupi.

(j) Chuo cha Uongozi wa Mahakama Lushoto

98. **Mheshimiwa Spika**, Katika kipindi cha Julai, 2022 hadi Machi, 2023 mtumishi **mmoja (1)** wa kada ya ustawi wa wanachuo ameajiriwa, watumishi **sita (6)** wamepandishwa vyeo, watumishi **watano (5)** wamehamia, watumishi **saba (7)** wamehamishwa, mtumishi **mmoja (1)** amethibitishwa kazini na watumishi **tisa (9)** wamethibitishwa katika vyeo vyao. Aidha, jumla ya watumishi **45** wamepata mafunzo ambapo, watumishi **39** walipata mafunzo ya muda mfupi na watumishi **sita (6)** wanaendelea na mafunzo ya muda mrefu.

XIV. Kuratibu Majukumu ya Taasisi, Mipango na Miradi

(a) Kuratibu utekelezaji wa Majukumu ya taasisi zinazosimamiwa na Wizara

i. Taasisi ya Mafunzo ya Uanasheria kwa Vitendo Tanzania

99. **Mheshimiwa Spika**, Wizara kupitia Taasisi ya Mafunzo ya Uanasheria kwa Vitendo Tanzania imeendelea kutekeleza jukumu lake la msingi la kutoa mafunzo ya uanasheria kwa vitendo. Katika kipindi cha Julai 2022 hadi Machi, 2023 Taasisi ilidahili jumla ya wanafunzi **1,348** sawa na asilimia **89.9** ya lengo la udahili wa wanafunzi **1,500** kwa kundi la 35 na 36. Aidha, katika kipindi husika, Taasisi imetoa wahitimu **363** wanaostahili kusajiliwa

kuwa mawakili na kufanya idadi ya wahitimu waliopata mafunzo kupitia Taasisi hiyo tangu kuanzishwa kwake mwaka 2007 kufikia **8,255**. Idadi ya wahitimu katika kipindi husika imeongezeka kwa asilimia **23.9** ikilinganishwa na wahitimu **293** wa kipindi cha Julai, 2021 hadi Machi, 2022. Vilevile, Taasisi ilipata ithibati kutoka Baraza la Taifa la Elimu ya Ufundi na Mafunzo ya Ufundi Stadi na kuanzisha programu ya mafunzo ya watoa huduma ya msaada wa kisheria ngazi ya cheti. Katika kipindi husika, Taasisi ilidahili kwa mara ya kwanza jumla ya wanafunzi **15** katika programu hiyo.

Picha Na. 10: Wanafunzi wa Taasisi ya Mafunzo ya Uanasheria kwa Vitendo Tanzania wakifanya mazoezi ya uendeshaji wa Mashauri Mahakamani

100. **Mheshimiwa Spika**, katika kuimarisha mfumo wa mafunzo ya Uanasheria kwa Vitendo, Wizara imeendelea kuchukua hatua mbalimbali za kuhakikisha lengo la kuanzishwa kwa Taasisi hiyo linatekelezwa kwa maendeleo ya tasnia hiyo ya sheria nchini. Mojawapo ya hatua muhimu zilizochukuliwa katika kipindi hicho ni kuchukuliwa kwa hatua muhimu na za haraka za kutafuta ufumbuzi wa malalamiko ya baadhi ya wanafunzi na wadau mbalimbali wa tasnia ya sheria kuhusu ufaulu wa kiwango cha chini wa wanafunzi katika Taasisi hiyo hususan baada ya kutangazwa kwa matokeo ya mitihani ya Kundi la 33 tarehe 5 Oktoba, 2022.

101. **Mheshimiwa Spika**, Wizara iliunda Kamati ya Tathmini ya Mafunzo yanayotolewa na Taasisi ya Mafunzo ya Uanasheria kwa Vitendo. Jukumu kuu la kamati hii ilikuwa kuchunguza na kutathmini hali na mwenendo wa mafunzo na mfumo wa kutahini wanafunzi wa mafunzo uanasheria kwa vitendo yanayotolewa na Taasisi hiyo. Kamati hiyo ilikamilisha kazi yake na kutoa taarifa ambayo imeiwezesha Serikali kuchukua hatua mbalimbali za kuimarisha mafunzo hayo na pia kuchukua hatua za kuimarisha elimu ya sheria nchini.

ii. Chuo cha Uongozi wa Mahakama Lushoto

102. **Mheshimiwa Spika**, katika kuhakikisha watumishi wa Mahakama na wa sekta ya sheria wanakuwa na ujuzi na weledi wa kutosha katika kutimiza wajibu wao wa utoaji haki kwa ufanisi,

Wizara kupitia Chuo cha Uongozi wa Mahakama Lushoto imeendelea kuratibu na kutoa mafunzo endelevu na elekezi kwa watumishi wa Mahakama na wadau wa sekta ya sheria nchini. Katika kipindi cha Julai 2022 hadi Machi, 2023 Chuo kimeratibu mafunzo ya awali na elekezi kwa watumishi wapya **237** wa Mahakama ya Tanzania, mafunzo hayo yanajumuisha kada za Majaji **20**, mahakimu **20**, madereva **35**, makatibu muhtasi **80**, maafisa hesabu **17**, wakaguzi wa ndani nane (**8**), Maafisa tawala **watano (5)**, Maafisa utumishi **nane (8)**, wasaidizi wa kumbukumbu **38**, Maafisa Ugavi **sita (6)** na maafisa TEHAMA **wanne (4)**. Chuo kimeratibu mafunzo kwa waendesha mashtaka na wapelelezi kwa jumla ya washiriki **250** katika kuboresha utendaji wa kazi ili kupunguza mlundikano wa kesi mahakamani. Pia katika kipindi kinachotolewa taarifa hii, Chuo kimeratibu mafunzo kwa waandishi wa Habari wa Mahakama ya Tanzania kwa washiriki **55** wakiwemo waandishi **34** wa habari za ndani ya Mahakama **21** waandishi wa habari za nje ya Mahakama.

Picha Na.11: *Mkufunzi kutoka Chuo cha Uongozi wa Mahakama Lushoto akiendesha mafunzo endelevu na elekezi kwa watumishi wa Mahakama na wadau wa sekta ya sheria nchini*

103. **Mheshimiwa Spika,** Chuo kimeendelea kuratibu mafunzo mbalimbali endelevu ya Kimahakama ambapo watumishi **1,101** wa Mahakama ya Tanzania waliweza kupatiwa mafunzo yenye lengo la kuwajengea uwezo katika maeneo mbalimbali. Mafunzo hayo yamekuwa yakitolewa kwa njia ya ana kwa ana au kwa njia ya mtandao ili kuwafikia watumishi wengi zaidi. Vilevile, chuo kimeratibu mafunzo kwa wananchi wenye nia ya kuwa madalali wa Mahakama na wasambaza

nyaraka za Mahakama **31**. Katika jukumu la kufanya tafiti za kimkakati Chuo kimefanikiwa kufanya utafiti kuhusu Tamaduni za Kimahakama Tanzania (*Judicial culture*) kwa lengo la kuzijua tamaduni hizo ili kuboresha utendaji kazi na kujua njia bora zaidi za kuboresha mahakama.

104. **Mheshimiwa Spika**, Katika kuboresha mazingira ya utoaji wa mafunzo, Chuo kwa kupitia Mahakama ya Tanzania kimekamilisha ujenzi wa Hosteli ya wanachuo wa kiume ambayo inatoa huduma ya malazi kwa jumla ya wanachuo **400** ndani ya Chuo ambayo ni ongezeko kutoka wanachuo **435** kwa mwaka wa masomo 2021/2022 hadi wanachuo **835** kwa mwaka wa masomo 2022/2023 waliopata malazi ndani ya Chuo na kuweza kutatua changamoto ya upungufu wa malazi kwa wanachuo kwa **92%**. Aidha, Chuo kimeweza kuongeza mapato ya ndani kwa kiasi cha **Shilingi 117,600,000** kutokana na ada za wanafunzi wanaoishi kwenye hosteli hizo. Hata hivyo Chuo kimejipanga kufanya ukarabati wa vyumba vya malazi vilivyoharibika katika majengo yake ili kutatua changamoto za malazi kwa wanachuo wanaoishi hosteli binafsi.

(b) Kuratibu Utekelezaji wa Miradi ya Maendeleo ya Wizara na Taasisi Zake

105. **Mheshimiwa Spika**, Wizara kwa kushirikiana na taasisi zake imeendelea kutekeleza miradi mbalimbali ya maendeleo, ikiwemo ya ujenzi wa majengo,

kuimarisha mifumo ya utoaji haki, uwajibikaji wa kitaasisi katika kupambana na rushwa na kuimarisha matumizi ya Teknolojia ya Habari na Mawasiliano katika utoaji wa Huduma za Kimahakama. Miradi hiyo inayolenga kuboresha utoaji wa huduma kwa wananchi.

106. **Mheshimiwa Spika**, katika kipindi cha Julai, 2022 hadi Machi, 2023 miradi iliyotekelezwa ni kama ifuatavyo:-

(a) Miundombinu ya Utoaji Haki

107. **Mheshimiwa Spika**, Wizara kupitia Mahakama ya Tanzania imeendelea na utekelezaji wa Mpango wa Miaka Mitano (2021/22 – 2025/26) wa Ujenzi na Ukarabati wa Miundombinu ya Mahakama, ambapo katika kipindi cha Julai, 2022 hadi Machi, 2023 miradi **36** ilitokelezwa katika hatua mbalimbali kama ifuatavyo:-

i. Miradi ya Ujenzi na Ukarabati wa Majengo ya Mahakama iliyokamilika

108. **Mheshimiwa Spika**, Serikali imekamilisha miradi ya ujenzi wa Mahakama **tatu (3)** za hakimku mkazi katika Mikoa ya Lindi, Songwe na Katavi. Aidha, ujenzi wa Mahakama za Wilaya **28** katika Wilaya za Same, Mwanga, Tandahimba, Nanyumbu, Namtumbo, Mvomero, Gairo, Ngara, Kilombero, Mkinga, Kakonko, Buhigwe, Uvinza, Butiama, Rorya, Itilima, Busega, Mbogwe, Nyang'hwale, Kyerwa, Misenyi, Tanganyika, Kaliua, Manyoni, Bunda,

Kilindi, Rungwe na Sikonge umekamilika. Vilevile, ujenzi wa mahakama ya mwanzo katika Wilaya ya Kilindi eneo la Kimbe na ukarabati wa Mahakama Kuu ya Tabora pamoja na Mahakama ya Hakimu Mkazi Moshi umekamilika. Kukamilika kwa miradi hiyo kumwezesha kusogeza huduma za mahakama karibu na wananchi.

Picha Na. 12: Majengo ya Mahakama za Wilaya yaliyokamilika na yanaendelea kutoa huduma kushoto ni Mahakama ya Wilaya Chemba na Kulia ni Mahakama ya Wilaya Mwanga

109. **Mheshimiwa Spika**, miradi ya ujenzi na ukarabati wa majengo ya Mahakama inayoendelea na asilimia ya ukamilishaji kwenye mabano ni pamoja na Ujenzi wa Jengo la Makao Makuu ya Mahakama ya Tanzania Jijini Dodoma (**asilimia 85**), Ujenzi wa nyumba za Majaji Iyumbu-Jijini Dodoma (**asilimia 54**); ukarabati wa jengo la zamani la Mahakama Kuu Dodoma (**asilimia 10**); Ujenzi wa Mahakama za Wilaya za Ulanga (asilimia 35), Ubungo (**asilimia 40**), Liwale (**asilimia 70**), na Kwimba (**asilimia 80**); ukarabati wa jengo la Mahakama ya

Wilaya Maswa (**asilimia 80**); na Ujenzi wa Mahakama za mwanzo **nane (8)** za Kinesi (**asilimia 95**), Mahenge (asilimia 95), Luilo (**asilimia 80**), Newala (**asilimia 75**), Usevya (**asilimia 95**), Nyakibimbili (**asilimia 90**) na Kabanga (**asilimia 80**) na Madale (**asilimia 75**).

110. **Mheshimiwa Spika**, miradi mingine inayoendelea ni pamoja na ujenzi wa jengo la Huduma Jumuishi za Sheria linalojengwa na Ofisi ya Mwanasheria Mkuu wa Serikali Jijini Mwanza (**asilimia 45**); ujenzi wa majengo ya Huduma Jumuishi za Sheria yanayojengwa na Ofisi ya Taifa ya Mashtaka katika mikoa ya Kimashtaka ya Morogoro (**asilimia 75**), Ilala (Kinyerezi) (**asilimia 98**), Pwani (asilimia **98**) na Mbeya (**asilimia 75**), Shinyanga (**asilimia 35**), Manyara (**asilimia 35**), Njombe (**asilimia 10**), Katavi (**asilimia 10**) na Rukwa (**asilimia 15**).

Picha Na. 13: Ujenzi wa Jengo la Huduma Jumuishi za Sheria linalojengwa na Ofisi ya Taifa Mashtaka katika Mkoa wa Kimashtaka wa Ilala, eneo la Kinyerezi, ukiendelea kukamilishwa.

ii. Mradi wa maboresho ya Mifumo ya Huduma za Mahakama

111. **Mheshimiwa Spika**, mradi huu unaotekelezwa na Mahakama unalenga katika kuimarisha utoaji wa huduma za haki kwa wananchi. Kazi zilizotekelezwa kwa kipindi cha Julai, 2022 hadi Machi, 2023 ni pamoja na ujenzi wa mfumo mpya wa usimamizi wa mashauri, na kuboresha mifumo mingine ya TEHAMA, utoaji wa mafunzo kwa watumishi **1,036**, maboresho ya kanuni **tisa (9)** na uchambuzi wa sheria na taratibu zinazosabishwa ucheleweshaji wa utoaji wa Haki.

(b) Miradi mingine ya Maendeleo inayotekelezwa na Wizara

112. **Mheshimiwa Spika**, pamoja na miradi ya ujenzi, Wizara na Taasisi zake imeendelea kutekeleza miradi mbalimbali inayolenga kuboresha huduma za Sekta ikiwemo:-

i. Mradi wa UNICEF Multisectoral Support

113. **Mheshimiwa Spika**, mradi huu unatekelezwa na Wizara, Wakala ya Usajili Ufilisi na Udhamini na Ofisi ya Taifa ya Mashtaka. Lengo la mradi huu ni kuimarisha ulinzi wa haki za mtoto. Katika kipindi cha Julai 2022 hadi Machi, 2023 Wizara kupitia mradi huu ilitekeleza yafuatayo: Kuratibu kikao cha Jukwaa la Haki Mtoto lililohusisha wadau kutoka taasisi za Serikali na zisizo za kiserikali kwa lengo la kujadali utekelezaji wa Mkakati wa Pili wa Haki

Mtoto; Kuratibu zoezi la kukusanya maoni ya wananchi kuhusu maboresho ya Sheria ya Ndoa ya mwaka 1971 na kuchambua maoni hayo na kuandaa taarifa kuhusu maoni hayo; Kuratibu kikao kazi cha wadau wanaotekeleza Eneo Na. 5 la MTAKUWWA la Usimamizi na Utekelezaji wa Sheria ili kuimarisha ulinzi na usalama wa wanawake na Watoto; na Kuzindua Kampeni ya Huduma ya Msaada wa Kisheria ya Mama Samia “**Mama Samia Legal Aid Campaign**” pamoja na mkakati wa utekelezaji wake. Kampeni hiyo itakuwa ya miaka mitatu (2023/24-2025/26) na inalenga kutoa elimu ya kisheria, mirathi, ndoa, na taratibu za upatikanaji wa haki na wajibu kwa mujibu wa sheria na katiba ya nchi.

114. **Mheshimiwa Spika**, katika kipindi cha Julai 2022 hadi Machi, 2023 Wizara kupitia RITA ilisajili jumla ya watoto **319,624** wenye umri chini ya miaka mitano katika mikoa **23** ya Tanzania Bara inayotekeleza mpango huo.

115. **Mheshimiwa Spika**, katika kipindi cha Julai, 2022 hadi Machi, 2023 Ofisi ya Taifa ya Mashtaka kuhusu mradi huu ilitekeleza shughuli zifuatazo:-

- i. Kuendesha kikao kazi cha Mwakili wanaoshughulikia masuala ya Watoto wanaokinzana na sheria kutoka katika Ofisi za Mashtaka za Mikoa 26 ya Tanzania Bara. Lengo la kikao kazi hicho lilikuwa ni kuboresha mfumo wa utoaji Haki – Jinai kwa

Watoto. Maazimio ya kikao kazi hicho ni pamoja na kuhakikisha kwamba watoto wote wanaokinzana na sheria wanapata haki zao ikiwemo kutokupewa adhabu ya kifungo cha kwenda magerezani na kesi zao zinamalizika kwa wakati kwa mujibu wa sheria;

- ii. Kufanya ukaguzi wa watoto wanaokinzana na sheria katika vizuizi vya magereza, vituo vya polisi, mahabusu za watoto na shule za maadilisho ikiwa ni njia ya utekelezaji wa Mkakati wa Pili wa Miaka Mitano wa Haki za Mtoto. Ukaguzi huo ulifanyika kwa kushirikiana na wadau kutoka Polisi Dawati la Jinsia, Magereza na Ustawi wa Jamii na Wakili anayeshughulikia masuala ya Watoto katika Ofisi ya Mashtaka ya mkoa husika. Aidha, ukaguzi huo ulifanyika katika mkoa **26** ya Tanzania Bara na mkoa mitatu **(3)** ya Kimashtaka ambayo ni Temeke, Kinondoni na Ilala. Ukaguzi ulifanyika katika Magereza **37**, Vituo vya Polisi **36**, Mahabusu za watoto Tano **(5)** na Shule ya maadilisho Moja **(1)**. Lengo la ukaguzi huo ni kutekeleza Sheria ya Huduma za Mashtaka, Sura ya 430 na Sheria ya Mtoto Na. 21 ya mwaka 2009. Hatua zilizochukuliwa baada ya ukaguzi huo ni pamoja na kuelekeza watoto ambao walishtakiwa katika Mahakama ya kawaida, washtakiwe katika Mahakama ya watoto na wale wote ambao umri wao una utata majalada yao yasomwe upya na umri wao ufanyiwe uchunguzi na mahakama itoe

maamuzi juu ya umri wao sahihi.

ii. Mradi/Programu ya Kujenga Mfumo Endelevu wa Kupambana na Rushwa Tanzania (Building Sustainable Anti-Corruption Action in Tanzania - BSAAT):-

116. **Mheshimiwa Spika**, Wizara na Taasisi zake, zimeteteleza mradi wa BSAAT wenye lengo la kujenga mifumo ya kuzuia vitendo vya rushwa hapa nchini. Hadi kufikia Machi, 2023 kazi zilizotekelezwa ni pamoja na;-

- i. Kuandaa rufaa za viashiria vya rushwa na kuviwasilisha TAKUKURU;
- ii. Kukamilisha kushughulikia Mashauri 15 ya Rushwa Kubwa katika Mahakama ya Rushwa na Uhujumu Uchumi;
- iii. Kufanya uratibu wa upatikanaji na urejeshwaji wa mali zilizopatikana kwa njia ya Uhalifu;
- iv. Kuandaa na kushiriki kwenye kikao cha kupokea maoni ya wadau kwenye Rasimu ya Mwongozo wa Upelelezi na Uendeshaji wa Kesi za Rushwa na kesi nyinginezo (*Standard Operating Procedures – SOPs*);
- v. Kufanya mapitio ya majalada **55** ya kesi za rushwa kwa ajili kuwajengea uwezo Wakuu wa Mashtaka wa Mikoa mitano (5) ya Dar es Salaam, Dodoma, Arusha, Mbeya na Mwanza

ya Programu ya Kujenga mfumo Endelevu wa Kupambana na Rushwa Tanzania;

- vi. Kuendesha mafunzo elekezi kwa Waendesha Mashtaka wa Mikoa kuhusu Mwongozo wa Kiutendaji kwa Upelelezi na Uendeshaji wa Kesi za Rushwa na kesi nyinginezo (Standard Operating Procedures – SOPs) na Mwongozo wa Maridhiano ya Kukiri (Plea Bargaining Guidelines). Mafunzo hayo yamewezesha Waendesha Mashataka wa mikoa kuwa na uelewa wa kutosha kusimamia utekelezaji wa miongozo husika;
- vii. Kuratibu vikao **viwili (2)** vya kazi na kuwakutanisha wataalam kwa ajili ya kuandaa Rasimu ya Mwongozo wa Ndani wa Kushughulikia Maombi ya Msaada wa Kisheria (Internal Guidelines on Mutual Legal Assistance) na pia Mwongozo wa Ulinzi wa Mashahidi;
- viii. Kufanya ukaguzi wa utekelezaji wa SOPs katika mikoa mitano **(5)** ambayo mpango wa BSAAT unatekelezwa ili kupima utekelezaji wa Mwongozo huu. Mikoa hiyo ni pamoja na Dar es Salaam, Mbeya, Mwanza, Dodoma na Iringa; na
- ix. Uzinduzi wa Kanuni za Kuwalinda Mashahidi na Watoa Taarifa za Mwaka 2023 na kutoa mafunzo kuhusu kanuni hizo kwa taasisi wadau wa Haki Jinai.

XV. Utekelezaji wa Masuala ya Kisheria katika ngazi ya Kikanda na Kimataifa

117. **Mheshimiwa Spika**, katika kuimarisha ushirikiano wa masuala ya kisheria wa kikanda na kimataifa, Wizara ilishiriki kwenye Mkutano Maalum wa Saba wa Umoja wa Afrika. Katika mkutano huo jumla ya itifaki **tatu (3)** zilipitiwa na kupitishwa ikiwemo Itifaki ya Ushindani, Itifaki ya Uwekezaji kwenye kuanzisha Soko la Pamoja na Itifaki ya Haki Miliki na Ubunifu.

Picha Na. 14: Katibu Mkuu wa Wizara ya Katiba na Sheria Bi.Mary G. Makondo akishiriki Mkutano Maalum wa Saba wa Umoja wa Afrika wa Wataalam wa Sheria kwa ajili ya kupitisha Itifaki za Kisheria

118. **Mheshimiwa Spika**, vilevile, Wizara ilishiriki katika mkutano wa Mawaziri wa Sheria wa Nchi za Jumuiya ya Madola ulifanyika nchini Mauritius. Katika mkutano huo, Tanzania ilichaguliwa kuwa mwenyeji wa mkutano ujao, unaotarajiwa kufanyika visiwani Zanzibar. Sambamba na hilo, Wizara imefanya kikao na Taasisi ya Kimataifa inayosimamia Sheria Binafsi za kimataifa (The Hague Conference on Private International Law - HCCH). Lengo lilikuwa kuishawishi Tanzania iwe mwanachama katika taasisi hiyo ambapo Serikali inaendelea kulifanyia kazi ombi hilo. Vilevile, Wizara ilishiriki katika kikao cha kufanya tathimini ya udhibiti wa fedha haramu na utakatishaji wa fedha na kupambana na ugaidi. Kikao hicho kilifanyika Zambia ambapo Tanzania iliwasilisha taarifa iliyoweza nchi kuondolewa kuwa katika uandalizi maalum.

E. UTEKELEZAJI WA ILANI YA CHAMA CHA MAPINDUZI YA MWAKA 2020-2025

119. **Mheshimiwa Spika**, Wizara inaendelea kutekeleza Ilani ya Chama Cha Mapinduzi, ahadi na maelekezo mbalimbali ya viongozi wa kitaifa ikiwa ni pamoja na kuendeleza mapambano dhidi ya rushwa na ubadhirifu wa mali ya umma; kukuza, kulinda na kuhifadhi haki za binadamu na kuendeleza utawala wa sheria; na kuimarisha mfumo wa utoaji haki. Katika kipindi cha Julai 2022 hadi Machi, 2023 Wizara katika utekelezaji wa majukumu yake imetekeleza maelekezo mbalimbali ya Ilani ikiwa ni

pamoja na haya yafuatayo:-

I. Kuendeleza Mapambano Dhidi ya Rushwa na Ubadhirifu

120. **Mheshimiwa Spika**, katika kipindi cha Julai, 2022 hadi Machi, 2023, Wizara inaendelea kuchukua hatua mbalimbali za kuimarisha mapambano dhidi ya rushwa na ubadhirifu wa mali ya umma. Hatua hizo ni pamoja na kuimarisha Mahakama ya Makosa ya Rushwa na Uhujumu Uchumi katika kusikiliza mashauri. Katika kipindi hicho, jumla ya mashauri **19** yalifunguliwa na kufikisha jumla ya mashauri **40** yaliyosajiliwa. Hadi Machi 2023 mashauri **14** yamehitimishwa na **26** yanaendelea kusikilizwa.

II. Kuchukua hatua zaidi za kupunguza mlundikano wa kesi mahakamani

121. **Mheshimiwa Spika**, Katika kipindi cha Julai 2022 hadi kufikia Machi, 2023 mlundikano wa kesi umepungua kwa asilimia **25** kutoka kesi **9,399** mwezi Machi, 2022 hadi Mashauri **6,994** mwezi Machi, 2023. Hatua zilizochukuliwa ili kupunguza mlundikano wa kesi ni pamoja na;

- a) Kufuta kesi zisizokuwa na ushahidi;
- b) Kutumia mfumo wa kumaliza kesi kwa njia ya makubaliano na majadiliano (plea bargaining);
- c) Kuimarisha mfumo wa ufifishaji wa makosa;

- d) Kutumia mahakama zinazotembea (mobile court) na mahakama mtandao (*virtual court*) katika kuendesha kesi; na
- e) Kutekeleza mkakati wa kumaliza kesi za muda mrefu.

III. Kuhakikisha huduma bora za sheria zinapatikana kwa wakati na kwa gharama nafuu kwa kuongeza wataalam, miundombinu, vitendea kazi na kusogeza huduma karibu na wananchi

122. **Mheshimiwa Spika**, Katika kipindi cha Julai 2022 hadi Machi, 2023 ujenzi wa Mahakama za Mwanzo tatu (**3**) umekamilika. Mahakama hizo ni Matiri (Mbinga), Hydrom (Mbulu) na Kibaigwa (Kongwa). Vilevile, mahakama inaendelea na ujenzi wa mahakama za mwanzo katika maeneo ya Mlimba na Mang'ula (Morogoro), Chanika (Dar es Salaam), Kabanga (Ngara), Nyakibimbiri (Bukoba) na Kimbe (Kilindi). Mahakama inaendelea na Mpango wa ujenzi wa majengo ya Mahakama za Mwanzo **60** katika kata ambazo zipo makao makuu ya tarafa kwa lengo la kusogeza huduma ya utoaji haki karibu na wananchi.

IV. Kuimarisha mfumo wa wasajili wasaidizi katika halmashauri zote ili kuwezesha uratibu na utoaji wa msaada wa kisheria kwa wananchi, ikiwemo msaada wa huduma za kisheria kwa masuala ya mirathi na ndoa

123. *Mheshimiwa Spika*, Katika kipindi cha Julai, 2022 hadi Machi, 2023 Wizara imesajili Wasaidizi wa Sheria **305** katika mikoa ya Rukwa, Mtwara, Songwe, Singida, Pwani, Mara, Kilimanjaro, Tanga, Lindi, Iringa, Kigoma, Njombe, Tabora, Dar es Salaam, Arusha, Morogoro, Ruvuma, Manyara na Geita ambao wanatoa huduma ya msaada wa kisheria ikiwemo masuala ya mirathi na ndoa.

V. Kuimarisha matumizi ya lugha ya Kiswahili katika kutoa huduma za kimahakama na kwenye uandishi wa nyaraka za kisheria

124. *Mheshimiwa Spika*, Katika kipindi cha Julai 2022 hadi Machi, 2023, idadi ya Sheria Kuu zilizotafsiriwa kutoka lugha ya Kiingereza kuwa Kiswahili kwa hatua ya rasimu ya awali ni **244**. Aidha, Wizara kupitia Mahakama ya Tanzania imekamilisha kuandaa mfumo wa akili bandia ambao unarekodi na kutafsiri mwenendo wa usikilizwaji wa mashauri kwa lugha za Kiswahili na Kiingereza. Mfumo huo uko katika hatua za majaribio.

VI. Kujenga mifumo ya TEHAMA na kuendelea kuhimiza matumizi ya mfumo katika utoaji haki

125. **Mheshimiwa Spika**, Wizara, Mahakama ya Tanzania pamoja na taasisi **tano (5)** ambazo ni Wakala ya Usajili Ufilisi na Udhamini, Tume ya Utumishi Mahakama, Taasisi ya Mafunzo ya Uanasheria kwa Vitendo, Tume ya Haki za Binadamu na Utawala Bora pamoja na Ofisi ya Mwanasheria Mkuu wa Serikali zimeimarisha matumizi ya TEHAMA katika utoaji haki ikiwemo wananchi kuweza kufungua na kufuatilia malalamiko; kuwezesha kufungua mashauri kwa njia ya kielektroniki; kusajili vizazi, vifo na bodi za wadhamini kielektroniki; kusajili, kutambua na kusimamia madalali wa Mahakama na kutoa mrejesho wa huduma zitolewazo na Mahakama kupitia simu janja. Huduma nyingine ni; Huduma ya kupokea malalamiko, usajili wa watoa huduma wa msaada wa kisheria, usajili wa watatuzi wa migogoro kwa njia mbadala za usuluhishi, upatanishi, maridhiano na majadiliano, na maombi ya kupatiwa msaada wa kisheria.

F. MWENENDO WA BAJETI NA FEDHA ZILIZOPOKELEWA NA WIZARA KWA MWAKA WA FEDHA 2022/2023

(i) Makusanyo ya Maduhuli

126. *Mheshimiwa Spika*, Katika mwaka wa fedha 2022/2023, Wizara pamoja na Taasisi ilipanga kukusanya maduhuli ya jumla ya **Shilingi 12,676,201,000.00** kutoka kwenye vyanzo mbalimbali vya mapato ambavyo ni pamoja na ada ya watoa huduma za msaada wa kisheria pamoja na ada za kusajili mashauri, ada za mawakili na faini zinazotokana na mashauri mbalimbali pamoja na pango la ofisi. Katika kipindi cha Julai, 2022 hadi Machi, 2023 Wizara ilikusanya jumla ya **Shilingi 6,798,115,487.74** Kama linavyoonekana katika **Jedwali Na. 1.**

Jedwali Na. 1 Mchanganuo wa maduhuli yaliyokusanywa kwa kila Fungu kwa kipindi cha Julai, 2022 hadi Machi, 2023

MAFUNGU	KIASI KILICHODHINISHWA	KIASI KILICHOKUSANYWA JULAI 2022-MACHI, 2023
Fungu 35	60,000,000.00	56,400,000.00
Fungu 40	12,571,199,000.00	6,720,995,487.74
Fungu 41	45,000,000.00	20,720,000.00
Fungu 55	2,000.00	0
JUMLA	12,676,201,000.00	6,798,115,487.74

(ii) Bajeti Iliyoidhinishwa

127. *Mheshimiwa Spika*, Katika mwaka wa fedha 2022/2023, Wizara ya Katiba na Sheria pamoja na Taasisi zake iliidhinishiwa na Bunge jumla ya **Shilingi 272,768,278,800.00** kwa ajili ya matumizi ya kawaida na Miradi ya maendeleo. Kati ya hizo **Shilingi 95,356,423,800.00** ni kwa ajili ya mishahara ya Watumishi, **Shilingi 112,347,285,000.00** ni kwa ajili ya matumizi mengineyo na **Shilingi 65,064,570,000.00** ni kwa ajili ya utekelezaji wa miradi ya maendeleo. Kati ya fedha za Maendeleo jumla ya **Shilingi 53,112,800,000.00** ni fedha za ndani na **Shilingi 11,951,770,000.00** ni fedha za nje.

(iii) Fedha zilizopokelewa na Wizara na Taasisi

128. *Mheshimiwa Spika*, Katika kipindi cha Julai, 2022 hadi Machi, 2023, Wizara ilipokea jumla ya **Shilingi 187,452,301,201.00** sawa na asilimia **68.7** ya **Shilingi 272,768,278,800.00** zilizoidhinishwa katika mwaka wa fedha 2022/2023. Kati ya hizo **Shilingi 62,743,442,184.00** ni mishahara sawa na asilimia **66** ya bajeti iliyopitishwa na **Shilingi 83,054,287,447.00** ni matumizi mengineyo sawa na asilimia **74** ya kiasi kilichoidhinishwa. Aidha fedha za maendeleo zilizopokelewa ni **Shilingi 41,654,571,569.00** sawa na **asilimia 64** ya fedha zilizoidhinishwa ambazo zinajumuisha **Shilingi 35,360,261,424.00** fedha za ndani na **Shilingi 6,294,310,145.00** ni fedha za nje. Muhtasari wa

mchanganuo wa Bajeti iliyoidhinishwa na kiasi cha fedha zilizopokelewa na Wizara na Taasisi kwa kipindi cha Julai, 2022 hadi Machi, 2023 zimeoneshwa kwenye **Jedwali Na. 2, 3 na 4.**

Jedwali: Na. 2: Muhtasari wa Bajeti na Fedha zilizopokelewa kwa Wizara na Taasisi kwa kipindi cha Julai, 2022 hadi Machi, 2023

Na.	Matumizi	Bajeti iliyopitishwa	Kiasi kilichopokelewa Hadi Machi, 2023	Asilimia ya kiasi kilichopokelewa hadi kufikia Machi, 2023 (%)
1.	Mishahara ya watumishi	95,356,423,800.00	62,743,442,184.00	66
2.	Matumizi mengineyo	112,347,348,000.00	83,054,287,447.00	74
3.	Miradi ya Maendeleo (Ndani)	53,112,800,000.00	35,360,261,424.00	67
4.	Miradi ya Maendeleo (Nje)	11,951,770,000.00	6,294,310,145.00	53
	JUMLA	272,768,278,800.00	187,452,301,200.00	69

Jedwali Na 3. Mchanganuo wa Bajeti Iliyoinishwa kwa Kila Fungu kwa Mwaka wa Fedha 2022/2023

Na.	FUNGU	MISHAHARA	MATUMIZI MENGINEYO	MIRADI NDANI	MIRADI YA NJE	JUMLA	% YA JUMLA YA BAJAETI
							ILYOIDHINISHWA
1	12	461,127,800.00	2,700,000,000.00	0	0	3,161,127,800.00	1.2
2	16	2,928,360,000.00	6,942,981,000.00	4,000,000,000.00	500,000,000.00	14,371,341,000.00	5.3
3	19	3,339,798,000.00	9,473,018,000.00	0	0	12,812,816,000.00	4.7
4	35	14,548,751,000.00	22,068,944,000.00	8,000,000,000.00	630,000,000.00	45,247,695,000.00	16.6
5	40	63,408,443,000.00	57,774,382,000.00	36,002,000,000.00	3,091,000,000.00	160,275,825,000.00	58.8
6	41	7,647,528,000.00	6,865,271,000.00	5,110,800,000.00	7,615,770,000.00	27,239,369,000.00	10.0
7	55	2,292,096,000.00	4,098,680,000.00	0	115,000,000.00	6,505,776,000.00	2.4
8	59	730,320,000.00	2,424,009,000.00	0	0	3,154,329,000.00	1.2
JUMLA		95,356,423,800.00	112,347,285,000.00	53,112,800,000.00	11,951,770,000.00	272,768,278,800.00	100.0

Jedwali Na. 4: Mchanganuo wa Fedha Zilizopokelewa kwa Kila Fungu Hadi Kufikia Machi, 2023

Na.	FUNGU	MATUMIZI YA KAWAIDA		MIRADI YA MAENDELEO		JUMLA	% YA KIASI
		MISHAHARA	MATUMIZI MENGINEYO	FEDHA ZA NDANI	FEDHA ZA NJE		KILICHOPOKELEWA KUTOKA KWENYE BAJAETI ILYOIDHINISHWA
1	12	392,971,880	1,911,502,500	-	-	2,304,474,380	72.9
2	16	2,555,748,835	3,986,325,126	1,260,784,286	119,331,047	7,922,189,295	55.1
3	19	2,279,651,250	7,711,435,622	-	-	9,991,086,872	78.0
4	35	8,893,990,730	21,760,456,433	5,562,158,809	314,000,000	36,530,605,972	80.7
5	40	41,678,280,345	39,468,829,567	26,743,816,682	21,789,286	107,912,715,880	67.3
6	41	4,512,440,739	3,943,173,613	1,793,501,647	5,839,189,812	16,088,305,810	59.1
7	55	1,890,116,406	2,471,269,683	-	-	4,361,386,089	67.0
8	59	540,242,000	1,801,294,904	-	-	2,341,536,904	74.2
JUMLA		62,743,442,184	83,054,287,447	35,360,261,424	6,294,310,145	187,452,301,201	68.7

G. MAFANIKIO YALIYOPATIKANA

129. **Mheshimiwa Spika**, Katika kipindi cha Julai 2022 hadi Machi, 2023 Wizara imepata mafanikio yafuatayo:-

- a. Kuimarika kwa haki za binadamu na watu za kisiasa na kidemokrasia kwa Serikali kuruhusu mikutano ya kisiasa;
- b. Kuimarika kwa haki za binadamu katika masuala ya kiuchumi kwa kufungua fursa za kiuchumi na uwekezaji;
- c. Kuimarika uhifadhi, ulinzi na ukuzaji wa haki za binadamu kulikopelekea Tanzania kuwa mwenyekiti wa Mawaziri wa Sheria wa Haki Umoja wa Afrika na kuifanya Tanzania kuwa mwenyeji wa Mkutano wa mawaziri wa Sheria na Haki wa jumua ya madola wa mwaka 2024 na kuwa mwenyeji wa mkutano wa 77 wa kamisheni ya Afrika ya haki za Binadamu na Watu mwaka 2023;
- d. Kuimarika kwa ushirikiano na Kamisheni ya Afrika ya Haki za Binadamu na Watu kuweza kuratibu ziara ya Makamishina wa Kamisheni ya Afrika ya Haki za Binadamu katika maeneo ya Kijiji cha Msomera, Ngorongoro na Loliondo nchini katika mwaka 2022/2023. Katika ziara hiyo Kamisheni ilijionea jinsi Tanzania inavyolinda na kuhifadhi haki za wakazi waliohamia Kijiji cha Msomera kutoka Ngorongoro na Loliondo.
- e. Kuimarisha upatikanaji wa huduma ya msaada

- wa kisheria kwa umma hadi kufikia ngazi za mikoa, wilaya, tarafa na vijiji;
- f. Kuongeza wigo wa upatikanaji wa Huduma ya Msaada wa Kisheria kupitia uzinduzi wa **Mama Samia Legal Aid Campaign**;
  - g. Kuimarisha mifumo ya kisera na kisheria ya utatuzi wa migogoro kwa njia mbadala kwa kutafsiri kanuni za Upatanishi na Maridhiano, kuandaa miongozo ya mafunzo ya Usuluhishi, Upatanishi, Uendeshaji Maridhiano na Majadiliano na mwongozo wa kuendeshea vikao vya Jopo la Ithibati la Waendesha Usuluhishi, Upatanishi, Majadiliano na Maridhiano;
  - h. Kukamilisha ujenzi wa Mahakama za Hakimu Mkazi tatu (3), Mahakama za Wilaya **28** na Mahakama ya Mwanzo **moja (1)** pamoja na ukarabati wa jengo la Mahakama Kuu moja (1) na jengo la **moja (1)** la Mahakama ya Hakimu Mkazi hivyo kusaidia kusogezwa Huduma za Mahakama karibu na wananchi;
  - i. Kupungua Mlundikano wa Mashauri kutoka **5,242** katika mwaka 2021/22 hadi kufikia Mashauri **2,706** kwa mwaka 2022/23;
  - j. Uteuzi wa majaji **22** wa Mahakama Kuu ya Tanzania na Msajili wa Mahakama ya Rufani;

Picha Na. 15: *Mheshimiwa Dkt. Samia Suluhu Hassan Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania akiwa katika picha ya pamoja na viongozi wa kitaifa na Majaji wapya walioapishwa*

- k. Kuimarika kwa matumizi ya TEHAMA katika utoaji wa huduma za utoaji haki ambayo (i) imeimarisha upatikanaji wa huduma kwa wakati na kwa gharama nafuu; (ii) imepunguza mlundikano kutoka asilimia 11 Desemba, 2021 hadi asilimia nne (4) Machi, 2023 ; (iii) imepunguza wastani wa siku tangu kufunguliwa hadi kuisha kwa mashauri kutoka siku 119 hadi siku 95; (iv) imeongeza uwezo wa kumaliza mashauri kutoka asilimia 99 hadi 106; (v) imeongeza uwezo wa uondoshaji wa mashauri kutoka asilimia 78 hadi 84; na (vi) imepunguza wastani wa mzigo wa mashauri kwa jopo kwa jaji kwa asilimia 3 Mahakama ya Rufani na asilimia 11 Mahakama Kuu;

- l. Kukamilika kwa Mfumo wa Akili Bandia utakaorahisisha mwenendo wa usikilizaji wa mashauri kwa lugha ya Kiswahili, Kingereza pamoja la lugha nyingine kulingana na mahitaji;
- m. Kuiwakilisha Serikali na Taasisi zake kwa ufanisi katika mashauri ya madai **6,320** (ikiwa ni pamoja na mashauri ya Kikatiba, Haki za Binadamu na Uchaguzi) na usuluhishi **157** na hivyo kufanikiwa kurejesha mali mbalimbali za Serikali zilizokuwa zimechukuliwa isivyo halali pamoja na kuepuka gharama kubwa za Mawakili wa kujitegemea;
- n. Kuongezeka kwa usajili wa watoto wa umri wa chini ya miaka mitano takriban asilimia **65** hadi kufikia mwaka 2023;
- o. Kuongezeka kwa uelewa wa wananchi katika huduma zinazotolewa na taasisi za Wizara kwa kupitia matangazo na vipindi vya redio na runinga zaidi ya 30 na mafunzo ya haki za binadamu na uzingatiwaji wa misingi ya utawala bora kwa Masheha 144 kwa Tanzania Zanzibar;
- p. Kuimarika kwa utawala wa sheria kupitia kaguzi zilizofanywa katika magereza, mapitio ya majalada pamoja na kaguzi za utendaji kazi katika Ofisi za Mashtaka Mikoa na Wilaya. Katika kaguzi hizo jumla mahabusi **333** waliokuwa wanakabiliwa na mashtaka mbalimbali ya jinai walifutiwa mashtaka na kuachiwa huru.
- q. Kusogeza huduma za mashtaka kwa wananchi kwa kuanzisha Ofisi ya Mkoa wa Kimashtaka wa Tarime pamoja na kuwapatia vibali Waendesha

Mashtaka **783** kutoka taasisi na ofisi mbalimbali za Serikali;

- r. Kuimarisha utendaji wa sekta ya sheria kwa kuajiri watumishi wapya **434**, wakiwemo Mawakili wa Serikali **358**, Makatibu Sheria **74** na Maafisa TEHAMA **wawili (2)** ambao wameongeza idadi ya watumishi kwenye sekta ya sheria na hivyo kuimarisha upatikanaji haki;
- s. Kuimarika kwa shughuli za utafiti, mapitio tathmini na elimu ya sheria kwa umma hali iliyowezesha kutolewa kwa mapendekezo ya kuimarisha mfumo wa sheria unaosimamia masuala ya udhamini, mapitio ya mfumo wa Sheria unaosimamia utoaji haki katika Mahakama za Mwanzo, pamoja na mapitio ya mfumo wa Sheria Unaosimamia Uchaguzi, Vyama vya Siasa na Demokrasia;
- t. Kuandaa miswada ya Sheria **10** ambapo **8** kati ya hiyo ilipitishwa na Bunge kuwa Sheria. Sheria zilizopitishwa zinaimarisha maeneo mbalimbali ya utendaji ikiwemo Usimamizi wa Maafa; Usimamizi wa Rasilimali ya Maji, Usimamizi wa Fedha; Ulinzi wa Taarifa Binafsi; na kuimarisha Uwekezaji;
- u. Kuchangia katika kuwezesha utekelezaji wa Sheria za kissekta zilizotungwa kwa kuhakiki Sheria ndogo **489** ambazo zinaweka utaratibu wa kutekeleza Sheria Kuu;
- v. Kuimarika kwa usimamizi wa Mawakili wa Serikali kwa kuanzisha Chama cha Mawakili wa Serikali;

- w. Kuimarika kwa utoaji haki kwa kuwaweka wadau wa utoaji haki katika jengo moja kupitia majengo ya Vituo Jumuishi vya Mahakama Dodoma, Arusha, Temeke, Ilala, Morogoro na Mwanza;
- x. Kusogeza Huduma za kisheria karibu na wananchi kwa kuanza programu ya ujenzi wa majengo jumuishi ya Huduma za kisheria katika mikoa ya Mwanza, Morogoro, Ilala, Pwani, Mbeya, Shinyanga, Manyara, Njombe, Katavi, Dodoma na Rukwa;
- y. Kumaliza mashauri kwa njia mbadala za utatuzi wa migogoro ikiwemo usuluhishi, majadiliano, na maridhiano. Kwa mfano katika kipindi husika, mashauri matatu ya kimataifa yamehitimishwa kwa njia majadiliano na kuweza kuokoa **Shilingi trillion 7.57** ambazo Serikali ingelipa kama ingeshindwa mashauri hayo pamoja na kuepuka gharama nyingine za uendeshaji wa mashauri ambazo zinajumuisha usafiri na posho kwa Mawakili wa Serikali na mashahidi; ada za mahakama; na
- z. Kuimarika kwa mifumo mbalimbali ya usimamizi wa Sheria kupitia mapitio ya Sheria yaliyofanyika katika sheria mbalimbali ikiwemo Sheria ya Taifa ya Uchaguzi na Sheria ya Vyama vya Siasa, 2023; Sheria zinazosimamia Masoko ya Mazao ya Kilimo Tanzania, 2022; Sheria Zinazosimamia Vyama vya Kijamii, 2022; Sheria Zinazosimamia Wazee wa Mahakama, 2021; Sheria Zinazosimamia Uwakilishi Mahakamani, 2021;

Sheria inayosimamia Utatuzi wa Migogoro ya Kazi, 2021.

H. CHANGAMOTO ZILIZOJITOKEZA

130. **Mheshimiwa Spika**, Pamoja na mafanikio yaliyopatikana katika utekelezaji wa majukumu, Wizara ilikabiliwa na changamoto mbalimbali kama ifuatavyo: -

- i. Kuongezeka kwa mahitaji ya huduma za kisheria ikiwemo elimu ya sheria, uwakilishi Mahakamani na uandaaji wa nyaraka za kisheria ikilinganishwa na uwezo wa kuwafikia umma unaohitaji huduma hiyo;
- ii. Wananchi kutojua wajibu wao wakati wa kudai haki;
- iii. Kuendelea kujitokeza kwa vitendo vya ukatili wa kijinsia, dhidi ya watoto na uvunjifu wa haki za binadamu; na
- iv. Kuongezeka kwa makosa ya mtandaoni ikilinganishwa na uwezo wa kuyabaini.

I. MIKAKATI YA KUTATUA CHANGAMOTO

131. **Mheshimiwa Spika**, Katika kutatua changamoto zilizotajwa, Wizara imeendelea kuchukua hatua mbalimbali ikiwa ni pamoja na:-

- i. Kuandaa Kampeni ya kutoa huduma ya msaada wa kisheria ijulikanayo kama **Mama Samia Legal Aid Campaign**

ambayo inalenga kutoa Elimu ya sheria, mirathi, wosia pamoja na huduma ya msaada wa kisheria Tanzania Bara na Zanzibar katika mikoa na wilaya zote;

- ii. Kukamilisha Mkakati wa kutoa Elimu kwa umma kuhusu Katiba ya Jamhuri ya Muungano wa Tanzania ili kuongeza uelewa wa wananchi kuhusu haki na wajibu wao kikatiba;
- iii. Kuendelea kutoa elimu kuhusu masuala ya uzingatiwaji wa sheria katika uhifadhi na ulinzi wa haki za binadamu; na
- iv. Kuwapatia mafunzo endelevu wataalamu wa sekta ili kuweza kukabiliana na uwapo wa makosa yanayotendeka kwa kutumia teknolojia za kisasa.

J. MPANGO NA BAJETI YA WIZARA NA TAASISI ZAKE KWA MWAKA WA FEDHA 2023/2024

132. ***Mheshimiwa Spika***, Katika mwaka wa fedha 2023/2024 Wizara na Taasisi zake itaendelea kuboresha utoaji wa huduma za Sheria na Utoaji Haki kwa umma ili kuendana na mipango yake na hivyo kufikia malengo yaliyopangwa kwa kipindi husika. Katika kufikia azma hiyo Wizara na Taasisi zake zimeainisha maeneo mahsusi ya vipaumbele na kuyawekea malengo na shabaha kwa ajili ya utekelezaji. Maeneo ya vipaumbele muhimu vilivyoanishwa ni kama ifuatavyo:-

- i. Kuratibu Mchakato wa Katiba Mpya;
- ii. Kutekeleza Mkakati wa Kutoa Elimu ya Katiba kwa umma;
- iii. Kutekeleza Kampeni ya Mama Samia Legal Aid Campaign kwa wananchi kote nchini;
- iv. Kufanya marekebisho ya Sheria za Uchaguzi na Demokrasia;
- v. Kuwasilisha taarifa kwenye vikao 16 na majukwaa ya Haki za Binadamu na Watu katika ngazi ya Kikanda na Kimataifa;
- vi. Kutekeleza Programu ya Kutumia Lugha ya Kiswahili katika utoaji Haki Nchini;
- vii. Kuwasilisha taarifa tatu (3) za nchi kuhusu Utekelezaji wa Mikataba mitatu ya Haki za Binadamu ambayo Serikali imeridhia;
- viii. Kuendelea kutafsiri Sheria za nchi kutoka lugha ya Kingereza kuwa katika lugha ya Kiswahili;
- ix. Kuendelea kuimarisha mifumo ya utoaji haki ili haki ipatikane kwa wote na kwa wakati;
- x. Kuimarisha mifumo ya utatuzi wa migogoro kwa njia mbadala kwa kuanzisha na kuendesha Kituo cha Kimataifa cha Utatuzi wa Migogoro;
- xi. Kuimarisha mfumo wa elimu ya sheria;

- xii. Kuratibu mapitio na marekebisho ya sheria za sekta ya sheria
- xiii. Kuandaa sera mahsusi zinazosimamia mifumo ya utoaji haki
- xiv. Kuendelea kuimarisha mfumo wa uangalizi wa utajiriasili na maliasilia za nchi;
- xv. Kuimarisha matumizi ya TEHAMA katika utoaji wa huduma za sheria nchini;
- xvi. Kuendelea na ujenzi wa vituo jumuishi vya taasisi za sheria;
- xvii. Kuendelea kutoa elimu kwa wananchi kuhusu masuala ya kikatiba na utawala wa sheria;
- xviii. Kuendelea kuhamasisha matumizi ya njia mbadala za utatuzi wa migogoro ambazo ni usuluhishi, upatanishi, maridhiano na majadiliano ili kurahisisha na kuharakisha upatikanaji wa haki nchini;
- xix. Kuimarisha mifumo ya kuhamasisha, kuzingatia na kulinda haki za binadamu na watu;
- xx. Kuendelea na utekelezaji wa Mkakati wa Pili wa Taifa wa Haki Mtoto 2020/2021-2024/2025;
- xxi. Kuendelea kuimarisha Usajili wa matukio muhimu ya binadamu na takwimu pamoja na shughuli za ufilisi na udhamini.

- xxii. Kutoa Elimu kwa Umma kuhusu majukumu ya Tume na Kamati za Maadili ya Maafisa wa Mahakama ngazi ya Mikoa na Wilaya
- xxiii. Kufanya Tafsiri, Uandishi na Urekebu wa sheria;
- xxiv. Kutoa ushauri wa kisheria na kufanya Upekuzi na Marejeo ya Mikataba;
- xxv. Kuimarisha uendeshaji mashtaka na usimamizi wa kesi za jinai;
- xxvi. Kuimarisha uratibu na usimamizi wa upelelezi wa makosa ya jinai;
- xxvii. Kuimarisha mfumo wa utaifishaji mali, usimamizi na urejeshwaji wa mali zinazohusiana na uhalifu;
- xxviii. Kuimarisha utekelezaji wa programu ya kutenganisha shughuli za Mashtaka na Upelelezi;
- xxix. kuratibu, kusimamia na Kuiwakilisha Serikali na Taasisi zake katika kuendesha mashauri ya madai na usuluhishi yaliyofunguliwa na au dhidi ya Serikali katika mahakama na mabaraza mbalimbali ndani na nje ya nchi; na
- xxx. Kufanya uchunguzi kuhusu masuala ya haki za binadamu na utawala bora.

(a) Makusanyo ya Maduhuli ya Serikali

133. **Mheshimiwa Spika**, Katika mwaka wa fedha 2023/24, Wizara na Taasisi inatarajia kukusanya kiasi cha **Shilingi 12,676,205,000.00** ikiwa ni maduhuli ya Serikali, kama inavyoonekana kwenye Jedwali Na. 5

Jedwali Na. 5: Mpango wa Makusanyo ya Maduhuli ya Serikali kwa mwaka wa fedha 2023/24 kwa Wizara na Taasisi zake

FUNGU			KIASI CHA MADUHULI
Fungu 19	-	Sh.	4,000.00
Fungu 35	-	Sh.	60,000,000.00
Fungu 40	-	Sh.	12,571,199,000.00
Fungu 41	-	Sh.	45,000,000.00
Fungu 55	-	Sh.	2,000.00
JUMLA		Sh.	12,676,205,000.00

(b) Makadirio ya Fedha kwa ajili ya Kutekeleza Mpango na Bajeti kwa Mwaka wa Fedha 2023/2024

134. **Mheshimiwa Spika**, Ili kufanikisha utekelezaji wa vipaumbele vilivyoainishwa, Wizara inaomba kuidhinishiwa jumla ya **Shilingi 383,619,511,000.00** kwa ajili ya matumizi ya kawaida na miradi ya maendeleo. Mchanganuo wa makadirio ya bajeti kwa mafungu nane **(8)** ya Wizara na taasisi zake ni kama inavyoonekana kwenye Jedwali Na. 6.

Jedwali Na. 6: Mchanganuo wa Makadirio ya Bajeti kwa Wizara ya Katiba na Sheria na Mafungu yake kwa mwaka wa fedha, 2023/2024

Fungu la Matumizi	Bajeti 2023/24
1. Mishahara ya watumishi	97,815,618,000.00
2. Matumizi mengineyo	176,148,324,000.00
3. Miradi ya Maendeleo-Ndani	44,112,800,000.00
4. Miradi ya Maendeleo- Nje	65,542,769,000.00
JUMLA	383,619,511,000.00

135. **Mheshimiwa Spika**, kiasi hicho cha fedha kinaombwa kupitia mafungu ya bajeti yaliyo chini ya Wizara kama inavyoonekana hapo chini: -

(i) Fungu 12: Tume ya Utumishi wa Mahakama		
Matumizi ya Mishahara	- Sh.	734,606,000.00
Matumizi Mengineyo	- Sh.	4,861,300,000.00
Matumizi ya Maendeleo (Ndani)	- Sh.	0.00
Matumizi ya Maendeleo (Nje)	- Sh.	0.00
JUMLA	- Sh.	5,595,906,000.00

(ii) Fungu 16: Ofisi ya Mwanasheria Mkuu wa Serikali

Matumizi ya Mishahara	- Sh.	4,072,737,000.00
Matumizi Mengineyo	- Sh.	12,290,130,000.00
Matumizi ya Maendeleo (Ndani)	- Sh.	2,000,000,000.00
Matumizi ya Maendeleo (Nje)	- Sh.	455,000,000.00
JUMLA	- Sh.	18,817,867,000.00

(iii) Fungu 19: Ofisi ya Wakili Mkuu wa Serikali

Matumizi ya Mishahara	- Sh.	3,629,161,000.00
Matumizi Mengineyo	- Sh.	13,446,669,000.00
Matumizi ya Maendeleo (Ndani)	- Sh.	0.00
Matumizi ya Maendeleo (Nje)	- Sh.	0.00
JUMLA	- Sh.	17,075,830,000.00

(iv) Fungu 35: Ofisi ya Taifa ya Mashtaka

Matumizi ya Mishahara	- Sh.	14,766,538,000.00
Matumizi Mengineyo	- Sh.	47,172,391,000.00
Matumizi ya Maendeleo (Ndani)	- Sh.	6,000,000,000.00
Matumizi ya Maendeleo (Nje)	- Sh.	860,000,000.00
JUMLA	- Sh.	68,798,929,000.00

(v) Fungu 40: Mfuko wa Mahakama

Matumizi ya Mishahara	- Sh.	63,579,252,000.00
Matumizi Mengineyo	- Sh.	69,620,476,000.00
Matumizi ya Maendeleo (Ndani)	- Sh.	31,002,000,000.00
Matumizi ya Maendeleo (Nje)	- Sh.	53,777,027,000.00
JUMLA		217,978,755,000.00

(vi) Fungu 41: Wizara ya Katiba na Sheria (RITA na LST)

Matumizi ya Mishahara	- Sh.	7,234,664,000.00
Matumizi Mengineyo	- Sh.	19,208,535,000.00
Matumizi ya Maendeleo (Ndani)	- Sh.	5,110,800,000.00
Matumizi ya Maendeleo (Nje)	- Sh.	10,450,742,000.00
Jumla	- Sh.	42,004,741,000.00

(vii) Fungu 55: Tume ya Haki za Binadamu na Utawala Bora

Matumizi ya Mishahara	Sh.	2,847,924,000.00
Matumizi Mengineyo	Sh.	5,303,614,000.000
Matumizi ya Maendeleo (Ndani)	Sh.	0.00
Matumizi ya Maendeleo (Nje)	Sh.	0.00
Jumla	Sh.	8,151,538,000.00

(viii) Fungu 59: Tume ya Kurekebisha Sheria

Matumizi ya Mishahara	- Sh.	950,736,000.00
Matumizi Mengineyo	- Sh.	4,245,209,000.00
Matumizi ya Maendeleo (Ndani)	- Sh.	0.00
Matumizi ya Maendeleo (Nje)	- Sh.	0.00
Jumla	- Sh.	5,195,945,000.00

JUMLA KUU SH. 383,619,511,000.00

136. **Mheshimiwa Spika**, Kwa ujumla, kiasi kinachoombwa kwa ajili ya Bajeti ya Matumizi ya Kawaida na Miradi ya Maendeleo kwa Mafungu ya Wizara na Taasisi zake ni **Shilingi 383,619,511,000.00**.

137. **Mheshimiwa Spika**, maelezo ya kina na mchanganuo wa maombi ya fedha za bajeti ya kila Fungu umeainishwa kwenye vitabu vya Randama za mafungu husika ambavyo vimegawanywa kwa Waheshimiwa Wabunge kupitia Mfumo wa Kielektroniki wa Bunge.

138. **Mheshimiwa Spika**, kabla ya kuhitimisha hotuba yangu, naomba nitumie fursa hii kuwashukuru Viongozi wenzangu wa Wizara ya Katiba na Sheria akiwemo Mhe. Pauline Gekul (Mb.), Naibu Waziri wa Katiba na Sheria; Bi. Mary Gasper Makondo, Katibu

Mkuu; na Dkt. Khatibu Malimi Kazungu, Naibu Katibu Mkuu kwa ushirikiano wanaonipatia katika utekelezaji wa shughuli za Wizara.

Picha Na. 15: Viongozi wa Wizara ya Katiba na Sheria

139. **Mheshimiwa Spika**, aidha, napenda kumshukuru Mhe. Prof. Ibrahim Hamisi Juma, Jaji Mkuu wa Tanzania na Mwenyekiti wa Tume ya Utumishi wa Mahakama; Mhe. Jaji Dkt. Eliezer Mbuki Feleshi (Mb.), Mwanasheria Mkuu wa Serikali; Mhe. Mustapher Mohamed Siyani, Jaji Kiongozi wa Mahakama Kuu ya Tanzania; Prof. Elisante Ole Gabriel, Mtendaji Mkuu wa Mahakama ya Tanzania na Katibu wa Tume ya Utumishi wa Mahakama; Mhe. Wilbert Martin Chuma, Msajili Mkuu wa Mahakama ya Tanzania.

Picha Na. 16: *Viongozi wa Mhimili wa Mahakama ya Tanzania*

140. **Mheshimiwa Spika**, sambamba na hao, napenda pia kuwashukuru Wakuu na Watendaji Wakuu wa Taasisi za Wizara wakiwemo Mhe. Jaji wa Mahakama ya Rufani Prof. Paul Faustin Kihwelo, Mkuu wa Chuo cha Uongozi wa Mahakama Lushoto; Mhe. Jaji wa Mahakama Kuu Dkt. Benhajj Shaaban Masoud, Mkuu wa Taasisi ya Mafunzo ya Uanasheria kwa Vitendo Tanzania; Dkt. Evaristo Longopa, Naibu Mwanasheria Mkuu wa Serikali; Bw. Sylvester Anthony Mwakitalu, Mkurugenzi wa Mashtaka; Dkt. Boniphace Nalija Luhende, Wakili Mkuu wa Serikali; Bi. Angela Kemanzi Anatory, Kabidhi Wasii Mkuu na Mtendaji Mkuu wa Wakala wa Usajili Ufilisi na Udhamini; Bw. Griffin Venance Mwakapeje, Katibu Mtendaji wa Tume ya Kurekebisha Sheria Tanzania na Bw. Patience Kilanga Ntwina, Katibu Mtendaji wa Tume ya Haki za Binadamu na Utawala Bora.

VIONGOZI WA TAASISI ZA WIZARA

Mhe. Jaji Dkt. Eliezer Mbuki Feleshi
Mwanasheria Mkuu wa Serikali

Bw. Sylvester Anthony Mwakitalu
Mkurugenzi wa Mashtaka

Dkt. Boniphace Nalija Luhende
Wakilili Mkuu wa Serikali

Bi. Angela Kemanzi Anatory
Kabidhi Wasilii Mkuu na Mtendaji Mkuu wa
Wakala wa Usajili Ufilisi na Udhambi

Bw. Griffin V. Mwakapeje
Katibu Mtendaji wa Turme ya
Kurekebisha Sheria

Bwn. Patience Ntwina
Katibu Mtendaji wa Turme ya Haki za
Binadamu na Utawala Bora

Mha. Jaji Dkt. Paul Faustin Kihwele
Mkuu wa Chuo cha Uiongozi wa
Mahakama Lushoto

Mhe. Jaji Dkt. Benhaji Shaaban Masoud
Mkuu wa Taasisi ya Ma'uzo ya Uanasheria

Picha Na. 17: Viongozi wa Taasisi chini ya Wizara ya Katiba na Sheria

141. **Mheshimiwa Spika**, kwa namna ya pekee nawashukuru Mhe. Jaji Mstaafu wa Mahakama ya Rufani January Henry Msoffe, Mwenyekiti wa Tume ya Kurekebisha Sheria; Mhe. Jaji Dkt. Gerlad Mbonimpa Ndika, Mwenyekiti wa Baraza la Uongozi wa Chuo cha Mahakama Lushoto; Mhe. Jaji Mstaafu wa Mahakama Kuu ya Tanzania Mathew Mhina Mwaimu, Mwenyekiti Tume ya Haki za Binadamu na Utawala Bora; na Dkt. Amina Msengwa Mwenyekiti wa Bodi ya Wakala wa Usajili Ufilisi na Udhamini-RITA kwa namna wanavyotekeleza majukumu yao katika Tume, Mabaraza na Bodi zao na kuimarisha utekelezaji wa shughuli za Wizara. Sambamba nao, nawashukuru Wakurugenzi na Watumishi wote wa Wizara na Taasisi zake. Aidha, naishukuru familia yangu ikiwa ni pamoja na mke wangu Bibi. Flora Ndumbaro na watoto wangu kwa ushirikiano wanaoendelea kunipatia kwa kunivumilia na kunitia moyo wakati ninapokuwa natekeleza majukumu yangu ya kulitumikia Taifa. Mwisho lakini sio mwisho kwa umuhimu, naomba nichukue fursa hii kwa namna ya kipekee kabisa kuwashukuru Wapiga kura wa Jimbo langu la Songea Mjini kwa kuendelea kunipa ushirikiano katika shughuli za kuleta maendeleo ya jimbo letu.

Mheshimiwa Spika, naomba kutoa hoja.

**MISWADA YA SHERIA ILIYOANDALIWA KATIKA KIPINDI
CHA JULAI, 2022 HADI MACHI, 2023**

1. Muswada wa Sheria ya Usimamizi wa Maafa ya Mwaka 2022;
2. Muswada wa Marekebisho ya Sheria Mbalimbali (Na. 2) wa Mwaka, 2022;
3. Muswada wa Sheria ya Marekebisho ya Sheria ya Rasilimali Maji ya Mwaka, 2022;
4. Muswada wa Marekebisho ya Sheria za Fedha wa Mwaka 2022;
5. Muswada wa Sheria ya Ulinzi wa Taarifa Binafsi ya Mwaka 2022;
6. Muswada wa Sheria ya Uwekezaji ya Mwaka 2022;
7. Muswada wa Marekebisho ya Sheria Mbalimbali (Na. 3) wa Mwaka, 2022;
8. Muswada wa Sheria ya Bima ya Afya kwa wote wa Mwaka, 2022;
9. Muswada wa Marekebisho ya Sheria ya Ubia baina ya Sekta Binafsi na Sekta ya Umma wa Mwaka 2023;
10. Muswada wa Marekebisho ya Sheria Mbalimbali wa Mwaka 2023; na
11. Muswada wa Marekebisho ya Sheria Mbalimbali (Na.2) wa Mwaka 2023.

KIAMBATISHO B

MISWADA YA SHERIA ILIYOJADILIWA NA KUPITISHWA NA BUNGE KUWA SHERIA KATIKA KIPINDI CHA JULAI, 2022 HADI MACHI, 2023

1. Sheria ya Usimamizi wa Maafa ya Mwaka 2022;
2. Sheria ya Marekebisho ya Sheria Mbalimbali (Na. 2) wa Mwaka, 2022;
3. Sheria ya Marekebisho ya Sheria ya Rasilimali Maji ya Mwaka, 2022;
4. Sheria ya Marekebisho ya Sheria ya Fedha (Financial Provisions) ya Mwaka 2022;
5. Sheria ya Ulinzi wa Taarifa Binafsi ya Mwaka 2022;
6. Sheria ya Uwekezaji ya Mwaka 2022; na
7. Sheria ya Marekebisho ya Sheria Mbalimbali (Na. 3) wa Mwaka, 2022.

KIAMBATISHO C**ORODHA YA SHERIA NDOGO ZILIZOANDALIWA KWA LUGHA YA KISWAHILI KWA KIPINDI CHA JULAI, 2022 HADI MACHI, 2023**

1.	Sheria Ndogo za Ushuru wa Kituo Kikuu cha Mabasi za Halmashauri ya Jiji la Dodoma, za Mwaka 2022.	468 of 2022
2.	Sheria Ndogo za Ushuru wa Huduma za Halmashauri ya Jiji la Dodoma za Mwaka 2022.	469 of 2022
3.	Sheria Ndogo za Usimamizi wa Masoko za Halmashauri ya Jiji la Dodoma za Mwaka 2022.	470 of 2022
4.	Sheria Ndogo za Afya na Usafi wa Mazingira za Halmashauri ya Jiji la Dodoma za Mwaka 2022.	471 of 2022
5.	Marekebisho ya Sheria Ndogo za Ada na Ushuru za Halmashauri ya Wilaya ya Igunga ya Mwaka 2022.	472 of 2022
6.	Marekebisho ya Sheria Ndogo ya Hifadhi na Usafi wa Mazingira ya Halmashauri ya Wilaya ya Igunga ya Mwaka 2022.	473 of 2022
7.	Marekebisho ya Sheria Ndogo za Udhhibiti wa Mifugo ya Halmashauri ya Wilaya ya Chunya ya Mwaka 2022.	474 of 2022
8.	Marekebisho ya Sheria Ndogo za Ada na Ushuru za Halmashauri ya Wilaya ya Bumbuli za Mwaka 2022.	475 of 2022
9.	Sheria Ndogo ya Ada na Ushuru ya Halmashauri ya Wilaya Ya Ngara za Mwaka, 2022.	476 of 2022

KIAMBATISHO C**ORODHA YA SHERIA NDOGO ZILIZOANDALIWA KWA LUGHA YA KISWAHILI KWA KIPINDI CHA JULAI, 2022 HADI MACHI, 2023**

10.	Sheria Ndogo ya Ada na Ushuru ya Halmashauri ya Wilaya Ya Ngara za Mwaka 2022.	477 of 2022
11.	Kanuni za Kudumu za Halmashauri ya Jiji la Dodoma za Mwaka 2022.	478 of 2022
12.	Kanuni za Usajili wa watoa Huduma za Kielektroniki wasio Wakaazi za Mwaka, 2022.	478M of 2022
13.	Kanuni za Usajili wa Wauzaji wa Huduma za Kielektroniki Wasio Wakaazi, 2022.	478N of 2022
14.	Kanuni za tozo ya miamala ya fedha ya kielektroniki, 2022.	478O of 2022
15.	Kanuni za Michezo ya Kubahatisha Mtandaoni, 2022.	478P of 2022
16.	Kanuni za Ada na Tozo za Nguvu za Atomu, 2022.	478X of 2022
17.	Sheria Ndogo za (Ada na Ushuru) za Halmashauri ya Wilaya ya Busokelo za Mwaka, 2022.	480 of 2022
18.	Sheria Ndogo za (Ada na Ushuru) za Halmashauri ya Wilaya ya Meru za Mwaka, 2022.	481 of 2022
19.	Sheria Ndogo za (Udhibiti wa Mazao ya Misitū) Halmashauri ya Wilaya ya Meru za Mwaka, 2022.	482 of 2022

KIAMBATISHO C**ORODHA YA SHERIA NDOGO ZILIZOANDALIWA KWA LUGHA YA KISWAHILI KWA KIPINDI CHA JULAI, 2022 HADI MACHI, 2023**

20.	Kanuni za Kudumu za Halmashauri ya Wilaya ya Meru za Mwaka 2022.	483 of 2022
21.	Sheria Ndogo za (Ada Ya Vibali Vya Ujenzi) Za Halmashauri Ya Manispaa Ya Songea za Mwaka, 2022.	488 of 2022
22.	Sheria Ndogo za Ya Ushuru Wa Huduma Ya Halmashauri Ya Manispaa Ya Songea za Mwaka, 2022.	489 of 2022
23.	Sheria Ndogo za (Ushuru wa Kuegesha Magari (Marekebisho) za Halmashauri ya Manispaa ya Songea za Mwaka 2022.	490 of 2022
24.	Sheria Ndogo za ((Kilimo cha Kahawa) za Halmashauri ya Manispaa ya Songea za Mwaka, 2022.	491 of 2022
25.	Sheria Ndogo za (Ada na Ushuru wa Madini ya Ujenzi ya Halmashauri ya Manispaa ya Songea za Mwaka, 2022.	492 of 2022
26.	Sheria Ndogo za (Ushuru wa Masoko na Kodi ya Vibanda vya Biashara (Marekebisho) za Halmashauri ya Manispaa ya Songea za Mwaka, 2022.	493 of 2022
27.	Sheria Ndogo za (Ada na Ushuru (Marekebisho) za Halmashauri ya Manispaa ya Songea za Mwaka, 2022.	494 of 2022
28.	Sheria Ndogo za (Ushuru wa Kuegesha Magari (Marekebisho)	490 of 2022

KIAMBATISHO C**ORODHA YA SHERIA NDOGO ZILIZOANDALIWA KWA LUGHA YA KISWAHILI KWA KIPINDI CHA JULAI, 2022 HADI MACHI, 2023**

	za Halmashauri ya Manispaa ya Songea za Mwaka 2022.	
29.	Sheria Ndogo za (Ada na Ushuru (Marekebisho) za Halmashauri ya Manispaa ya Songea za Mwaka, 2022.	494 of 2022
30.	Sheria Ndogo za (Afya na Usimamizi wa Mazingira) za Halmashauri ya Manispaa Ubungo za Mwaka, 2022.	495 of 2022
31.	Sheria Ndogo za (Vituo vya Mabasi na Maegesho ya Vyombo vya Moto) Za Halmashauri ya Manispaa ya Ubungo za Mwaka, 2022.	496 of 2022
32.	Sheria Ndogo za (Ushuru ya Huduma) za Halmashauri ya Manispaa ya Ubungo za Mwaka, 2022.	497 of 2022
33.	Sheria Ndogo za Ada Na Ushuru ya Halmashauri ya Manispaa ya Ubungo za Mwaka, 2022.	498 of 2022
34.	Sheria Ndogo za (Ada na Ushuru (Marekebisho) za Halmashauri ya Wilaya ya Maswa za Mwaka, 2022.	499 of 2022
35.	Sheria Ndogo ya Ada na Ushuru ya Halmashauri ya Manispaa ya Ilemela za Mwaka 2022.	503 of 2022
36.	Sheria Ndogo za Afya na Usafi wa Mazingira za Halmashauri ya Manispaa ya Ilemela za Mwaka, 2022.	504 of 2022

KIAMBATISHO C**ORODHA YA SHERIA NDOGO ZILIZOANDALIWA KWA LUGHA YA KISWAHILI KWA KIPINDI CHA JULAI, 2022 HADI MACHI, 2023**

37.	Sheria Ndogo ya Ushuru wa Huduma za Halmashauri ya Manispaa ya Ilemela za Mwaka 2022.	505 of 2022
38.	Amri ya Mgawanyo wa Maeneo ya Utawala Katika Serikali za Mitaa (Mamlaka za Wilaya) (Marekebicho) ya Mwaka 2022.	512A of 2022
39.	Amri ya Mgawanyo wa Maeneo ya Utawala Katika Serikali za Mitaa (Mamlaka za Wilaya) (Marekebicho) ya Mwaka 2022.	512B of 2022
40.	Notisi ya Kutangaza Viwango Vya Hiari ya Mwaka, 2022.	515 of 2022
41.	Notisi ya Msamaha wa Kusafirisha Magogo ya Mkurungu (Pterocarpus Tinctorius) ya Mwaka 2022.	517 of 2022
42.	Amri ya Kufuta Mamlaka ya Pamoja ya Mahakama ya Wilaya Mpanda Katika Wilaya ya Tanganyika la Mwaka 2022.	519 of 2022
43.	Amri ya Kuanzisha Masijala Ndogo za Mahakama ya Rufani ya Tanzania ya Mwaka, 2022.	520 of 2022
44.	Tamko la siku ya Sensa ya Watu na Makazi kuwa siku ya Mapumziko la Mwaka 2022	521 of 2022
45.	Amri ya Kutenga Maeneo kwa Ajili ya Shughuli za Utafutaji na Uchimbaji wa Madini kwa Wamiliki wa Leseni Ndogo za	522 of 2022

KIAMBATISHO C**ORODHA YA SHERIA NDOGO ZILIZOANDALIWA KWA LUGHA YA KISWAHILI KWA KIPINDI CHA JULAI, 2022 HADI MACHI, 2023**

	Uchimbaji Madini la Mwaka 2022.	
46.	Hati ya Uhamisho wa Viwanja Vilivyosajiliwa kwa Majina ya Mamlaka ya Viwanja vya Ndege Kwenda Mamlaka ya Usafiri wa Anga ya Mwaka 2022.	523 of 2022
47.	Notisi ya Msamaha kwa Wamiliki wa Silaha Kinyume cha Sheria ya Mwaka, 2022.	537 of 2022
48.	Kanuni za Kutoza Ada Kwenye Matumizi ya Kisimbuji Cha Runinga za Mwaka 2022.	537A of 2022
49.	Kanuni za Msamaha wa Riba ya Malimbikizo ya Kodi ya Pango la Ardhi za Mwaka 2022.	537B of 2022
50.	Sheria Ndogo za Ushuru wa Huduma za Halmashauri ya Wilaya ya Same ya Mwaka 2022.	545 of 2022
51.	Sheria Ndogo za Ada na Ushuru za Halmashauri ya Wilaya ya Same ya Mwaka 2022.	546 of 2022
52.	Sheria Ndogo za Ada ya Vibali vya Ujenzi za Halmashauri ya Wilaya ya Same ya Mwaka 2022.	547 of 2022
53.	Sheria Ndogo za Udhhibiti wa Mifugo za Halmashauri ya Wilaya ya Same ya Mwaka 2022.	548 of 2022
54.	Sheria Ndogo za Ushuru wa Huduma za Halmashauri ya Wilaya ya Same ya Mwaka 2022.	545 of 2022
55.	Kanuni za Madini (Ufililishaji wa Makosa) za Mwaka 2022.	549 of 2022

KIAMBATISHO C**ORODHA YA SHERIA NDOGO ZILIZOANDALIWA KWA LUGHA YA KISWAHILI KWA KIPINDI CHA JULAI, 2022 HADI MACHI, 2023**

56.	Notisi ya Kibali cha Ujenzi wa Kituo cha Mafuta kwa Erick Benjamini Mahenge ya Mwaka, 2022.	550 of 2022
57.	Notisi ya Kibali cha Ujenzi wa Kituo cha Mafuta kwa Rashidi Saidi Khalifa (Akifanya Biashara Kama KskFilling Station) ya Mwaka, 2022.	551 of 2022
58.	Notisi ya Kibali cha Ujenzi wa Kituo cha Mafuta kwa Boniphace Maregesi Mwikala ya Mwaka 2022.	552 of 2022
59.	Notisi ya Kibali cha Ujenzi wa Kituo cha Mafuta kwa Panone & Company Limited- Bonite ya Mwaka, 2022.	553 of 2022
60.	Notisi ya Kibali cha Ujenzi wa Kituo cha Mafuta kwa Washington Jared Benasius (Akifanya Biashara Kama Mukendo Agrovvet & General Supply) ya Mwaka, 2022.	554 of 2022
61.	Notisi ya Kibali cha Ujenzi wa Kituo cha Mafuta kwa Furahisha France Msigwa Singida ya Mwaka, 2022.	555 of 2022
62.	Notisi ya Kibali cha Ujenzi wa Kituo cha Mafuta kwa Richard Cherd Kafyulilo ya Mwaka 2022.	556 of 2022
63.	Notisi ya Kibali cha Ujenzi wa Kituo cha Mafuta kwa Emmanuel Wilfred Matsinde ya Mwaka, 2022.	557 of 2022

KIAMBATISHO C**ORODHA YA SHERIA NDOGO ZILIZOANDALIWA KWA LUGHA YA KISWAHILI KWA KIPINDI CHA JULAI, 2022 HADI MACHI, 2023**

64.	Notisi ya Kibali cha Ujenzi wa Kituo cha Mafuta kwa Herryad Malewo ya Mwaka, 2022.	558 of 2022
65.	Sheria Ndogo za Ada na Vibali vya Burudani za Halmashauri ya Wilaya ya Msalala za Mwaka, 2022.	560 of 2022
66.	Sheria Ndogo za Ushuru wa Stendi za Halmashauri ya Wilaya ya Msalala za Mwaka, 2022.	561 of 2022
67.	Sheria Ndogo za (Ada na Ushuru) za Halmashauri ya Wilaya Ya Msalala za Mwaka, 2022.	562 of 2022
68.	Sheria Ndogo za Ada ya Ukusanyaji na Uzoaji Taka za Halmashauri Ya Wilaya Ya Msalala za Mwaka, 2022.	563 of 2022
69.	Sheria Ndogo za Udhhibiti wa Uchimbaji wa Madini ya Ujenzi) za Halmashauri ya Wilaya ya Msalala za Mwaka, 2022.	564 of 2022
70.	Sheria Ndogo za Ushuru wa Huduma za Halmashauri ya Wilaya ya Mvomero za Mwaka, 2022.	565 of 2022
71.	Sheria Ndogo za Hifadhi ya Mazingira (Marekebisho) za Halmashauri ya Wilaya ya Mvomero za Mwaka, 2022.	566 of 2022
72.	Sheria Ndogo (Ada Na Ushuru) za Halmashauri ya Wilaya ya Mvomero za Mwaka, 2022.	567 of 2022

KIAMBATISHO C**ORODHA YA SHERIA NDOGO ZILIZOANDALIWA KWA LUGHA YA KISWAHILI KWA KIPINDI CHA JULAI, 2022 HADI MACHI, 2023**

73.	Sheria Ndogo ya Ada na Ushuru ya Halmashauri ya Wilaya ya Ulanga za Mwaka, 2022.	568 of 2022
74.	Sheria Ndogo za Kuzuia Upotevu na Uharibifu wa Nafaka Wakati na Baada ya Kuvuna ya Halmashauri ya Wilaya ya Ulanga za Mwaka, 2022.	569 of 2022
75.	Sheria Ndogo za Kilimo na Hifadhi ya Chakula za Halmashauri ya Wilaya ya Itilima (Marekebisho) za Mwaka, 2022.	570 of 2022
76.	Sheria Ndogo za Ada na Ushuru za Halmashauri ya Wilaya ya Itilima (Marekebisho) za Mwaka, 2022.	571 of 2022
77.	Kanuni za Kudumu za Halmashauri ya Wilaya ya Mvomero za Mwaka, 2022.	572 of 2022
78.	Kanuni za Kudumu za Halmashauri ya Wilaya ya Msalala (Marekebisho) za Mwaka, 2022.	573 of 2022
79.	Notisi ya Kuteua Mahali Pa Vikao vya Mahakama Kuu Katika Utekelezaji wa Mamlaka yake ya Awali ya Kijinai ya Mwaka 2022.	576 of 2022
80.	Notisi ya Uteuzi wa Wachunguzi wa Maabara ya Mkemia Mkuu wa Serikali ya Mwaka 2022.	577 of 2022

KIAMBATISHO C**ORODHA YA SHERIA NDOGO ZILIZOANDALIWA KWA LUGHA YA KISWAHILI KWA KIPINDI CHA JULAI, 2022 HADI MACHI, 2023**

81.	Notisi ya Uteuzi wa Wakaguzi wa Magari na Watathmini wa Madereva ya Mwaka 2022.	578 of 2022
82.	Hati ya Uanzishwaji wa Daftari la Mawakili wa Serikali ya mwaka 2022.	583B of 2022
83.	Sheria Ndogo za (Ada na Ushuru) za Halmashauri ya Manispaa ya Temeke za Mwaka 2022.	586 of 2022
84.	Sheria Ndogo za (Ushuru wa Nyumba za Kulala Wageni) za Halmashauri ya Manispaa ya Temeke za Mwaka 2022.	587 of 2022
85.	Sheria Ndogo za (Afya, Usafi na Usimamizi wa Mazingira) Halmashauri ya Manispaa ya Temeke za Mwaka 2022.	588 of 2022
86.	Sheria Ndogo za (Ushuru wa Mazao) za Halmashauri ya Wilaya Nsimbo za Mwaka 2022.	589 of 2022
87.	Sheria Ndogo (Hifadhi ya Mazingira) za Halmashauri ya Wilaya ya Nsimbo za Mwaka 2022.	590 of 2022
88.	Sheria Ndogo (Afya na Usafi wa Mazingira) za Halmashauri ya Wilaya ya Nsimbo za Mwaka 2022.	591 of 2022
89.	Sheria Ndogo ya Ushuru Wa Huduma ya Halmashauri ya Wilaya ya Nsimbo za Mwaka 2022.	592 of 2022

KIAMBATISHO C**ORODHA YA SHERIA NDOGO ZILIZOANDALIWA KWA LUGHA YA KISWAHILI KWA KIPINDI CHA JULAI, 2022 HADI MACHI, 2023**

90.	Sheria Ndogo za (Ada na Ushuru) (Marekebisho) za Halmashauri ya Wilaya Nsimbo za Mwaka 2022.	593 of 2022
91.	Sheria Ndogo za (Ushuru wa Huduma) za Halmashauri ya Wilaya ya Busokelo za Mwaka 2022.	594 of 2022
92.	Sheria Ndogo za (Kuzuia na Kudhibiti Sumukuvu) za Halmashauri ya Wilaya ya Urambo za Mwaka 2022.	595 of 2022
93.	Sheria Ndogo za (Ada na Ushuru) (Marekebisho) za Halmashauri ya Wilaya Mlele za Mwaka 2022.	596 of 2022
94.	Notisi ya Maeneo ya malisho na rasilimali za vyakula vya Wanyama (Maeneo ya Malisho yaliyotengwa, Kupimwa na Kutangazwa) ya Mwaka 2022.	597 of 2022
95.	Amri ya Tangazo La Pori La Akiba Pololeti ya Mwaka, 2022.	604 of 2022
96.	Sheria Ndogo za (Usafi wa Mazingira) za Halmashauri ya Wilaya ya Misungwi za Mwaka 2022.	605 of 2022
97.	Sheria Ndogo za (Ushuru wa Madini ya Ujenzi na Shughuli za Madini ya Vito) za Halmashauri ya Wilaya ya Misungwi za Mwaka, 2022.	606 of 2022

KIAMBATISHO C**ORODHA YA SHERIA NDOGO ZILIZOANDALIWA KWA LUGHA YA KISWAHILI KWA KIPINDI CHA JULAI, 2022 HADI MACHI, 2023**

98.	Sheria Ndogo za (Kilimo Kwanza na Usalama wa Chakula) za Halmashauri ya Wilaya ya Misungwi za Mwaka 2022.	607 of 2022
99.	Sheria Ndogo za (Ushuru wa Masoko na Gulio) za Halmashauri ya Wilaya ya Misungwi za Mwaka, 2022.	608 of 2022
100.	Sheria Ndogo za (Ushuru wa Huduma) za Halmashauri ya Wilaya ya Misungwi za Mwaka, 2022.	609 of 2022
101.	Sheria Ndogo za (Ada na Ushuru) za Halmashauri ya Wilaya ya Misungwi za Mwaka, 2022.	610 of 2022
102.	Amri ya Mpango wa Jumla wa Eneo la Biashara la Kwala ya Mwaka, 2022.	633 of 2022
103.	Kanuni za Uwindaji wa Kujikumu wa Wenyeji za Mwaka, 2022.	635 of 2022
104.	Notisi ya Orodha ya Watu Waliosajiliwa, Walioandikishwa au Walioorodheshwa chini ya Sheria ya Famasi ya Mwaka 2022.	641 of 2022
105.	Notisi ya Tarehe ya Kuanza Kutumika kwa Sheria ya Usimamizi wa Maafa ya Mwaka 2022.	658 of 2022
106.	Amri ya Mpango wa Urasimishaji wa Eneo la Misunkumilo ya Mwaka 2022.	662 of 2022

KIAMBATISHO C**ORODHA YA SHERIA NDOGO ZILIZOANDALIWA KWA LUGHA YA KISWAHILI KWA KIPINDI CHA JULAI, 2022 HADI MACHI, 2023**

107.	Amri ya Mpango wa Urasimishaji wa Eneo la Kitisi ya Mwaka 2022.	663 of 2022
108.	Amri ya Mpango wa Urasimishaji wa Eneo la Mjimwema ya Mwaka 2022.	664 of 2022
109.	Amri ya Mpango wa Urasimishaji wa Eneo la Uwemba ya Mwaka 2022.	665 of 2022
110.	Amri ya Mpango wa Urasimishaji wa Eneo la Kambarage ya Mwaka 2022.	666 of 2022
111.	Amri ya Mpango wa Urasimishaji wa Eneo la Sitalike ya Mwaka 2022.	667 of 2022
112.	Amri ya Mpango wa Urasimishaji wa Eneo la Nsemulwa ya Mwaka 2022.	668 of 2022
113.	Amri ya Mpango wa Urasimishaji wa Eneo la Magamba ya Mwaka 2022.	669 of 2022
114.	Amri ya Mpango wa Urasimishaji wa Eneo la Kivukoni ya Mwaka 2022.	670 of 2022
115.	Amri ya Mpango wa Urasimishaji wa Eneo La Kawajense ya Mwaka 2022.	671 of 2022
116.	Amri ya Mpango wa Urasimishaji wa Eneo la Shanwe ya Mwaka 2022.	672 of 2022
117.	Amri ya Mpango wa Urasimishaji wa Eneo la Kigamboni ya Mwaka 2022.	673 of 2022

KIAMBATISHO C**ORODHA YA SHERIA NDOGO ZILIZOANDALIWA KWA LUGHA YA KISWAHILI KWA KIPINDI CHA JULAI, 2022 HADI MACHI, 2023**

118.	Amri ya Mpango wa Urasimishaji wa Eneo la Majalila ya Mwaka 2022.	674 of 2022
119.	Amri ya Mpango wa Urasimishaji wa Eneo la Mtemibeda ya Mwaka 2022.	675 of 2022
120.	Amri ya Mpango wa Urasimishaji wa Eneo la Sekondari ya Mwaka 2022.	676 of 2022
121.	Amri ya Mpango wa Urasimishaji wa Eneo la Karema ya Mwaka 2022.	677 of 2022
122.	Amri ya Mpango wa Urasimishaji wa Eneo la Ikola na Mchangani ya Mwaka 2022.	678 of 2022
123.	Amri ya Mpango wa Urasimishaji wa Eneo la Ifukutwa ya Mwaka 2022.	679 of 2022
124.	Amri ya Mpango wa Urasimishaji wa Eneo la Itenka ya Mwaka 2022.	680 of 2022
125.	Amri ya Mpango wa Urasimishaji wa Eneo la Kikula ya mwaka 2022.	681 of 2022
126.	Amri ya Mpango wa Urasimishaji wa Eneo la Magula ya Mwaka 2022.	682 of 2022
127.	Amri ya Mpango wa Urasimishaji wa Eneo la Mgendela na Kihesa ya Mwaka 2022.	683 of 2022
128.	Amri ya Mpango wa Urasimishaji wa Eneo la Kasekese ya Mwaka 2022.	684 of 2022

KIAMBATISHO C**ORODHA YA SHERIA NDOGO ZILIZOANDALIWA KWA LUGHA YA KISWAHILI KWA KIPINDI CHA JULAI, 2022 HADI MACHI, 2023**

129.	Amri ya Mpango wa Urasimishaji wa Eneo la Igereke ya Mwaka 2022.	685 of 2022
130.	Amri ya Mpango wa Urasimishaji wa Eneo la Tambuka Reli ya Mwaka 2022.	686 of 2022
131.	Amri ya Kima cha Chini cha Mshahara ya Mwaka 2022.	687 of 2022
132.	Amri ya Kupanga Eneo la Uhuru ya Mwaka 2022.	692 of 2022
133.	Amri ya Kupanga Eneo la Sitalike ya Mwaka 2022.	693 of 2022
134.	Amri ya Kupanga Eneo la Matandalani ya Mwaka 2022.	694 of 2022
135.	Notisi ya Uteuzi wa Wakaguzi wa Viwango na Udhhibiti Usalama na Ubora ya mwaka 2022.	695 of 2022
136.	Amri ya Kupanga Eneo la Mtisi ya Mwaka 2022.	696 of 2022
137.	Amri ya Kupanga Eneo la Itenka ya Mwaka 2022.	697 of 2022
138.	Amri ya Kupanga Eneo la Igagala ya Mwaka 2022.	698 of 2022
139.	Amri ya Kupanga Eneo la Igandu, Chibwe na Chimwaga ya Mwaka 2022.	699 of 2022

KIAMBATISHO C**ORODHA YA SHERIA NDOGO ZILIZOANDALIWA KWA LUGHA YA KISWAHILI KWA KIPINDI CHA JULAI, 2022 HADI MACHI, 2023**

140.	Amri ya Kupanga Eneo la Mwese ya Mwaka 2022.	700 of 2022
141.	Amri ya Kupanga Eneo la Loya ya Mwaka 2022.	701 of 2022
142.	Amri Ya Kupanga Eneo La Igalula ya Mwaka 2022.	702 of 2022
143.	Amri ya Kupanga Eneo la Mabama ya Mwaka 2022.	703 of 2022
144.	Amri ya Kupanga Eneo la Tura ya Mwaka 2022.	704 of 2022
145.	Amri ya Kupanga Eneo la Kigwa ya mwaka 2022.	705 of 2022
146.	Amri Ya Kupanga Eneo La Pangale ya Mwaka 2022.	706 of 2022
147.	Amri ya Kupanga Eneo la Goweko ya Mwaka 2022.	707 of 2022
148.	Amri ya Kupanga Eneo la Kileleli ya Mwaka 2022.	708 of 2022
149.	Amri ya Kupanga Eneo la Ndogowe, Mlazo na Chiboli ya Mwaka 2022.	709 of 2022
150.	Amri ya Kupanga Eneo la Ugansa ya Mwaka 2022.	710 of 2022
151.	Amri ya Kupanga Eneo la Membe ya Mwaka 2022.	711 of 2022

KIAMBATISHO C**ORODHA YA SHERIA NDOGO ZILIZOANDALIWA KWA LUGHA YA KISWAHILI KWA KIPINDI CHA JULAI, 2022 HADI MACHI, 2023**

152.	Amri ya Kupanga Eneo la Tutuo ya Mwaka 2022.	712 of 2022
153.	Amri ya Kupanga Eneo La Sibwesa ya Mwaka 2022.	713 of 2022
154.	Amri ya Kupanga Eneo la Majalila ya Mwaka 2022.	714 of 2022
155.	Amri ya Kupanga Eneo la Karema ya Mwaka 2022.	715 of 2022
156.	Amri ya Kupanga Eneo la Ipole ya Mwaka 2022.	716 of 2022
157.	Notisi ya Kibali cha Ujenzi wa Bomba la Mafuta Ghafi la Afrika Mashariki kwa Kampuni ya Eacop ya Mwaka 2022.	719 of 2022
158.	Notisi ya Kibali cha Ujenzi wa Kituo cha Mafuta kwa Vincent Fire Mwamakimbula ya Mwaka 2022.	720 of 2022
159.	Notisi ya Kibali cha Ujenzi wa Kituo cha Mafuta kwa Sumve Oil Company Limited ya Mwaka 2022.	721 of 2022
160.	Notisi Ya Kibali Cha Ujenzi Wa Kituo Cha Mafuta Kwa Shukran Sebe Samweli T/A Hinya Filling Station ya Mwaka 2022.	722 of 2022
161.	Notisi Ya Kibali Cha Ujenzi Wa Kituo Cha Mafuta Kwa Olympic Petroleum (T) Limited - Boko ya Mwaka 2022.	723 of 2022

KIAMBATISHO C**ORODHA YA SHERIA NDOGO ZILIZOANDALIWA KWA LUGHA YA KISWAHILI KWA KIPINDI CHA JULAI, 2022 HADI MACHI, 2023**

162.	Notisi Ya Kibali Cha Ujenzi Wa Kituo Cha Usambazaji Gesi Katika Eneo La Ubungo Kwa Kampuni Ya Pan African Energy (T) ya Mwaka 2022.	725 of 2022
163.	Notisi Ya Kibali Cha Ujenzi Wa Kituo Cha Mafuta Kwa Erondy Elikana Malekia Anaefanya Biashara Kama Malekia Filling Station ya Mwaka 2022.	726 of 2022
164.	Notisi Ya Kibali Cha Ujenzi Wa Kituo Cha Mafuta Kwa Deo I. Assenga Company Limited ya Mwaka 2022.	727 of 2022
165.	Notisi Ya Kibali Cha Ujenzi Wa Kituo Cha Mafuta Kwa Barrel Energy Co. Ltd-Mpemba, Tunduma ya Mwaka 2022.	728 of 2022
166.	Notisi Ya Kibali Cha Ujenzi Wa Kituo Cha Mafuta Kwa Christopher Letison Mgalla ya Mwaka 2022.	729 of 2022
167.	Notisi Ya Kibali Cha Ujenzi Wa Kituo Cha Mafuta Kwa Antonia Zakaria Co. Limited ya Mwaka 2022.	730 of 2022
168.	Notisi Ya Kibali Cha Ujenzi Wa Kituo Cha Mafuta Kwa John Lutogisha Milanga ya Mwaka 2022.	731 of 2022
169.	Notisi Ya Kibali Cha Ujenzi Wa Kituo Cha Mafuta Kwa Hasfat Ally Msuya Anaefanya Biashara	732 of 2022

KIAMBATISHO C**ORODHA YA SHERIA NDOGO ZILIZOANDALIWA KWA LUGHA YA KISWAHILI KWA KIPINDI CHA JULAI, 2022 HADI MACHI, 2023**

	Kama Alham Petrol Station ya Mwaka 2022.	
170.	Notisi Ya Kibali Cha Ujenzi Wa Kituo Cha Mafuta Kwa Faiza Khalfan Kainamula ya Mwaka 2022.	733 of 2022
171.	Notisi Ya Kibali Cha Ujenzi Wa Kituo Cha Mafuta Kwa Mbwilo Fm Company Limited ya Mwaka 2022.	734 of 2022
172.	Notisi Ya Kibali Cha Ujenzi Wa Kituo Cha Mafuta Kwa Juma Waziri Ndiyumviye Bahi ya Mwaka 2022.	735 of 2022
173.	Notisi Ya Kibali Cha Ujenzi Wa Kituo Cha Mafuta Kwa Michael Israel Lema Anaefanya Biashara Kama Kifinga Filling Station ya Mwaka 2022.	736 of 2022
174.	Notisi Ya Kibali Cha Ujenzi Wa Kituo Cha Mafuta Kwa Meryvicky Group Of Companies Limited ya Mwaka 2022.	737 of 2022
175.	Notisi Ya Kibali Cha Ujenzi Wa Kituo Cha Mafuta Kwa Lufunyo Lubero Mvungi Anaefanya Biashara Kama Kahe Filling Station ya Mwaka 2022.	738 of 2022
176.	Notisi Ya Kibali Cha Ujenzi Wa Kituo Cha Mafuta Kwa Elias Henry Rupia Anaefanya Bishara Kama Henry Filling Station Stop Over ya Mwaka 2022.	739 of 2022

ORODHA YA SHERIA NDOGO ZILIZOANDALIWA KWA LUGHA YA KISWAHILI KWA KIPINDI CHA JULAI, 2022 HADI MACHI, 2023

177.	Notisi Ya Kibali Cha Ujenzi Wa Kituo Cha Mafuta Kwa Michael Deus Siyantemi ya Mwaka 2022.	740 of 2022
178.	Notisi Ya Kibali Cha Ujenzi Wa Kituo Cha Mafuta Kwa Mesoil Company Limited ya Mwaka 2022.	741 of 2022
179.	Notisi Ya Kibali Cha Ujenzi Wa Kituo Cha Mafuta Kwa Acer Petroleum (T) Limited-Uyole ya Mwaka 2022.	742 of 2022
180.	Amri ya Uteuzi wa Wataalamu wa Uchunguzi wa Picha ya Mwaka 2022.	745 of 2022
181.	Amri ya Uteuzi wa Wataalamu wa Uchunguzi wa Kielektroniki ya Mwaka 2022.	746 of 2022
182.	Amri ya Uteuzi wa Wataalamu wa Uchunguzi wa Picha ya Mwaka 2022.	745 of 2022
183.	Amri ya Uteuzi wa Wataalamu wa Uchunguzi wa Kielektroniki ya Mwaka 2022.	746 of 2022
184.	Notisi ya Uteuzi wa Waendesha Mashtaka ya Mwaka 2022.	750 of 2022
185.	Notisi ya Kibali cha Ujenzi wa Kituo cha Mafuta kwa Raphael Group Limited ya Mwaka 2022.	751 of 2022
186.	Notisi ya Kibali cha Ujenzi wa Kituo cha Mafuta kwa Eden Wilfred Chonjo ya Mwaka 2022.	752 of 2022
187.	Notisi ya Kibali cha Ujenzi wa Kituo Cha Mafuta kwa Hassan	753 of 2022

KIAMBATISHO C**ORODHA YA SHERIA NDOGO ZILIZOANDALIWA KWA LUGHA YA KISWAHILI KWA KIPINDI CHA JULAI, 2022 HADI MACHI, 2023**

	Athuman Mrutu ya Mwaka 2022.	
188.	Notisi ya Kibali cha Ujenzi wa Kituo Cha Mafuta kwa Juma Misonga Ng'wala Anayefanya Biashara Kama Juma Misonga Ng'wala Petrol Service Station ya Mwaka 2022.	754 of 2022
189.	Notisi ya Kibali cha Ujenzi wa Kituo cha Mafuta kwa Gwandise Jumanne Kalegele ya Mwaka 2022.	755 of 2022
190.	Notisi ya Kibali cha Ujenzi wa Kituo cha Mafuta kwa Kwakuyu Energy Tanzania Limited - Chamazi ya Mwaka 2022.	756 of 2022
191.	Notisi ya Kibali cha Ujenzi wa Kituo cha Mafuta kwa Dharma Hetal Vithlani ya Mwaka 2022.	757 of 2022
192.	Notisi ya Kibali cha Ujenzi wa Kituo Cha Mafuta kwa Hamud Salum Said Anayefanya Biashara Kama Easy Shellcom Oil ya mwaka 2022.	758 of 2022
193.	Notisi ya Kibali cha Ujenzi wa Kituo Cha Mafuta kwa Bhoke Mhere Marwa ya Mwaka 2022.	759 of 2022
194.	Notisi ya Kibali cha Ujenzi wa Kituo cha Mafuta kwa Mayunga Tito Hezron ya Mwaka 2022.	760 of 2022
195.	Notisi ya Kibali cha Ujenzi wa Kituo cha Mafuta kwa Johness Mwita Chacha Anafanya	761 of 2022

KIAMBATISHO C**ORODHA YA SHERIA NDOGO ZILIZOANDALIWA KWA LUGHA YA KISWAHILI KWA KIPINDI CHA JULAI, 2022 HADI MACHI, 2023**

	Biashara Kama Misiota Filling Station ya Mwaka 2022.	
196.	Notisi ya Kibali cha Ujenzi wa Kituo cha Mafuta kwa Jafar Ramadhanini Idavas anafanya biashara kama BJ Oil ya Mwaka 2022.	762 of 2022
197.	Notisi ya Kibali cha Ujenzi wa Kituo cha Mafuta kwa John Pantaleo Minja Anayefanya Biashara kama Marangu Woodv Metal Works Limited ya Mwaka 2022.	763 of 2022
198.	Notisi ya Kibali cha Ujenzi wa Kituo cha Mafuta kwa Shauli Jafari Luhitana ya Mwaka 2022.	764 of 2022
199.	Notisi ya Kibali cha Ujenzi wa Kituo cha Mafuta kwa Reyleza Shisulo ya Mwaka 2022.	765 of 2022
200.	Notisi ya Kusudio La Kutangaza Mabadiliko Ya Eneo La Msitu Wa Hifadhi Wa Chenene Magharibi ya Mwaka 2022.	767 of 2022
201.	Notisi ya Kusudio La Kutangaza Mabadiliko Ya Eneo La Msitu Wa Hifadhi Wa Kipembawe ya Mwaka 2022.	768 of 2022
202.	Notisi ya Kusudio La Kutangaza Msitu Wa Karuwe Kuwa Msitu Wa Hifadhi Wa Karuwe ya Mwaka 2022.	769 of 2022
203.	Notisi ya Kusudio La Kutangaza Msitu Wa Hifadhi Wa Uvinza Kuwa Msitu Wa Hifadhi Ya	770 of 2022

ORODHA YA SHERIA NDOGO ZILIZOANDALIWA KWA LUGHA YA KISWAHILI KWA KIPINDI CHA JULAI, 2022 HADI MACHI, 2023

	Mazingira Asilia Wa Uvinza ya Mwaka 2022.	
204.	Notisi ya Kusudio La Kutangaza Mabadiliko Ya Eneo La Msitu Wa Hifadhi Wa Uyui Kigwa Rubuga ya Mwaka 2022.	771 of 2022
205.	Notisi ya Kusudio La Kutangaza Shamba La Miti Silayo kuwa Msitu wa Shamba La Miti Silayo ya Mwaka 2022.	772 of 2022
206.	Notisi ya Kusudio La Kutangaza Mabadiliko Ya Eneo La Msitu Wa Hifadhi Wa Tamburu ya Mwaka 2022.	773 of 2022
207.	Notisi ya Kusudio La Kutangaza Mabadiliko Ya Eneo La Msitu Wa Hifadhi Wa Uyui Kigwa Rubuga ya Mwaka 2022.	771 of 2022
208.	Notisi ya Kusudio La Kutangaza Shamba La Miti Silayo kuwa Msitu wa Shamba La Miti Silayo ya Mwaka 2022.	772 of 2022
209.	Notisi ya Kusudio La Kutangaza Mabadiliko Ya Eneo La Msitu Wa Hifadhi Wa Tamburu ya Mwaka 2022.	773 of 2022
210.	Notisi ya Kusudio La Kutangaza Mabadiliko Ya Eneo La Msitu Wa Hifadhi Wa Vilima Vya Mkwani ya Mwaka 2022.	774 of 2022
211.	Notisi ya Kusudio La Kutangaza Mabadiliko Ya Eneo La Msitu Wa Hifadhi Wa Tongomba ya Mwaka 2022.	775 of 2022

KIAMBATISHO C**ORODHA YA SHERIA NDOGO ZILIZOANDALIWA KWA LUGHA YA KISWAHILI KWA KIPINDI CHA JULAI, 2022 HADI MACHI, 2023**

212.	Notisi ya Kusudio La Kutangaza Mabadiliko Ya Eneo La Msitu Wa Hifadhi Wa Msaginia ya Mwaka 2022.	776 of 2022
213.	Notisi ya Kusudio La Kutangaza Mabadiliko Ya Eneo La Msitu Wa Hifadhi Wa Kikoka ya Mwaka 2022.	777 of 2022
214.	Notisi ya Kusudio La Kutangaza Msitu Wa Hifadhi Wa Matogoro Mashariki Kuwa Msitu Wa Hifadhi Ya Mazingira Asilia Wa Matogoro Mashariki ya Mwaka 2022.	778 of 2022
215.	Notisi ya Kusudio La Kutangaza Msitu Wa Gidabwanja Kuwa Msitu Wa Hifadhi Wa Gidabwanja ya Mwaka 2022.	779 of 2022
216.	Notisi ya Kusudio La Kutangaza Msitu Wa Maguli Kuwa Msitu Wa Hifadhi Wa Maguli ya Mwaka 2022.	780 of 2022
217.	Notisi ya Kusudio La Kutangaza Msitu Wa Amani Makoro Kuwa Msitu Wa Hifadhi Wa Amani Makoro ya Mwaka 2022.	781 of 2022
218.	Notisi ya Kusudio La Kutangaza Mabadiliko Ya Eneo La Msitu Wa Hifadhi Wa Chenene Magharibi ya Mwaka 2022.	782 of 2022
219.	Notisi ya Kusudio La Kutangaza Msitu ya Halmashauri ya Ulanga ya Mwaka 2022.	783 of 2022

KIAMBATISHO C**ORODHA YA SHERIA NDOGO ZILIZOANDALIWA KWA LUGHA YA KISWAHILI KWA KIPINDI CHA JULAI, 2022 HADI MACHI, 2023**

220.	Notisi ya Kusudio La Kutangaza Msitu Wa Hifadhi Wa Vilima Vya Hassama Kuwa Msitu Wa Hifadhi Ya Mazingira Asilia Wa Vilima Vya Hassama ya Mwaka 2022.	784 of 2022
221.	Notisi ya Kusudio La Kutangaza Mabadiliko Ya Eneo La Msitu Wa Hifadhi Wa Kikuru ya Mwaka 2022.	785 of 2022
222.	Notisi ya Kuongeza Eneo La Kutoa Huduma Za Maji Na Usafi Wa Mazingira (Mamlaka Ya Maji Na Usafi Wa Mazingira Mjini Dodoma) ya Mwaka 2022.	789 of 2022
223.	Notisi ya Kuongeza Eneo La Kutoa Huduma Za Maji Na Usafi Wa Mazingira (Mamlaka Ya Maji Na Usafi Wa Mazingira Handeni Trunk Main) ya Mwaka 2022.	790 of 2022
224.	Notisi ya Kuongeza Eneo La Kutoa Huduma Za Maji Na Usafi Wa Mazingira (Mamlaka Ya Maji Na Usafi Wa Mazingira Mjini Dodoma) ya Mwaka 2022.	789 of 2022
225.	Amri ya Kutamka Mashirika ya Umma Kutokuwa Chini ya Uangalizi ya 2023.	8 of 2023
226.	Amri ya Kutamka Mashirika ya Umma Kuwa Chini ya Uangalizi ya 2023.	9 of 2023

KIAMBATISHO C**ORODHA YA SHERIA NDOGO ZILIZOANDALIWA KWA LUGHA YA KISWAHILI KWA KIPINDI CHA JULAI, 2022 HADI MACHI, 2023**

227.	Notisi ya Msamaha wa Kusafirisha Nguzo na Magogo ya Mkaratusi Mwekundu Nje ya Nchi ya Mwaka, 2023.	10 of 2023
228.	Amri ya Kuanzisha Mfuko wa Maendeleo ya Kilimo ya Mwaka 2023.	22 of 2023
229.	Kanuni za Utaratibu wa Kuhamisha na Kusimamia Mashauri yaliyopangwa kwa Hakimu Mwenye Mamlaka ya Nyongeza za Mwaka, 2023.	23 of 2023
230.	Notisi ya Tamko la Kanda ya Uzalishaji kwa Mauzo ya Nje ya Mwaka, 2023.	24 of 2023
231.	Notisi ya Uteuzi wa Waendesha Mashtaka ya Mwaka, 2023.	25 of 2023
232.	Notisi ya Uteuzi wa Waendesha Mashtaka ya Mwaka, 2023.	26 of 2023
233.	Notisi ya Uteuzi wa Waendesha Mashtaka ya Mwaka, 2023.	27 of 2023
234.	Notisi ya Uteuzi wa Maafisa Waidhiniwa ya Mwaka, 2023.	28 of 2023
235.	Notisi ya Tangazo la Kanda za Uzalishaji kwa Mauzo ya Mwaka, 2023.	29 of 2023

KIAMBATISHO C**ORODHA YA SHERIA NDOGO ZILIZOANDALIWA KWA LUGHA YA KISWAHILI KWA KIPINDI CHA JULAI, 2022 HADI MACHI, 2023**

236.	Notisi ya Tamko la Kanda Maalum za Kiuchumi ya Mwaka, 2023.	30 of 2023
237.	Notisi ya Kusudio la Kutangaza Mabadiliko ya Eneo la Msitu wa Hifadhi wa Kipembawe ya Mwaka, 2023.	33 of 2023
238.	Notisi ya Kusudio la Kutangaza Msitu wa Karuwe Kuwa Msitu wa Hifadhi wa Karuwe ya Mwaka, 2023.	34 of 2023
239.	Notisi ya Kusudio la Kutangaza Msitu wa Hifadhi wa Kimboza kuwa Msitu wa Hifadhi ya Mazingira Asilia wa Uluguru ya Mwaka, 2023.	35 of 2023
240.	Kanuni za Kudumu za Bunge (Marekebisho ya Nyongeza ya Nane) za Mwaka 2023.	37A of 2023
241.	Amri ya Kuandaa Mpango wa Jumla wa Manispaa ya Kahama ya Mwaka 2023.	38 of 2023
242.	Amri ya Kutangaza Eneo la Jumuiya ya Hifadhi ya Wanyamapori Mpimbwe ya Mwaka 2023.	41 of 2023

KIAMBATISHO C**ORODHA YA SHERIA NDOGO ZILIZOANDALIWA KWA LUGHA YA KISWAHILI KWA KIPINDI CHA JULAI, 2022 HADI MACHI, 2023**

243.	Kanuni za Mawasiliano ya Kielektroniki na Posta Kuhusu Usajili wa Laini za Simu za Mwaka, 2023.	60 of 2023
244.	Amri ya Kutangaza Pori la Akiba Kilombero ya Mwaka 2023.	64 of 2023
245.	Amri ya Mipango Miji ya Kurasimisha Makazi Yasiyopangwa Katika Eneo la Ikonda ya Mwaka 2023.	65 of 2023
246.	Amri ya Mipango Miji ya Kurasimisha Makazi Yasiyopangwa Katika Eneo la Kilimahewa ya Mwaka 2023.	66 of 2023
247.	Amri ya Mipango Miji ya Kurasimisha Makazi Yasiyopangwa Katika Eneo la Igereke ya Mwaka 2023.	67 of 2023
248.	Amri ya Mipango Miji ya Kupanga Eneo la Mabaoni, Tazara na Mtakuja ya Mwaka 2023.	68 of 2023
249.	Amri ya Kurasimisha Makazi Yasiyopangwa Eneo la Butalanda ya Mwaka 2023.	69 of 2023
250.	Amri ya Mipango Miji ya Kurasimisha Makazi	70 of 2023

KIAMBATISHO C**ORODHA YA SHERIA NDOGO ZILIZOANDALIWA KWA LUGHA YA KISWAHILI KWA KIPINDI CHA JULAI, 2022 HADI MACHI, 2023**

	Yasiyopangwa Katika Eneo la Ifingo, Mizani, Tanganyika, Gangilonga, Lumwago, Mgodu Na Balali ya Mwaka 2023.	
251.	Amri ya Kurasimisha Makazi yasiyopangwa Eneo la Didia ya Mwaka, 2023.	71 of 2023
252.	Amri ya Kurasimisha Makazi yasiyopangwa Eneo la Didia ya mwaka 2023.	72 of 2023
253.	Amri ya Kurasimisha Makazi yasiyopangwa Eneo la Bugilangofi ya Mwaka 2023.	73 of 2023
254.	Amri ya Kurasimisha Makazi yasiyopangwa Eneo la Kharumwa ya Mwaka 2023.	74 of 2023
255.	Amri ya Kurasimisha Makazi yasiyopangwa Eneo la Mbagala ya Mwaka, 2023.	75 of 2023
256.	Amri ya Mipango Miji ya Kurasimisha Makazi Yasiyopangwa Katika Eneo la Malingumu ya Mwaka 2023.	76 of 2023
257.	Amri ya Mipango Miji ya Kurasimisha Makazi Yasiyopangwa Katika Eneo la Majengo ya Mwaka 2023.	77 of 2023

KIAMBATISHO C**ORODHA YA SHERIA NDOGO ZILIZOANDALIWA KWA LUGHA YA KISWAHILI KWA KIPINDI CHA JULAI, 2022 HADI MACHI, 2023**

258.	Amri ya Kupanga Eneo la Iloo ya Mwaka 2023.	78 of 2023
259.	Amri ya Mipango Miji ya Kurasimisha Makazi Yasiyopangwa Katika Eneo la Mjimwema ya Mwaka, 2023.	79 of 2023
260.	Amri ya Kupanga Eneo la Gode Gode ya Mwaka, 2023.	80 of 2023
261.	Amri ya Kurasimisha Makazi Yasiyopangwa Katika Eneo la Ikunzi ya Mwaka, 2023.	81 of 2023
262.	Amri ya Kupanga Eneo la Sakura ya Mwaka, 2023.	82 of 2023
263.	Amri ya Kupanga Eneo la Kwedizinga, Taula na Ugwenyo ya Mwaka, 2023.	83 of 2023
264.	Amri ya Kupanga Eneo la Mkata ya Mwaka, 2023.	84 of 2023
265.	Amri ya Kurasimisha Makazi Yasiyopangwa Eneo la Busengwa ya Mwaka 2023.	85 of 2023
266.	Amri ya Kupanga Eneo la Segera - Michungwani ya Mwaka 2023.	86 of 2023

KIAMBATISHO C**ORODHA YA SHERIA NDOGO ZILIZOANDALIWA KWA LUGHA YA KISWAHILI KWA KIPINDI CHA JULAI, 2022 HADI MACHI, 2023**

267.	Amri ya Kupanga Eneo la Chato ya Mwaka, 2023.	87 of 2023
268.	Amri ya Kupanga Eneo la Chandama ya Mwaka 2023.	88 of 2023
269.	Amri ya Kupanga Eneo la Sanzawa ya Mwaka 2023.	89 of 2023
270.	Amri ya Kurasimisha Makazi Yasiyopangwa Eneo la Mwitikira ya Mwaka, 2023.	90 of 2023
271.	Amri ya Kupanga Eneo la Kibehe ya Mwaka 2023.	91 of 2023
272.	Amri ya Kubadilisha mamlaka ya Mahakama ya Wilaya Chato ya Mwaka 2023.	92 of 2023
273.	Notisi ya Kusudio la Kurekebisha Mpaka wa Eneo la Msitu wa Hifadhi ya Mikoko Kilwa Masoko ya Mwaka 2023.	93 of 2023
274.	Notisi ya Tarehe ya Kuanza Kutumika kwa Sheria ya Uwekezaji ya Mwaka, 2023.	94 of 2023
275.	Amri Ya Mipango Miji Ya Kurasimisha Makazi Yasiyopangwa Katika Eneo La Chang'ombe ya Mwaka, 2023.	99 of 2023

KIAMBATISHO C**ORODHA YA SHERIA NDOGO ZILIZOANDALIWA KWA LUGHA YA KISWAHILI KWA KIPINDI CHA JULAI, 2022 HADI MACHI, 2023**

276.	Amri Ya Mipango Miji Ya Kurasimisha Makazi Yasiyopangwa Katika Eneo La Mtangani ya Mwaka 2023.	100 of 2023
277.	Amri Ya Mipango Miji Ya Kurasimisha Makazi Yasiyopangwa Katika Eneo La Mkombwe Na Mjimwema ya Mwaka, 2023.	101 of 2023
278.	Amri Ya Kupanga Eneo La Paranga ya Mwaka 2023.	102 of 2023
279.	Amri Ya Kupanga Eneo La Soya ya Mwaka, 2023.	103 of 2023
280.	Amri Ya Mipango Miji Ya Kurasimisha Makazi Yasiyopangwa Katika Eneo La Dinyecha ya Mwaka 2023.	104 of 2023
281.	Amri Ya Kurasimisha Makazi Yasiyopangwa Eneo La Maya Maya 'A' ya Mwaka, 2023.	105 of 2023
282.	Amri Ya Kurasimisha Makazi Yasiyopangwa Eneo La Nyihogo ya Mwaka, 2023.	106 of 2023
283.	Amri Ya Kurasimisha Makazi Yasiyopangwa Eneo La Mondo ya Mwaka, 2023.	107 of 2023

KIAMBATISHO C**ORODHA YA SHERIA NDOGO ZILIZOANDALIWA KWA LUGHA YA KISWAHILI KWA KIPINDI CHA JULAI, 2022 HADI MACHI, 2023**

284.	Amri ya Kurasimisha Makazi yasiyopangwa Eneo la Dodoma ya Mwaka, 2023.	108 of 2023
285.	Amri ya Kurasimisha Makazi yasiyopangwa Eneo la Kitwana ya Mwaka 2023.	109 of 2023
286.	Amri ya Kurasimisha Makazi yasiyopangwa Eneo la Seeke ya Mwaka 2023.	110 of 2023
287.	Amri ya Kurasimisha Makazi yasiyopangwa Eneo la Mtakuja ya Mwaka, 2023.	111 of 2023
288.	Amri ya Kurasimisha Makazi yasiyopangwa Eneo la Mwime Makungu ya Mwaka, 2023.	112 of 2023
289.	Amri ya Kurasimisha Makazi yasiyopangwa Eneo la Ilindi ya Mwaka, 2023.	113 of 2023
290.	Amri ya Kurasimisha Makazi yasiyopangwa Eneo la Kagongwa ya Mwaka 2023.	114 of 2023
291.	Amri ya Kurasimisha Makazi yasiyopangwa Eneo la Majengo ya Mwaka, 2023.	115 of 2023

KIAMBATISHO C**ORODHA YA SHERIA NDOGO ZILIZOANDALIWA KWA LUGHA YA KISWAHILI KWA KIPINDI CHA JULAI, 2022 HADI MACHI, 2023**

292.	Amri ya Kurasimisha Makazi Yasiyopangwa Katika Eneo la Ivambinungu ya Mwaka 2023.	116 of 2023
293.	Amri ya Kurasimisha Makazi yasiyopangwa Eneo la Namonge ya Mwaka, 2023.	117 of 2023
294.	Amri ya Kupanga Eneo la Nyamilangano ya Mwaka 2023.	118 of 2023
295.	Amri ya Kupanga Eneo la Nyihigo ya mwaka 2023.	119 of 2023
296.	Amri ya Kupanga Eneo la Mnenia ya Mwaka, 2023.	120 of 2023
297.	Amri ya Kupanga Eneo la Gwandi ya Mwaka 2023.	121 of 2023
298.	Amri ya Kupanga Eneo la Berege ya Mwaka 2023.	122 of 2023
299.	Amri ya Kupanga Eneo la Mabaoni, Tazara na Mtakuja ya Mwaka, 2023.	123 of 2023
300.	Amri ya Kupanga Eneo la Kinyamshindo ya Mwaka, 2023.	124 of 2023
301.	Amri ya Kupanga Eneo la Delo ya Mwaka 2023.	125 of 2023

KIAMBATISHO C**ORODHA YA SHERIA NDOGO ZILIZOANDALIWA KWA LUGHA YA KISWAHILI KWA KIPINDI CHA JULAI, 2022 HADI MACHI, 2023**

302.	Amri ya Kupanga Eneo la Kyamalange ya Mwaka 2023.	126 of 2023
303.	Amri Ya Kuanzisha Bodi Ya Ustawi Wa Wagonjwa Wa Afya Ya Akili Ya Mkoa Wa Dodoma ya Mwaka 2023.	127 of 2023
304.	Amri ya Kuandaa Mpango wa Jumla wa Manispaa ya Kahama ya Mwaka, 2023.	137 of 2023
305.	Amri ya Kurasimisha Makazi Yasiyopangwa Eneo la Bereko ya Mwaka, 2023.	138 of 2023
306.	Amri ya Kurasimisha Makazi Yasiyopangwa Eneo la Busonzo ya Mwaka, 2023.	139 of 2023
307.	Amri ya Kurasimisha Makazi Yasiyopangwa Eneo la Malopokelo na Old Tandahimba ya Mwaka, 2023.	140 of 2023
308.	Amri ya Kurasimisha Makazi Yasiyopangwa Eneo la Bwanga ya Mwaka, 2023.	141 of 2023
309.	Amri ya Mipango Miji ya Kurasimisha Makazi Yasiyopangwa Katika Eneo la Madizini, Ilula Sokoni, Ilula Mwaya, Mtua, Ngelango,	142 of 2023

KIAMBATISHO C**ORODHA YA SHERIA NDOGO ZILIZOANDALIWA KWA LUGHA YA KISWAHILI KWA KIPINDI CHA JULAI, 2022 HADI MACHI, 2023**

	Matalawe, Igunga, Itunda, Dinginayo, Itabali, Ikuvala, Masukanzi, Ikokoto ya Mwaka 2023.	
310.	Amri ya Kurasimisha Makazi Yasiyopangwa Eneo la Pahi ya Mwaka, 2023.	143 of 2023
311.	Amri ya Mipango Miji ya Kupanga Eneo la Kibao, Posta, Bwawani, Kigongo, Mgeluka na Tumaini ya Mwaka, 2023.	144 of 2023
312.	Amri ya Mipango Miji ya Kurasimisha Makazi Yasiyopangwa Katika Eneo la Bulega ya Mwaka, 2023.	145 of 2023
313.	Amri ya Kurasimisha Makazi Yasiyopangwa Eneo la Zanka ya Mwaka, 2023.	146 of 2023
314.	Amri ya Kurasimisha Makazi Yasiyopangwa Eneo la Sekondari ya Mwaka, 2023.	147 of 2023
315.	Amri ya Kurasimisha Makazi Yasiyopangwa Eneo la Natoto ya Mwaka, 2023.	148 of 2023
316.	Amri ya Mipango Miji ya Kurasimisha Makazi Yasiyopangwa Katika Eneo la	149 of 2023

KIAMBATISHO C**ORODHA YA SHERIA NDOGO ZILIZOANDALIWA KWA LUGHA YA KISWAHILI KWA KIPINDI CHA JULAI, 2022 HADI MACHI, 2023**

	Bondeni Sokoni ya Mwaka, 2023.	
317.	Amri ya Kurasimisha Makazi Yasiyopangwa Eneo la Ilolo ya Mwaka, 2023.	150 of 2023
318.	Amri ya Kurasimisha Makazi Yasiyopangwa Eneo la Malingumu ya Mwaka, 2023.	151 of 2023
319.	Notisi ya Uteuzi wa Waendesha Mashtaka ya Mwaka, 2023.	152 of 2023
320.	Amri ya Kupanga Eneo la Itololo ya Mwaka, 2023.	153 of 2023
321.	Amri ya Kupanga Eneo la Chitemo ya Mwaka, 2023.	154 of 2023
322.	Amri ya Kupanga Eneo la Igowole ya Mwaka, 2023.	155 of 2023
323.	Notisi ya Uteuzi wa Waendesha Mashtaka ya Mwaka, 2023.	156 of 2023
324.	Notisi ya kusudio la kuondoa Makaburi ya Mwaka, 2023.	158 of 2023
325.	Notisi ya Tamko la Viwango ya Mwaka, 2023.	166 of 2023
326.	Kanuni za Utaratibu wa Madai Madogo za Mwaka 2023.	167 of 2023

KIAMBATISHO C**ORODHA YA SHERIA NDOGO ZILIZOANDALIWA KWA LUGHA YA KISWAHILI KWA KIPINDI CHA JULAI, 2022 HADI MACHI, 2023**

327.	Kanuni za Mwakili na Waendesha Mashtaka Katika Mahakama za Mwanzo za Mwaka, 2023.	168 of 2023
328.	Notisi kwa Ajili ya Ugawaji wa Moja kwa Moja wa Vitalu 4/ 1b Na 4/1c kwa Shirika la Maendeleo ya Petroli Tanzania ya Mwaka 2023.	169 of 2023
329.	Kanuni za Uteuzi, Malipo na Nidhamu kwa Madalali wa Baraza na Wasambaza Nyaraka za Mwaka 2023.	172 of 2023
330.	Amri ya Kupanga Eneo la Chambo ya Mwaka 2023.	173 of 2023
331.	Amri ya Kupanga Eneo la Bugomba ya Mwaka 2023.	174 of 2023
332.	Amri ya Kupanga Eneo la Kangeme ya Mwaka 2023.	175 of 2023
333.	Amri ya Kupanga Eneo la Mbika ya Mwaka 2023.	176 of 2023
334.	Amri ya Kupanga Eneo la Iramba ya Mwaka 2023.	177 of 2023
335.	Amri ya Kupanga Eneo la Iboja ya Mwaka 2023	178 of 2023
336.	Amri ya Kupanga Eneo la Uyogo ya Mwaka 2023.	179 of 2023
337.	Amri ya Kupanga Eneo la Sabasabini ya Mwaka 2023.	180 of 2023

KIAMBATISHO C**ORODHA YA SHERIA NDOGO ZILIZOANDALIWA KWA LUGHA YA KISWAHILI KWA KIPINDI CHA JULAI, 2022 HADI MACHI, 2023**

338.	Amri ya Kupanga Eneo la Nyamtengela ya Mwaka 2023.	181 of 2023
339.	Amri ya Kupanga Eneo la Mpunze ya Mwaka 2023.	182 of 2023
340.	Amri ya Kupanga Eneo la Mbika ya Mwaka 2023.	183 of 2023
341.	Amri ya Kurasimisha Makazi yasiyopangwa Eneo la Ikonda ya Mwaka 2023.	184 of 2023
342.	Amri ya Kurasimisha Makazi yasiyopangwa Eneo la Kinyanambo Ikonda ya Mwaka 2023.	185 of 2023
343.	Amri ya Kurasimisha Makazi yasiyopangwa Eneo la Amani ya Mwaka 2023.	186 of 2023
344.	Amri ya Kurasimisha Makazi yasiyopangwa Eneo la Lamaiti ya Mwaka 2023.	187 of 2023
345.	Amri ya Kurasimisha Makazi yasiyopangwa Eneo la Kifanya ya Mwaka 2023.	188 of 2023
346.	Amri ya Kurasimisha Makazi yasiyopangwa Eneo la Mapinduzi 'A' na 'B' ya Mwaka 2023.	189 of 2023
347.	Amri ya Kurasimisha Makazi yasiyopangwa Eneo la Maya Maya 'B' (Tangazo la Serikali Na. 190 la 2023.	190 of 2023
348.	Amri ya Kurasimisha Makazi yasiyopangwa Eneo la Malopokelo na Old Tandahimba ya Mwaka 2023.	191 of 2023

KIAMBATISHO C**ORODHA YA SHERIA NDOGO ZILIZOANDALIWA KWA LUGHA YA KISWAHILI KWA KIPINDI CHA JULAI, 2022 HADI MACHI, 2023**

349.	Amri ya Kurasimisha Makazi yasiyopangwa Eneo la Kitisi ya Mwaka 2023	192 of 2023
350.	Amri ya Kurasimisha Makazi yasiyopangwa Eneo la Kimbarage ya Mwaka 2023.	193 of 2023
351.	Amri ya Kurasimisha Makazi yasiyopangwa Eneo la Jangwani, Sokoni , Ilala , Majengo Mapya , Mufindi Road na Tuicco Road ya Mwaka 2023.	194 of 2023
352.	Amri ya Kutengua Sehemu ya Eneo Lililotengwa kwa Ajili ya Leseni za Uchimbaji Mdogo wa Madini ya Mwaka 2023.	198 of 2023
353.	Notisi ya kuongeza eneo la kutoa huduma za Maji na Usafi wa Mazingira (Mamlaka ya Maji na Usafi wa Mazingira Mjini Arusha) ya Mwaka 2023.	199 of 2023
354.	Marekebisho ya Sheria Ndogo ya (Ada na Ushuru) ya Halmashauri ya Wilaya ya Songea ya Mwaka 2023.	200 of 2023
355.	Marekebisho ya Sheria Ndogo ya (Ada na Ushuru) ya Halmashauri ya Wilaya ya Kilolo ya Mwaka 2023.	201 of 2023
356.	Marekebisho ya Sheria Ndogo ya (Hifadhi ya Mazingira) ya Halmashauri ya Wilaya ya Nyang'hwale ya Mwaka 2023.	202 of 2023
357.	Marekebisho ya Sheria Ndogo ya (Hifadhi ya Mazingira) ya	203 of 2023

KIAMBATISHO C**ORODHA YA SHERIA NDOGO ZILIZOANDALIWA KWA LUGHA YA KISWAHILI KWA KIPINDI CHA JULAI, 2022 HADI MACHI, 2023**

	Halmashauri ya Wilaya ya Ikungi ya Mwaka 2023.	
358.	Marekebisho ya Sheria Ndogo ya (Afya na Usafi wa Mazingira) ya Halmashauri ya Wilaya ya Itigi ya Mwaka 2023.	204 of 2023
359.	Marekebisho ya Sheria Ndogo ya (Afya na Usafi wa Mazingira) ya Halmashauri ya Wilaya ya Ikungi ya Mwaka 2023.	205 of 2023
360.	Marekebisho ya Sheria Ndogo ya (Ada na Ushuru) ya Halmashauri ya Wilaya ya Ikungi ya Mwaka 2023.	206 of 2023
361.	Marekebisho ya Sheria Ndogo ya (Ada na Ushuru) ya Halmashauri ya Wilaya ya Itigi ya Mwaka 2023.	207 of 2023
362.	Marekebisho ya Sheria Ndogo ya (Hifadhi ya Mazingira) ya Halmashauri ya Wilaya ya Itigi ya Mwaka 2023.	208 of 2023
363.	Kanuni za Kuratibu Mikutano ya Hadhara ya Vyama vya Siasa ya mwaka 2023	209 of 2023
364.	Kanuni za Hakimiliki na Hakishiriki Kampuni za Ukusanyaji na Ugawaji wa Mirabaha ya Mwaka 2023.	215 of 2023
365.	Amri Ya Mipango Miji Ya Kurasimisha Makazi Yasiyopangwa Katika Eneo La Hospitali Kitangari ya Mwaka 2023.	216 of 2023

KIAMBATISHO C**ORODHA YA SHERIA NDOGO ZILIZOANDALIWA KWA LUGHA YA KISWAHILI KWA KIPINDI CHA JULAI, 2022 HADI MACHI, 2023**

366.	Amri Ya Kurasimisha Makazi Yasiyopangwa Katika Eneo La Musonga ya Mwaka 2023.	217 of 2023
367.	Amri Ya Kurasimisha Makazi Yasiyopangwa Katika Eneo La Msasa ya Mwaka 2023.	218 of 2023
368.	Amri Ya Kurasimisha Makazi Yasiyopangwa Katika Eneo La Maputi ya Mwaka 2023.	219 of 2023
369.	Amri Ya Mipango Miji Ya Kurasimisha Makazi Yasiyopangwa Katika Eneo La Amani ya Mwaka 2023.	220 of 2023
370.	Amri ya Kurasimisha Makazi yasiyopangwa Eneo la Matogoro Shule ya Mwaka 2023.	221 of 2023
371.	Amri ya Kurasimisha Makazi yasiyopangwa Eneo la Chogo, Lutalawe na Igawa ya Mwaka 2023.	222 of 2023
372.	Amri ya Kurasimisha Makazi yasiyopangwa Eneo la Buziku ya Mwaka 2023.	223 of 2023
373.	Amri ya Kurasimisha Makazi yasiyopangwa Eneo la Mmovo ya Mwaka 2023.	224 of 2023
374.	Amri ya Kurasimisha Makazi yasiyopangwa Eneo la Masawi ya Mwaka 2023.	225 of 2023
375.	Amri ya Kurasimisha Makazi yasiyopangwa Eneo la Silabu ya Mwaka 2023.	226 of 2023

KIAMBATISHO C**ORODHA YA SHERIA NDOGO ZILIZOANDALIWA KWA LUGHA YA KISWAHILI KWA KIPINDI CHA JULAI, 2022 HADI MACHI, 2023**

376.	Amri ya Kurasimisha Makazi yasiyopangwa Eneo la Majengo ya Mwaka 2023.	227 of 2023
377.	Amri ya Kurasimisha Makazi yasiyopangwa Eneo la Bulega ya Mwaka, 2023.	228 of 2023
378.	Amri ya Kurasimisha Makazi yasiyopangwa Eneo la Muganza ya Mwaka 2023.	229 of 2023
379.	Amri ya Kurasimisha Makazi yasiyopangwa Eneo la Mifugo na Luganga ya Mwaka 2023.	230 of 2023
380.	Amri ya Kurasimisha Makazi yasiyopangwa Eneo la Mifugo na Luganga ya Mwaka 2023.	231 of 2023
381.	Amri ya Kurasimisha Makazi yasiyopangwa Eneo la Usanda ya Mwaka 2023.	232 of 2023
382.	Amri ya Kurasimisha Makazi yasiyopangwa Eneo la Solwa ya Mwaka 2023.	233 of 2023
383.	Amri ya Kurasimisha Makazi yasiyopangwa Eneo la Tinde ya Mwaka 2023.	234 of 2023
384.	Amri ya Kurasimisha Makazi yasiyopangwa Eneo la Manheigan ya Mwaka 2023.	235 of 2023
385.	Amri ya Kurasimisha Makazi yasiyopangwa Eneo la Iselamagazi ya Mwaka 2023.	236 of 2023
386.	Amri ya Kurasimisha Makazi yasiyopangwa Eneo la Ishinabulandi ya Mwaka 2023.	237 of 2023

KIAMBATISHO C**ORODHA YA SHERIA NDOGO ZILIZOANDALIWA KWA LUGHA YA KISWAHILI KWA KIPINDI CHA JULAI, 2022 HADI MACHI, 2023**

387.	Amri ya Kurasimisha Makazi yasiyopangwa Eneo la Mwakitolyo ya Mwaka 2023.	238 of 2023
388.	Amri ya Kurasimisha Makazi yasiyopangwa Eneo la Salawe ya Mwaka 2023.	239 of 2023
389.	Amri ya Kurasimisha Makazi yasiyopangwa Eneo la Mji Mpya - Nangoti ya Mwaka 2023.	240 of 2023
390.	Amri ya Kurasimisha Makazi yasiyopangwa Eneo la Uwemba ya Mwaka 2023.	241 of 2023
391.	Amri ya Kurasimisha Makazi yasiyopangwa Eneo la Msimba ya Mwaka 2023.	242 of 2023
392.	Amri ya Kurasimisha Makazi yasiyopangwa Eneo la Kilimahewa ya Mwaka 2023.	243 of 2023
393.	Amri ya Kurasimisha Makazi yasiyopangwa Eneo la Magorofani ya Mwaka 2023.	244 of 2023
394.	Amri ya Kurasimisha Makazi yasiyopangwa Eneo la Maganzu - Muungano ya Mwaka 2023.	245 of 2023
395.	Amri ya Kurasimisha Makazi yasiyopangwa Eneo la Lyobahika ya Mwaka 2023.	246 of 2023
396.	Amri ya Kurasimisha Makazi yasiyopangwa Eneo la Mgendela na Kihesa ya Mwaka 2023.	247 of 2023
397.	Amri ya Kurasimisha Makazi yasiyopangwa Eneo la Kinanambo ya Mwaka 2023.	248 of 2023

KIAMBATISHO C**ORODHA YA SHERIA NDOGO ZILIZOANDALIWA KWA LUGHA YA KISWAHILI KWA KIPINDI CHA JULAI, 2022 HADI MACHI, 2023**

398.	Amri ya kupanga Eneo la Babayu ya Mwaka 2023.	249 of 2023
399.	Amri ya kupanga Eneo la Mseki ya Mwaka 2023.	250 of 2023
400.	Amri ya kupanga Eneo la Nyankende ya Mwaka 2023.	251 of 2023
401.	Amri ya Msamaha wa Kodi kwa Magari Matatu ya Mradi wa Utekelezaji wa Mpango Kazi wa Ufanisi wa Nishati Tanzania wa Wizara ya Nishati ya Mwaka 2023.	263 of 2023
402.	Amri ya Mamlaka ya Maji Safi na Usafi wa Mazingira Moshi (Moshi Wssa) (ya Kurekebisha bei za Huduma za Maji Safi na Usafi wa Mazingira) ya Mwaka 2023.	264 of 2023
403.	Notisi ya Kutangaza Viwango vya Hiari ya Mwaka 2023	265 of 2023
404.	Kanuni za Usafirishaji wa Mazao ya Misitu Kuingia Ndani ya Nchi na Kutoka Nje ya Nchi ya Mwaka, 2023.	266 of 2023
405.	Amri ya Tozo za Wakusanyaji na Watawanyaji wa Mizigo ya Mwaka 2023.	269 of 2023

KIAMBATISHO D

MAAZIMIO YALIYOPITISHWA NA KURIDHIWA NA BUNGE LA JAMHURI YA MUUNGANO WA TANZANIA KATIKA KIPINDI CHA JULAI, 2022 HADI MACHI, 2023

1. Azimio la Bunge la Kuridhia kufuta Hasara/ Upotevu wa Fedha na Vifaa vya Serikali kwa kipindi kinachoishia Tarehe 30 Juni, 2022;
2. Azimio la Bunge la Kuridhia Itifaki ya Mkataba wa Umoja wa Nchi Huru za Afrika wa Kuzuia na Kupambana na Ugaidi ya Mwaka 2004; na
3. Azimio la Bunge la Kuridhia Itifaki ya Jumuiya ya Afrika Mashariki ya Kuongeza Mamlaka ya Mahakama ya Afrika Mashariki.

**SHERIA ZILIZOTAFSIRIWA KUTOKA LUGHA YA
KIINGEREZA KUWA LUGHA YA KISWAHILI KWA
KIPINDI CHA JULAI, 2022 HADI MACHI, 2023**

Sheria Kuu: 08	
Na.	Jina
1.	Sheria ya Tasnia ya Sukari, Sura 251
2.	Sheria ya Umeme, Sura 131
3.	Sheria ya Bandari, Sura 166
4.	Sheria ya Mchipuko, Sura 45
5.	Sheria ya Madini, Sura 123
6.	Sheria ya uwekezaji sura 10 ya 2022
7.	Sheria ya Ulinzi wa Taarifa Binafsi, 11 ya 2022
8.	Muswada wa Sheria ya Usimamizi wa Maafa 6 ya 2022

KIAMBATISHO F

SHERIA ZILIZOFANYIWA UREKEBU KUANZIA JULAI, 2022
HADI MACHI, 2023

NA.	JINA LA SHERIA	SURA
1.	The Interpretation of Laws Act	1
2.	Katiba ya Jamhuri ya Muungano wa Tanzania, ya Mwaka, 1977	2
3.	The Basic Rights and Duties Enforcement Act	3
4.	The Laws Revision Act	4
5.	The Government Proceedings Act	5
6.	The Evidence Act	6
7.	The Judgements Extension Act	7
8.	The Reciprocal Enforcement of Foreign Judgements Act	8
9.	The Presidential Affairs Act	9
10	The National Emblems Act	10
11	The Magistrates' Courts Act	11
12	The Notaries Public and Commissioners for Oaths Act	12
13	The Law of the Child Act	13
14	The Hire Purchase Act	14
15	The Arbitration Act	15
16	The Penal Code	16
17	The Corporal Punishment Act	17
18	The Witchcraft Act	18
19	The Prevention of Terrorism Act	19
20	The Criminal Procedure Act	20
21	The Legal Aid Act	21
22	The Rural Farmlands (Acquisition and Regrant) Act	22
23	The Optometry Act	23
24	The Inquests Act	24
25	The Bankruptcy Act	25
26	The Deeds of Arrangement Act	26
27	The Administrator-General (Powers and Functions) Act	27

KIAMBATISHO F

SHERIA ZILIZOFANYIWA UREKEBU KUANZIA JULAI, 2022
HADI MACHI, 2023

NA.	JINA LA SHERIA	SURA
28	The Succession (Non-Christian Asiatics) Act	28
29	The Law of Marriage Act	29
30	The Sisal Industry Act	30
31	The Public Trustee (Powers and Functions) Act	31
32	The commissions of Inquiry Act	32
33	The Civil Procedure Code	33
34	The Oaths and Statutory Declarations Act	34
35	The Public Holidays Act	35
36	The Registration and Identification of Persons Act	36
37	The Refugees Act	37
38	The Tanzania Investment Act	38
39	The Expulsion of Undesirables Act	39
40	The Tanzania-Zambia Pipeline Act	40
41	The Gaming Act	41
42	The Tanzania Passports and Travel Documents Act	42
43	The Age of Majority Act	43
44	The National Microfinance Bank Ltd. Incorporation (Repeal) Act	44
45	The Explosives Act	45
46	The National Industries (Licensing and Registration) Act	46
47	The National Security Act	47
48	The Health Practitioners Act	48
49	The National Sports Council of Tanzania Act	49
50	The National Social Security Fund Act	50
51	The Tanzania Agricultural Research Institute Act	51
52	The National Kiswahili Council Act	52

KIAMBATISHO F

SHERIA ZILIZOFANYIWA UREKEBU KUANZIA JULAI, 2022
HADI MACHI, 2023

NA.	JINA LA SHERIA	SURA
53	The Trustee Investments Act	53
54	The Immigration Act	54
55	The Tanzania Sisal Corporation (Establishment and Vesting of interests) Act.	55
56	The Non – Governmental Organizations Act	56
57	The Fugitive Offenders (Pursuit) Act	57
58	The Prisons Act	58
59	The National Institute for Medical Research Act	59
60	The Anti – Dumping and Countervailing measure Act	60
61	The National Security Council Act	61
62	The Urban Leaseholds (Acquisition and Regrant) Act	62
63	The Engineers Registration Act	63
64	The Occupiers Liability Act	64
65	The Tourism Act	65
66	The Tanganyika Red Cross Society Act	66
67	The Witness Summonses (Reciprocal Enforcement) Act	67
68	The Boy Scouts Act	68
69	The Girl Guides Act	69
70	The Medical Stores Department Act	70
71	The Resettlement of Offenders Act	71
72	The Graves (Removal) Act	72
73	The Human DNA Regulation Act	73
74	The Protected Places and Areas Act	74
75	The Road Frontage Premia Act	75
76	The Public Officers (Recovery of Debts) Act	76
77	The Intoxicating Liquors Act	77

KIAMBATISHO F

SHERIA ZILIZOFANYIWA UREKEBU KUANZIA JULAI, 2022
HADI MACHI, 2023

NA.	JINA LA SHERIA	SURA
78	The Agricultural Products (Control of Movement) Act	78
79	The Capital Markets and Securities Act	79
80	The Civil Aviation Act	80
81	The Tanzania Investment Bank (Repeal and Transitional Provisions) Act	81
82	The Vocational Education and Training Act	82
83	The Constitutional Review Act	83
84	The Foreign Vehicles Transit Charges Act	84
85	The Merchandise Marks Act	85
86	The Ocean Road Cancer Institute Act	86
87	The Building Societies Act	87
88	The Co-operative and Rural Development Bank (Repeal and Transitional Provisions) Act	88
89	The Law of Limitation Act	89
90	The Minimum Sentences Act	90
91	The Institute of Finance Management Act	91
92	The Aerodromes (Licensing and Control) Act	92
93	The Mwalimu Nyerere Memorial Academy Act	93
94	The Muhimbili Orthopaedic Institute Act	94
95	The Drug Control and Enforcement Act	95
96	The Constituencies Development Catalyst Fund Act	96
97	The Regional Administration Act	97
98	The Mental Health Act	98
99	The Public Health Act	99
10	The Tsetse Fly (Control) Act	100
10	The Sexual Offences Special Provisions Act	101

KIAMBATISHO F

SHERIA ZILIZOFANYIWA UREKEBU KUANZIA JULAI, 2022
HADI MACHI, 2023

NA.	JINA LA SHERIA	SURA
10	The Tanzania Library Services Act	102
10	The Public Private Partnership Act	103
10	The Entertainments Tax Act	104
10	The Public Service (Negotiating Machinery) Act	105
10	The Employee's Terminal Benefits Schemes (Registration and Regulation) Act	106
10	The National Examinations Council of Tanzania Act	107
10	The Births and Deaths Registration Act	108
10	The Tanzania Food and Nutrition Act	109
11	The Institute of Social Work Act	110
11	The Peoples Militia Act	111
11	The Small Industries Development Organization Act	112
11	The Land Act	113
11	The Village land Act	114
11	The National Assembly (Administration) Act	115
11	The Land Use Planning Act	116
11	The Registration of Documents Act	117
11	The Land Acquisition Act	118
11	The Corporations Sole (Establishment) Act	119
12	The Hides, Skins and Leather Trade Act	120
12	The Tobacco Products (Regulation) Act	121
12	The Ardhi Institute Act	122
12	The Mining Act	123
12	The Motor vehicles (Tax on Registration and Transfer) Act	124
12	The Production Development Funds Act	125
12	The Special Tribunals Act	126
12	The Privatisation Trust Act	127
12	The Assayers Act	128

KIAMBATISHO F

SHERIA ZILIZOFANYIWA UREKEBU KUANZIA JULAI, 2022
HADI MACHI, 2023

NA.	JINA LA SHERIA	SURA
12	The National Council for Technical Education Act	129
13	The Standards Act	130
13	The Electricity Act	131
13	The Kariakoo Market Corporation Act	132
13	The Plant Health Act	133
13	The Government Loans, Guarantees and Grants Act	134
13	The Social Security (Regulatory Authority) Act	135
13	The Private Health Laboratories (Regulation) Act	136
13	The Produce Export Act	137
13	The Valuation and Valuers Registration Act	138
13	The Institute of Adult Education Act	139
14	The Joint Finance Commission Act	140
14	The Appellate Jurisdiction Act	141
14	The Tanzania Institute of Education Act	142
14	The Tanzania-Zambia Railway Act	143
14	The Dar- Es -Salaam Institute of Technology Act	144
14	The Tanzania Industrial Studies and Consulting Organisation Act	145
14	The Marine Parks and Reserves Act	146
14	The Excise (Management and Tariff) Act	147
14	The Value Added Tax Act	148
14	The Access to Information Act	149
15	The Muhimbili National Hospital Act	150
15	The Private Hospitals (Regulation) Act	151
15	The Medical, Dental and Allied Health Professionals Act	152

KIAMBATISHO F

SHERIA ZILIZOFANYIWA UREKEBU KUANZIA JULAI, 2022
HADI MACHI, 2023

NA.	JINA LA SHERIA	SURA
15	The Provisional Collection of Taxes and Duties Act	153
15	The Animals Welfare Act	154
15	The Tanzania Trade Development Authority Act	155
15	The Animal Diseases Act	156
15	The Tanzania Meteorological Authority Act	157
15	The Wattle Bark Industry Act	158
15	The Tanzania Industrial Research and Development Organization Act	159
16	The Chemist Professionals Act	160
16	The National Construction Council Act	162
16	The Motor Vehicle Driving Schools (Licensing) Act	163
16	The Carriage of Goods by Sea Act	164
16	The Merchant Shipping Act	165
16	The Ports Act.	166
16	The Road Traffic Act	168
16	The Motor Vehicles Insurance Act	169
16	The Railways Act	170
16	The Law Reform Commission of Tanzania Act	171
17	The Tanzania Communication Regulatory Authority Act	172
17	The Ferries Act	173
17	The Institute of Rural Development Planning Act	174
17	The Pawn Broking (Prohibition) Act	175
17	The Tanzania Engineering and Manufacturing Design Organization Act	176
17	The Government Chemist Laboratory Authority Act	177

KIAMBATISHO F

SHERIA ZILIZOFANYIWA UREKEBU KUANZIA JULAI, 2022
HADI MACHI, 2023

NA.	JINA LA SHERIA	SURA
17	The Higher Education Students Loans Board Act	178
17	The Procurement and Supplies Professional and Technicians Board Act	179
17	he Grazing Land and Animal Feed Resources Act	180
17	The Centre for Agricultural Mechanization and Rural Technology Act	181
18	The Industrial and Consumer Chemicals (Management and Control) Act	182
18	The Persons with Disabilities Act	183
18	The Livestock Identification, Registration and Traceability Act	184
18	The Co-operative Audit and Supervision Act	185
18	The Geographical Names Standardisation Act	186
18	The National Institute of Transport Act	187
18	The Atomic Energy Act	188
18	The Stamp Duty Act	189
18	The Revenue (Collection By stamps) Act	190
18	The Environmental Management Act	191
19	The National Defence Act	192
19	The National Service Act	193
19	The Visiting Forces Act	194
19	The Founders of the Nation (Honouring Procedures) Act	195
19	The Export Tax Act	196
19	The Bank of Tanzania Act	197
19	The Industrial Promotion and Development Fund Act	198
19	The Agricultural Development Fund Act	199

KIAMBATISHO F

SHERIA ZILIZOFANYIWA UREKEBU KUANZIA JULAI, 2022
HADI MACHI, 2023

NA.	JINA LA SHERIA	SURA
19	The Economic and Organized Crime Control Act	200
19	The Cotton Industry Act	201
20	The Tobacco Industry Act	202
20	The Cashew nut Industry Act	203
20	The National Arts Council Act	204
20	The Air Tanzania Corporation (Re-Organization and Vesting of Assets and Liabilities) Act	205
20	The Ward Tribunals Act	206
20	The International Finance Corporation Act	207
20	The Business Activities Registration Act	208
20	The College of Wildlife Management Act	209
20	The Chattels Transfer Act	210
20	The Co-operative Societies Act	211
21	The Companies Act	212
21	The Business Names (Registration) Act	213
21	The Sale of Goods Act	214
21	The Bills of Exchange Act	215
21	The Land Disputes Courts Act	216
21	The Patents (Registration) Act	217
21	The Copyright and Neighbouring Rights Act	218
21	The Tanzania Medicines and Medical Devices Act	219
21	The Road and Fuel Tolls Act	220
21	The Emergency Powers Act	221
22	The Spirits Act	222
22	The Fire Arms and Ammunition Control Act	223
22	The Beekeeping Act	224
22	The Political Service Retirement Benefits Acts	225

KIAMBATISHO F

SHERIA ZILIZOFANYIWA UREKEBU KUANZIA JULAI, 2022
HADI MACHI, 2023

NA.	JINA LA SHERIA	SURA
22	The Tanzania Commissioner for Science and Technology Act	226
22	The Auctioneers Act	227
22	The Goldsmiths and Silversmiths Act	228
22	The Media Services Act	229
22	The Films and Stage Plays Act	230
22	The East African Development Bank Act	231
23	The East African Community Mediation Agreement Act	232
23	The Eastern and Southern African Management Institute	233
23	The Ministers and Members of Parliament (Salaries and Allowances) Act	234
23	The Contractors Registration Act	235
23	The War Graves Act	236
23	The Judicial Administration Act	237
23	The Territorial Sea and Exclusive Economic Zone Act	238
23	The Institute of Accountancy Arusha Act	240
23	The Police Force Tanzania Immigration Service Department and Prisons Service Commission Act	241
23	The Disaster Management Act	242
24	The National Employment Promotion Service Act	243
24	The Traditional and Alternative Medicine Act	244
24	The Executive Agencies Act	245
24	The Armaments Control Act	246
24	The Probation of Offenders Act	247
24	The Food Security Act	249
24	The Preferential Trade Area (Implementation) Act	250

KIAMBATISHO F

SHERIA ZILIZOFANYIWA UREKEBU KUANZIA JULAI, 2022
HADI MACHI, 2023

NA.	JINA LA SHERIA	SURA
24	The Sugar Industry Act	251
24	The African Chiefs Act	252
24	The Dar Es Salaam Maritime Institute Act	253
25	The Mutual Assistance in Criminal Matters Act	254
25	The General Loan and Stock Act	255
25	The Proceeds of Crime Act	256
25	The Public Corporations Act	257
25	The Political Parties Act	258
25	The Natural Resources Act	259
25	The Tanzania Wildlife Research Institute Act	260
25	The Commodity Import Support Regulation Act	261
25	The Dairy Industry Act	262
25	The Workers' Compensation Act	263
26	The Port Service Charge Act	264
26	The Stock Theft (Prevention) Act	265
26	The official Oaths Act	266
26	The Regulation of Land Tenure (Established Villages) Act	267
26	The Attorney General (Discharge of Duties) Act	268
26	The Architects and Quantity Surveyors (Registration) Act	269
26	The Professional Surveyors (Registration) Act	270
26	The Foreign Exchange Act	271
26	The Water supply and Sanitation Act	272
26	The e-Government Act	273
27	The Cereals and Other Produce Act	274
27	The Tea Industry Act	275
27	The Imports Control Act	276

KIAMBATISHO F

SHERIA ZILIZOFANYIWA UREKEBU KUANZIA JULAI, 2022
HADI MACHI, 2023

NA.	JINA LA SHERIA	SURA
27	The Tanzania Forestry Research Institute Act	277
27	The Election Expenses Act	278
27	The Fisheries Act	279
27	The Tanzania Fisheries Research Institute Act	280
27	The National Museum of Tanzania Act	281
27	The National Parks Act	282
27	The Wildlife Conservation Act	283
28	The Ngorongoro Conservation Area Act	284
28	The Fair Competition Act	285
28	The Accountants and Auditors (Registration) Act	286
28	The Local Government (District Authorities) Act	287
28	The Local Government (Urban Authorities) Act	288
28	The Urban Authorities (Rating) Act	289
28	The Local Government Finances Act	290
28	The Community Service Act	291
28	The Local Government (Elections) Act	292
28	The Local Government Authorities (Decoration of Buildings) Act	293
29	The Publications (Compulsory Deposit) Act	294
29	The National Housing Corporation Act	295
29	The Parliamentary Immunities, Powers and Privileges Act	296
29	The Occupational Health and Safety Act	297
29	The Public Service Act.	298
29	The Ministers (Discharge of Ministerial Functions) Act	299
29	The Labour Institutions Act	300

KIAMBATISHO F

SHERIA ZILIZOFANYIWA UREKEBU KUANZIA JULAI, 2022
HADI MACHI, 2023

NA.	JINA LA SHERIA	SURA
29	The Tanzania Postal Bank (Repeal and Transitional Provisions) Act	301
29	The Tanzania Posts Corporation Act	303
29	The Tanzania Telecommunications Corporation Act	304
30	The Tanzania Posts and Telecommunications (Vesting of Assets and Liabilities) Act	305
30	The Electronic and Postal Communications Act	306
30	The Tanganyika Law Society Act	307
30	The Seeds Act	308
30	The Records and Archives Management Act	309
30	The Law Reform (Fatal Accidents and Miscellaneous Provisions) Act	310
30	The Pharmacy Act	311
30	The Public Officers and Government Departments (Change of Titles) Act	312
30	The Tanganyika Higher Education Trust Fund Act	313
30	The Tanzania Teachers' Professional Board Act	314
31	The College of Business Education Act	315
31	The Disqualification (National Assembly and Miscellaneous Offices) Act	316
31	The Transport Licensing Act	317
31	The Trustees' Incorporation Act	318
31	The Veterinary Act	319
31	The Public Recreation Grounds Act	320
31	The Rural Energy Act	321
31	The Police Force and Auxiliary Services Act	322

KIAMBATISHO F

SHERIA ZILIZOFANYIWA UREKEBU KUANZIA JULAI, 2022
HADI MACHI, 2023

NA.	JINA LA SHERIA	SURA
31	The Forests Act	323
31	The Land Survey Act	324
32	The Nursing and Midwifery Act	325
32	The Trade and Service Marks Act	326
32	The Transfer of Businesses (Protection of Creditors) Act	327
32	The Oil and Gas Revenues Management Act	328
32	The Prevention and Combating of Corruption Act	329
32	The Accidents and Occupational Diseases (Notification) Act	330
32	The Water Resource Management Act	331
32	The Income Tax Act	332
32	The Antiquities Act	333
32	The Land Registration Act	334
33	Imefutwa	335
33	The Public Health (Sewerage and Drainage) Act	336
33	The Societies Act	337
33	The Public Land (Preserved Areas) Act	338
33	The Warehouse Receipts Act	339
33	The Weights and Measures Act	340
33	The Advocate Act	341
33	The Banking and Financial Institutions Act	342
33	The National Elections Act	343
33	The Plant Breeders' Rights Act	344
34	The Law of Contract Act	345
34	The Universities Act	346
34	The Coffee Industry Act	347
34	The Public Finance Act	348

KIAMBATISHO F

SHERIA ZILIZOFANYIWA UREKEBU KUANZIA JULAI, 2022
HADI MACHI, 2023

NA.	JINA LA SHERIA	SURA
34	The Insurance (Vesting of Interests and Regulation) Act	349
34	The International Development Association Act	350
34	The Statistics Act	351
34	The Probate and Administration of Estates Act	352
34	The Education Act	353
34	The Foreign Service Fees and Charges Act	354
35	The Urban Planning Act	355
35	The Diplomatic and Consular Immunities and Privileges Act	356
35	The Tanzania Citizen Act	357
35	The Judicature and Application of Laws Act	358
35	The Investment in Tanganyika Government Securities Act	359
35	The Public Officers (Salaries and Allowances) Act	360
35	The Preventive Detention Act	361
35	The Transfer and Delegation of Powers Act	362
35	The Bretton Woods Agreements Act	363
35	The Tanzania Tourist Board Act	364
36	The Airport Service Charge Act	365
36	The Employment and Labour Relation Act	366
36	The Government Leaseholds (Conversion to Rights of Occupancy) Act	367
36	The Extradition Act	368
36	The Customs (Dumping and subsidies: Rates) Act	369
36	The Treasury Registrar (Powers and Functions) Act	370

KIAMBATISHO F

SHERIA ZILIZOFANYIWA UREKEBU KUANZIA JULAI, 2022
HADI MACHI, 2023

NA.	JINA LA SHERIA	SURA
36	The Public Service Social Security Fund Act	371
36	The Dodoma Capital City (Declaration) Act	372
36	The Export Processing Zones Act	373
36	The Tax Reserve Certificates Act	374
37	The Islamic Law (Restatement) Act	375
37	The Pyrethrum Act	376
37	The Customary Leaseholds (Enfranchisement) Act	377
37	The Fertilizers Act	378
37	The Tanzania Commission for AIDS Act	379
37	The Deportation Act	380
37	The Exports Control Act	381
37	The District Development Corporation Act	382
37	The Statutory Bodies (Change of Names) Act	383
37	The Traditional Liquor (Control of Distillation) Act	384
38	The Public Order Act	385
38	The National Economic Empowerment Act	386
38	The Transfer of Prisoners Act	387
38	The Deep-Sea Fisheries Management and Development Act	388
38	The Destitute Persons Act	389
38	The Potable Spirits (Compounding) Act	390
38	The Commission for Human Rights and Good Governance Act	391
38	The Petroleum Act	392
38	The Freehold Titles (Conversion) and Government Leases Act	393
38	The Insurance Act	394
39	The National Health Insurance Fund Act	395

KIAMBATISHO F

SHERIA ZILIZOFANYIWA UREKEBU KUANZIA JULAI, 2022
HADI MACHI, 2023

NA.	JINA LA SHERIA	SURA
39	The Local Government Training Institute Act	396
39	The Regions and Districts (Establishment Procedure) Act	307
39	The Public Leadership Code of Ethics Act	398
39	The Tanzania Revenue Authority Act	399
39	The Parole Boards Act	400
39	The Agricultural Imputes Trust Fund Act	401
39	The Eastern Africa Statistical Training Centre Act	402
39	The Custom (Management and Tariff) Act	403
39	The National Bank of Commerce (reorganization and vesting of Assets and Liabilities Act	404
40	The Institute of Judicial Administration Lushoto Act	405
40	The Tanzania Intelligence and Security Service Act	406
40	The Microfinance Act	407
40	The Tax Revenue Appeals Act	408
40	The Community Health Fund Act	409
40	The Public Procurement Act	410
40	The Treaty for the Establishment of the East African Community Act	411
40	The Education Fund Act	412
40	The Land Transport Regulatory Authority Act	413
40	The Energy and Water Utilities Regulatory Authority Act	414
41	The Tanzania Shipping Agencies Act	415
41	The Unit Titles Act	416
41	The Financial Leasing Act	417
41	The Public Audit Act	418

KIAMBATISHO F

SHERIA ZILIZOFANYIWA UREKEBU KUANZIA JULAI, 2022
HADI MACHI, 2023

NA.	JINA LA SHERIA	SURA
41	The National Leader's Funeral Act	419
41	The Special Economic Zones Act	420
41	The meat Industry Act	421
41	The Universal Communications Services Access Act.	422
41	The Anti-money Laundering Act	423
41	The Judges (Remuneration and Terminal Benefits) Act	424
42	The Law School of Tanzania Act	425
42	The Town Planners (Registration) Act.	426
42	The Fire and Rescue Force Act	427
42	The Environmental Health Practitioners (Registration) Act	428
42	The Medical Radiology and Imaging Professionals Act	429
42	The National Prosecutions Service Act	430
42	The HIV and AIDS (Prevention and control) Act	431
42	The Anti-Trafficking in persons Act	432
42	The UNESCO National Commission Act.	433
42	The Tanzania Livestock Research Institute Act.	434
43	The National Irrigation Act.	435
43	The Non-citizens (Employment Regulation Act.	436
43	The National Payment System Act.	437
43	Tax Administration Act.	438
43	The Budget Act.	439
43	The Referendum Act.	440
43	The National Youth Council Act.	441
43	The Electronic Transactions Act.	442
43	The Cybercrimes Act.	443
43	The One Stop Border Posts Act.	444

KIAMBATISHO F

SHERIA ZILIZOFANYIWA UREKEBU KUANZIA JULAI, 2022
HADI MACHI, 2023

NA.	JINA LA SHERIA	SURA
44	The Commodity Exchange Act.	445
44	The Whistleblower and Witness Protection Act.	446
44	The Tanzania Extractive Industries (Transparency and Accountability) Act.	447
44	The Teacher s' Service Commission Act.	448
44	The Natural Wealth and Resources (Permanent Sovereignty) Act.	449
44	The Natural Wealth and Resources Contracts (Review and Re-negotiation of Unconscionable Terms) Act.	450

**TAARIFA YA MAGEREZA NA VITUO VYA POLISI VILIVYOTEMBELEWA JULAI, 2022
HADI MACHI, 2023**

SN	Mkoa	Magereza		Vituo vya Polisi	
		Yaliyote mbelewa	Idadi ya Mahabusi Walioachiwa	Yaliyotemb elewa	Idadi ya Mahabusi Walioachiwa
1	Arusha	1	0	9	8
2	Dar es Salaam	0	0	0	0
3	Ilala	1	0	4	0
4	Kinondoni	2	16	13	7
5	Temeke	2	3	7	8
6	Dodoma	4	10	3	6
7	Geita	2	29	10	5
8	Iringa	4	9	11	6
9	Kagera	0	0	0	0
10	Katavi	1	13	4	0
11	Kigoma	0	0	0	0
12	Kilimanjaro	4	0	5	0
13	Lindi	5	30	5	46
14	Manyara	3	18	5	6
15	Mara	3	0	3	0
16	Mbeya	3	3	3	0
17	Morogoro	2	31	4	0
18	Mtwara	1	2	3	10
19	Mwanza	5	6	10	10
20	Njombe	3	0	10	0
21	Pwani	0	0	0	0
22	Rukwa	1	17	9	17
23	Ruvuma	5	0	1	0
24	Shinyanga	2	0	11	7
25	Simiyu	1	0	1	1
26	Singida	2	0	3	0
27	Songwe	1	1	0	0
28	Tabora	3	1	3	5
29	Tanga	2	2	2	0
30	Tarime	0	0	1	0
	Jumla	63	191	140	142

Wizara ya Katiba na Sheria,
Mji wa Serikali Mtumba,
S.L.P 315 Dodoma
Tovuti: www.sheria.go.tz
Masijala: barua@sheria.go.tz,
Simu: +255262310021,
Nukushi: 255262321679
Barua pepe: km@sheria.go.tz